HÁY JÁNOS

MAMIKÁM

EURÓPA

Mamikám
Háy János
Európa (2021 aug)

Címke: regény, Cigányság

A minden szempontból különleges regény azok hangját juttatja el hozzánk, akikről ugyan beszél a sajtó, ám a valódi szereplőket igazából soha nem képes megszólaltatni. Ők csupán illusztrációként, a már eldöntött „üzenet” megszemélyesítőjeként bukkannak fel előttünk.
A regényben megszólaló cigány lány nap mint nap pletykákkal, rágalmakkal és ítéletekkel küzd. Egy olyan faluban, ahol a cigánytól nem fogadnak el semmit, még az általa sütött kenyeret is alig. S bár a történet elbeszélője nem ártatlan, hiszen lopásba keveredett (emiatt két évet tölt intézetben), mégis igyekszik megfelelni a falu közösségének, igyekszik feltűnésmentes, normális életet élni. Ebben nyújt neki nagy segítséget a Mamika, akit a saját anyjánál is jobban szeret, akire felnéz, és aki igazodási pontot jelent az életében.

Az épphogy felnőtt lány sodró, izgalmas, minden ízében otthonos világot tár elénk. A sajátos elbeszélés a lehető legautentikusabban adja vissza ebben a roncsolt nyelvben a mai magyarországi falu mindennapjait. A be- és elfogadás hétköznapjait, az együttélés súrlódásait, a hivatalokkal folytatott örökös küzdelmet. A maga nyerseségében is felragyogó nyelv egyből berántja az olvasót a regény mélyébe, abba a világba, amelyről úgy véljük, már unalomig ismert a híradásokból. Ám viszonyait, erőtereit, mindennapi gondjait és boldogságait, gyötrelmeit és kiútjait alig ismerjük az előítéletek banalitásán túl.

A minden szempontból különleges regény azok hangját juttatja el hozzánk, akikről ugyan beszél a sajtó, ám a valódi szereplőket igazából soha nem képes megszólaltatni. Ők csupán illusztrációként, a már eldöntött „üzenet” megszemélyesítőjeként bukkannak fel előttünk.

HÁY JÁNOS

MAMIKÁM

EURÓPA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2021

www.europakiado.hu • www.moebius.hu

A Mamikának én soha nem csinátam vóna olyat, hogy rosszat, mert a Mamika olyan vót nekem, hogy jobban vót anyám, mint akitő születtem, mert akitő lettem, az olyan vót, hogy semmit nem, csak hatta, hogy a porba legyünk, az összes gyerek, az uccán, hozzánk se szót, mi meg ott vótunk, meg a szomszédbó is ott vótak, mer ott is olyan annyuk vót a gyerekeknek, mind nekünk, nem vót ránk adva ruha, csak mesztelenű, a parasztok meg mentek kapányi, oszt monták, hogy mennyünk a patakra, oszt mosakoggyunk meg, mer olyanok vagyunk, hogy tiszta kosz, az arcunk, a kezünk, meg se ismernek, hogy kinek a gyerekei vagyunk, mi meg mentünk, mer jó vót a patakra lemenni, nem azé, mer monták. Dobáni a köveket a vízbe, az jó vót, meg belemenni, oszt fröcskőni. Vótunk ott egy órát, oszt senki nem keresett, hogy hol vagyunk, pedig nem vót megengedve, eccer belefullatt egy gyerek. Osztán vissza az útra, oszt megin koszosak lettünk, mer a vizes bőrre még jobban ráragatt a kosz. Eggyik gyerek fődobta a port, mi meg aláátunk, oszt az a por mind ránk ragatt. Oszt vót, hogy fáztunk, mer má hideg vót, oszt akkó mentünk be, hogy aggyon valami ruhát, oszt adott valamit, de kabátot aszt nem, csak olyan rongyos, koszos göncököt, fődig lógott az ujja. Mennyetek ki, kiabát ránk. Mentünk, mer megfogott valami fát, hogy ránk vág, ha nem megyünk, mi még így is fáztunk, oszt éhesek is vótunk. Ha éhes az ember, még jobban fázik, monta a Mamika, hogy emlékszik, amikó háború vót, oszt nem vót semmi, akkó még a dunna alatt is dideregtek, mer éhesek vótak, pedig vót bedobva oda egy tégla, amit a sporhelton átmelegítettek, oda gyukta a Mamika a lábát, meg az annyáho, mer annak melegek vótak a combjai. Na, gyugd ide, jánka, monta a Mamika, hogy aszt monta az Öregmamika, mer olyan a lábad, mind a jég, mind az enyimek is, amikó fáztam, de nekem nem vót kihő hozzágyukni.

Az má később vót, de én akkó is fáztam. Kint vótam az uccán, oszt má majnem tél vót, amikó szótak, hogy mennyek velük oda, ahó van valami értékes, amibő majd lesz nekem kabát, meg lesz enni belőle, mer én be tudok menni a háccsó ablakon, mer én kicsi vótam. Most is kicsi vagyok, de akkó még kisebb vótam, csak akkora, hogy a legkisebb, pedig má tízéves vótam, de mer nem attak enni, csak olyakot ettünk, hogy vizes kenyérre rászórtuk a cukrot vagy

rákentük a zsírt, és arra mikor sót, mikor cukrot, nem vót olyan, hogy hús, meg vót akkó az anyámnak egy olyan ura, azt se tudom, honnan vót, oláccigán vót, tiszta fekete, mid a néger, hát az osztán soha nem dógozott, de mindig ivott, meg oszt meg is vert bennünket. Pedig aki nem az apja a gyereknek, az olyat nem is csináhat. Oszt a nővéremet belökte a szobába, az anyám meg csak hatta, pedig még én is tuttam, micsiná vele, mer olyat csinát, amit az én rendes apám nem csinát vóna egy gyerekkel soha se, mer azé még gyerek vót a nővérem, olyat nem csinát vóna, mer olyat csinányi bűn. De az oláccigánt ez nem érdekőte, csináta, mer az anyám hatta, hogy csinája. Pedig az is bűn, hanni, hogy olyat csinájon, ráadású pont a saját gyerekéve. Nem, a rendes apám az ilyet soha nem, mer ő nem vót olyan. Amíg vót, addig rendbe vót minden, mer ejárt dógozni a pékségbe, mer vót neki szakmája, hogy pék, és nem ivott mindig, mert nem vót olyan, meg nem is lehetett, mer hajnaba köllött menni, nem lehetett vóna úgy, hogy előtte iszik. Csak akkor ivott, amikó ünnepek vótak vagy amikó mekkapta a pízt. És nem is vót hozzászokva, nem úgy vót, mind a többi cigánok vagy a néger, azé lehetett, hogy osztán az lett, hogy főgyullatt a pálinka benne, amikor megünnepőte, hogy megszületett a lekkissebb tesvérem, aki akkó még a lekkissebb vót, mer később született olyan, aki má nem az apámtó vót, és az lett a lekkissebb. Utána a nővérem is szült, még nem vót tizenöt, de attó az embertő, akit az anyám beengedett a házunkba, akive vótak ezek a rablások.

Nem mondhattam, hogy én nem, mer én olyat nem akarok, mer vittek, meg az is vót bennem, hogy milyen jó lesz, ha télen lesz nagykabátom, meg meleg cipőm, mer akkó még aszittem, ténleg lesz, nem azé van az egész, hogy az oláccigán inni tuggyon, mer az anyám annyit se vett abbó, amit szereztünk, hogy a gyerekeinek jusson belőle kabátra. Jó az, amibe eddig is vótam, monta, de nem vót jó. Én nem birnám nézni, hogy fáznak a gyerekeim, montam a Mamikának, ő meg monta, hogy vót olyan, amikó neki se vót télikabáttya, mer nem vót rá píz, oszt monta az Öregmamika, hogy menny e a nagyapádhó, vidd e neki a tejet, mer ő horta az öregnek a tejet, oszt mondd neki, hogy fázó, mer az öregnek van píze, oszt ha lássa, hogy fázó, vesz neked nagykabátot, de nem vett, monta a

Mamika, csak monta, hogy mozognyi kő, akkó melege lesz. Az is má milyen öreg vót, minek vót neki a píz, amikó má majnem meghat, annyira öreg vót. Mé nem vett annak a jánkának kabátot? Mé ilyenek az emberek, nem tudom.

Oszt, amikó vót az a hely, ahó ekaptak a rendőrök, akkó bekerűtem az intézetbe. Olyan vót, hogy ott is vótak olyanok, mind az az oláccigán, akit az anyám hozott nekünk a nyakunkra, mikó meggyullatt apámba a pálinka, és etemettük. Mindenki ott vót, még a parasztok is, mer aszt a kenyeret ettik, amit az én apám sütött nekik, mer má nem sütöttek otthon kenyeret, mindenki a bódbó vette, és amit a bódba árútak, aszt az én apám sütötte. És ott ríttak a parasztok is, hogy ki fog nekünk ilyen kenyeret sütni, ha má nem lesz nekünk a Gyuri. Monta is az apám, amikó még nem gyulladt meg benne a pálinka, hogy amikó a patakkanyarba laktak, meg még gyerek vót, és csak olyan házuk vót, hogy nem vót alapja se, csak le vót rakva a vájag a fődre, oszt mikó nagy árvíz vót, akkó az egészet evitte a víz, megin meg köllött építeni, oszt mindenki olyan büdös vót, hogy messzire lehetett érezni, hogy ott gyün egy cigán, a kutyák má, ha elindút onnan, ekezdtek ugatnyi végig az uccán, oszt amikor a kerítés mellé ért, úgy vicsorogtak a kerítés mögött, csurgott a fogaikbó a nyál, hogy ha kigyüttek vóna, széttépték vóna a cigánt, akkó is, ha kisgyerek, mer a kutyának nem számít, hogy gyerek, csak hogy cigán. Amikó ez vót, akó nem hitte vóna senki, monta a rendes apám, hogy azt a kenyeret eszi a falu, amit ő süt, hogy a cigán kenyerit, mer olyanok vótak a parasztok, hogy a cigántó nem vettek vóna e semmit, amit a cigán csinát, legföjjebb a gombát, amit az erdőn gyűjtött, mer azt nem a cigán csináta, hanem csak nőtt az erdőben. Persze a parasztok most is olyanok, hogy cigántó nem kő semmi, csak a Mamika nem olyan, neki ha viszek valamit, mer én csinátam, akko elveszi, oszt megeszi vacsorára, aszongya, hogy hagyd csak itt, jánka, maj megeszem vacsorára, oszt másnap odaaggya a lábast, amibe vót, amit csinátam. De a többi paraszt nem enne a cigán után, a cigán lábasábó egy falatot se, akkó se, ha megdöglene éhen. Nem inna abbó az üvegbő, amibő a cigán ivott, mer utákozik tőlünk. A házába se menne be, mer hiába kaptunk

házat, mondogatta az Öregmamika, a Mamika annya, hogy a cigán az cigán, a házbó is putrit csiná.

A végin mégis az lett, hogy a cigán kenyerit ettik, mer más kenyér nem vót, mer má nem tuttak otthon sütni, mer ebontották a kemencéket, mer régen vótak kemencék, monta a Mamika, hogy nekik is vót, hogy az nagy munka vót, hogy kenyér, ahho érteni köllöt. Egész éjje dagatt a tészta, kovásszal csináták egy teknőbe, oszt hajnaba befűtöttek a kemencébe, oszt mikó bemelegedett a kemence fala, akkó kipucóták a parazsat, és bepakóták hétkor a kenyereket, oszt tízre meg is sűt. Hogy az milyen finom vót, monta a Mamika, az a friss kenyér, hogy olyan vót, hogy a szaga végigment az egész udvaron, oszt a kutyák nem ugattak a szagra, hanem azok is csak szimatótak, mer az nekik nem cigánszag vót, hanem jó szag. Még Pestre is vittünk a rokonoknak, monta a Mamika, oszt úgy örűtek, mindha aranyat kaptak vóna, mer má annyira utáták azt a kenyérgyári kenyereket, aminek a haja, mind a kő, a bele meg kovász. Meg az a kenyér is, amit vittünk, olyan vót, monta, hogy arra emlékeztette őköt, hogy milyen jó vót, amikó még nem hatták el a falut, nem köllött olyan helyen laknyi, hogy nemcsak a kenyér rossz, de a lakásuk is csak egy juk. De az is jó vót, Mamika, amit az én édesapám sütött, az is jó vót, nem? Jó vót, jánka, jó vót, mer más nem vót, oszt mesét a tejfölös lepinrő, amit a kemencébe sütöttek. Mikó kiszettik a kenyeret, utána tettik be, hogy melegen ettik, kis kapor is vót a tejfőbe, én meg úgy megkivántam, mer finom vót, így emondva is. Úgy van, hogy azt is lehet akarnyi, ami csak emondva van, de valóba nincs. Eccer süssön a Mamika olyat, mer nagyon megkívántam. Sütőbe nem olyan, mind kemencébe, monta a Mamika. De anná jobb, montam, mindha egyátalán nem vóna. Anná jobb, jánka, monta, mer ami nincs, az má ténleg semijen. Ott vót az egész falu a temetésen, nem vót még olyan nagy temetés ebbe a faluba, amilyen a rendesapámé vót. Örűt vóna, ha lássa, de a temetés olyan, hogy pont az nem lássa, akié az egész csináva van.

Ha lett vóna akkó még a rendesapám, ha nem gyullad ki benne a pálinka, akkó nincs az, hogy a Boginak lesz olyan gyereke, aki lett, aki attó az embertő van, mer az én apám ilyet nem hagyott vóna, meg is őte vóna azt, aki ilyet csiná a gyerekive, meg persze akkó az

oláccigán se gyütt vóna oda, ahó mi vagyunk, mer nem köllött vóna, hogy ott legyen, mer elig lett vóna az apám. Együtt Birinkébő, biztos onnan gyütt, az összes oláccigán onnan gyün, mennyi van ott belőlük, hát nagyon sok, mer ha nincsen felesígnek való, visznek innen, a mi falunkbó jányokat, meg más falubó, hogy legyen, oszt akiket azok szűnek, azok is oláccigánok lesznek, azt öröklik, hogy az ember akkó is, ha az asszon nem vót oláccigán, mer oláccigán lesz ott, azok között, másmilyen nem tud, olyan piszkos szája lesz mind azoknak, hogy nem lehet hagatni, amit mondanak, mer csak piszkosságot tunnak mondani. Ez is olyan vót, aki az anyámhó gyütt, hogy olyan fekete, hogy néger, úgy is hítták, hogy néger, a kicsi is, akit a Bogi szűt neki, az is néger vót, meg akiket az anyám szűt, azok is négerek lettek, nekem azok nem tesvéreim, mer nem is hasonlítottunk. Szegin Bogi, e köllött vóna vetetni neki, de mire észrevette, má nem lehetett, mer aszonta az orvos, hogy túl van az időn, oszt meg kő szűni. Kinek kő ezután a Bogi? Hát senkinek, csak valakinek, aki naplopó, olyannak. Mindenki tuggya a faluba, hogy kitő van a gyerek, oszt má fót van rajta, olyan meg nem kő senkinek, mer van olyan is, akin nincs fót, senki nem gondó arra, hogy ő eszt nem akarta, csak azt mondják, hogy ott van rajta a fót, a fóttal nem kőtözök össze, odamegyek hozzá, hogy még egy fótot ejcsek rajta, mer szép jánka vót a Bogi, szebb vót, mind én, de utána otthagyom, monta, aki hozzáment, ha lesz belőle gyerek, ki tuggya, kitő van, mer senkinek nem köllött utána, hogy azzal az emberrel vót, csak úgy köllött, hogy eccer, oszt télleg nem lehetett tunni, mer a Bogi is innentő olyan lett, amilyen lett, má neki se vót fontos, hogy másmilyen legyen, mer tutta, hogy azután, ami történt, má nem lehet másmilyen.

A néger egész nap nem csinát semmit, otthon vót vagy a faluba a kocsmába, nem vót benne semmi, ami jó lett vóna, csak ivott, döntögette magába a poharakot, utána is, hogy a Bogiva vót, osztán efogyott a pálinka, üres vót az üveg, vennyi nem tudott, mert píze nem vót, mer dógoznyi, azt nem akart, nem azé, mer cigánt nem alkalmaznak, csak azé, mer nem akart, bödös vót a munka, de innyi, azt mindig akart. Mibő igyon, má nem vót otthon píz sehol, tutta, hogy hol van, ha e van gyukva, de má ott se vót, oszt zavarta az

anyámat kőcsönkérni, de má nem attak neki, mert tutták, hogy a négernek kő pálinkára. Megy, hogy Jolán néni, há nem tudok a gyereknek ennyi anni, csak egy ezres kőne. Menny e dógoznyi, nekem is abbó van, hogy én meg az uram dógozott, ingyen nincs píz. Csak egy ezrest, az semmi magának. Mondom, hogy nem adok, mer tudom, mire kő, nekem se ingyen van. Meghozom hónap. Mibő? Maj kérek a Szabó Marinénitő, akó még ét a Marinéni. Az se ad, mer monta nekem, amikó gyüttünk haza a templombó, hogy neked nem fog annyi, mer má annyiva tartozó neki, és nem is adott a Marinéni, mer ement kérni tőle is, csak az is aszt monta, hogy aki dógozni akar, az tud, csak az nem dógozik, aki nem akar, innen má pízt nem visző e, mer már hoznyi kőne, annyiva tartozó. Különben nem is vót má a Marinéninek, mer az ura má nem ét, oszt a fijai akkó keztek el inni. Oszt eszt meséte, amikó hazagyütt az anyám, akkó még anyámnak hittem, hogy nem attak, pedig kért mindenkitő, a néger meg ekezdett kiabáni, hogyhogy nem attak, mindig szoktak, fölrúgta a hokedlit, a kurva isten faszát, kiabát, mer má nagyon köllött neki a pálinka, a kurva isten faszára, hogyhogy nem attak, úgy vót, hogy megüti az anyámat, mer nem hozott pízt. Kijabát, meg káromkodott. Azé nem hoztá, te büdös kurva, mer nem rendesen kérté. Má majnem ütött is, amikó az anyám ekezdett kiabáni, hogy nehogy megüss, te büdös oláccigán, az én házamba lakó, oszt kezet emesz rám, te dög, oszt megát a néger keze, űt egy darabig, oszt mongya, hogy kitanáta, hogy hogy legyen píz, hogy onnan kő venni, ahó van. Ez vót a néger esze, hogy arra vót, amit kitalát.

Lopni, kérdezte anyám. Csak evenni, monta a néger, onnan, ahó sok van, csak annyit, amennyi nekünk kő, úgy is marad ott még elig. De mindenki tunni fogja, hogy mi vótunk, mondja erre az anyám, aki soha nem vót az anyám, akkó se, mikó a hasábó kinyomott, nem is tudom, mé az ő hasábó lettem. A néger meg monta, hogy azt is kitaláta, hogy ne a faluba, mer ott mindenki ismer, hanem máshol, meg hogy vannak neki emberek, akik segítenek, megmutassák, hogy hova kő mennyi, meg mikor. Az anyám meg erre má nem monta, hogy nem, mer köllött neki az a néger, oszt mindent megcsinát, amit mondott neki. Má este el is indútak, oszt vittek magukkal, oszt útközbe emonta a néger, hogy mi a dógom, ha nem csinálom,

szétveri a fejemet, de én nem is mertem mondani, hogy nem csinálom, meg gondótam, hogy mi lesz nekem abbó, amit eviszünk, hogy meleg kabát.

Messzebbre jártunk csináni, három-négy faluva messzebb, ahó nem tutták, kik vagyunk, mindenütt vót olyan, akit a néger ismert még a börtönbő, mer a néger többet vót börtönbe, mid ahány éves, má gyerek is ott vót a börtönbe, oszt mindenkit ismert, akiket meg nem ismert a börtönbő, azt a testvéreitő ismert, mer azok is mindig börtönbe vótak, no azok, akiket ismert, aszonta, azok a barátai monták, hogy hova kő menni. Vót olyan, akinek vót kocsija is, oszt még messzebbre tuttunk menni, vót, hogy egy hónapba eccer, vót, hogy háromszor is. A píz vót a legjobb, de vót, hogy mást is vittünk, tévét is, meg aranyakot. A néger tutta, hogy a parasztok mindent megvesznek a faluba, mer ócsón attuk, nem bánták, hogy honnan van, hogy egy másik faluba egy másik embertő van ehozva. Nem köllött féni, hogy beszének, ők is benne vótak, vót, aki monta is, mi kő neki, hogy fúrógép, meg mikró, meg telefon. Nem láccott rajtuk, hogy lopva vótak, nem vót ráírva, hogy ez most honnét van, olyan vót, mindha a bódba vette vóna, vagy a gyerekitő kapta. Mindenki jó járt, csak az nem, akitő hozva vót. Maj keresnek pízt, oszt vesznek másikot. Má egy éve is csinátuk, oszt senki nem gyütt rá, hogy mink vagyunk. Mindig máshova kő, monta a néger, akkó nem tunnak ekapni, nem tuggyák, hogy honnét vagyunk. Abba köllött vóna hanni időbe, akkó nem lett vóna baj, de a néger egyre jobban belegyütt, oszt az anyámnak is teccett, hogy van píz, és alig kő érte csináni valamit. Soha nem tud megáni az ember, monta a Mamika, hogy mosmá elig, mer soha nem elig, olyan az ember, hogy nem tuggya aszt mondani, hogy ennyi elig vót, hogy a Fiatalpapa is ilyen vót, hogy csak dógozni, még dógozni, még és még, oszt a végin a túlvilágra dógozta magát. Olyan vót, mind a néger, montam, hasonlítottak, csak a Fiatalpapa nem vót olyan fekete. Nevetett a Mamika, szerette, ha vicces dógot mondok.

Amikó azt a papot rabótuk ki. Papot nem köllött vóna, monta a Mamika. Hát nem, montam, mer pont akkó vót, hogy a papnak vót valakije, jó, aszonták házvezető, de hát nem az vót, mer a katolikus papok nem tunnak olyanok lenni, mind az isten, hát nekik is kő a nő,

és akkó úgy óggyák meg, hogy házvezetőnő, és azzal csinájják. Mindig vitte is magával, amikó ment meggyónni, hogy abban a hónapban micsinát, hogy talákoztak ilyen katolikus otthonba, az egy szálloda papoknak, oda mennek, oszt viszik a házvezetőt, mer mindennap meg tunnak gyónni, meg is kő, mer ami ott megy, e tudom képzelni, de most nem vitte magáva, hiába vót úgy, hogy máskor mindig. Mé nem vitte magáva? Mer összegyütt a másik pap házvezetőnőjéve, vagy összevesztek, nem tudom, de otthon hatta, osztán én meg bemásztam a vécéablakon, mer kicsi vótam, bárhol befértem, úgy vót, hogy belűrő kinyitom a nagyablakot, ami az ucca felé van, mind máskor, hogy oszt a néger is be tuggyon gyünni, meg az is, aki monta, hogy ide kő betörni, mentem is oda az ablakho, osz má nyitom is, beugrik a néger, meg a másik ember, oszt dobáják be, amit látnak, gyertyatartók, meg ilyesmi, ezüstbő, a fiókokot rángatták, egyszer csak valami ajtó nyílik, fölkapcsója valaki a folyosón a villant. Mi a kurva isten, ki van itt, mondja a néger annak, akive vót. Te tuttad? Nem tuttam, mongya a másik, fét a négertő, hogy agyoncsapja, honnan tuttam vóna. Ez az asszon. Milyen asszon, kérdezi a néger. Aki úgy vót, hogy nem lesz itt, mer viszi magáva a pap, oszt mégis itt van, oszt fölébredt. A házvezetőnő otthon maratt, oszt észrevette, hogy vannak a pap szobájába, de nem ment oda, nem is kiabát, mer tutta, hogy mi történik, ha ezt csinája, mer vót olyan, hogy fölébrett a tulajdonos, és ahelyett, hogy hallgatott vóna, kiabáni kezdett és a rablók leütötték, hogy meg is halt, gyilkosság lett a vége, a rablók is rosszú járnak olyankor, nem csak az, aki meghat. Ez az asszon nem ezt csináta, hanem hítta a rendőröket, mer a papnak ott vót a telefonnya, nem vitte magáva, hallottuk, hogy sutyorog, hogy tolvajok és azonnal gyüjjönek ki. A néger meg monta, hogy gyerünk, és mi gyorsan kiugrottunk a nagyablakon az uccára, az anyám meg ott várt miket kint, ő vót hagyva, hogy lessen, oszt mongya a néger, hogy ott van az asszon bent, nem ment e a pappa. Nem? Nem, a kurva annyát, monta. De nem bántottátok, kérdezte az anyám. Nem. Biztos nem, mer ha bántottátok, a pap szeretőjit, akkó az a pap meg fog átkozni minket. Mennyünk má, kiabát az, aki itt ismerős vót a faluba, mer gyünnek a rendőrök, oszt ekeztünk szalanni, kifelé a falubó, át a fődeken, má

egészen az Ipóná vótunk, és ott akartunk ebujni, amíg emennek, de megtalátak minket és ekaptak, nálunk vót minden, amit ehoztunk, nem tuttuk aszt mondani, hogy mi nem vótunk, mer ott vót egy szatyorba a bizonyíték, oszt akkó mindent montak a bíróságon, hogy hány helen, meg milyen értékbe. Oszt montam, amiko kihallgattak, hogy mé vót az egész, hogy én nem tehetek róla, mer agyonvert vóna a néger, ha nem csinálom, mer megvert, ha olyanja vót neki, hogy verjen, az anyámot is megverte, hiába kiabát, megverte, mer neki verni köllött, azt látta otthon, vagy sokat ivott, vagy meg keveset, oszt ütött.

Fétem tőle. Mindenki fét tőle. Ha ivott, másnap nem emlékezett rá, hogy micsinát, hiába monta neki az anyám, hogy micsinát, aszonta, ő olyat nem csinát, mikor oszt meg lettek mutatva a fótok a testin, akkó csak hallgatott. Szégyőte magát. Ha mégeccer ilyet csinász, emegyek a rendőrségre, eviszem a gyerekeket is, oszt becsuknak. A néger nem szót semmit, mer tutta, hogy nem megy e, mer fé tőle. A szomszédba is hallották, amikor verekedett, meg az uccán is, ha ement valaki a házunk előtt, de senki nem mert szóni a rendőröknek, mer mindenki fét a négertő. Mindenki féti az életit, monta a Mamika, meg a rendőrök is olyanok, ha nem az uccán van, akko az nem tartozik rájuk, azok is fének, mer azoknak is van csalággyuk, meg gyerekeik. Ekerülik a helet, ahol veszélyes. Azé lehetnek ilyenek, montam, mind a néger, mer az egész azé vót, mer az oláccigán ott vót velünk. Én nem csinátam vóna ilyet, mer engem az édesapám nem így nevelt, hanem úgy, hogy majd olyan leszek, mind ő, de a néger behozta a rosszat a házunkba, meg behozta a bűnt, mer a néger nem cigán vót, hanem bűnöző, mindig is az vót, az apja is az vót, meg a testvérei is. De én a Mamikát, hát vele soha olyat, hogy rosszat, mer nekem ő olyan vót, hogy az anyám, mer azza nem is beszélek, aki szűt, mer minek beszéjjek egy olyan anyával, aki hatta, hogy az legyen a Bogival, ami lett, utána meg engedje, hogy vele is, hallottam, hogy mongya a négernek, hogy akkó engem is, mer hallottam, micsinátá, és nekem akkor az köll, amit vele csinátá, mer csak azé engettem, hogy csinád, hogy velem is, meg annyi kő nekem is, amennyit vele is csinátá, hogy most akkó itt vagyok, a néger meg nekiesett akkó az anyámnak, előtte kikűtte a

Bogit, hogy mennyé a szobábó, má nem köllesz, a Bogi meg kigyütt, a néger ledöntötte az anyánkot az ágyra, oszt nekiesett. Hallottuk, micsiná, csak egy szoba vót, meg egy konyha, mer nem laktunk má a patakkanyarba, ahol a rendesapám fölnőtt, ahol evitte a víz a házakot, ha áratt.

Kaptunk házat, mer kiutatak hivatalbó, de csak olyan házakot attak, amik kicsik vótak, mer egy öregasszon lakott benne, akinek nem vót senkije, de má régen nem vót, oszt olyan vót a ház, hogy tejjesen romos, fődes vót a palló, meg a vakolat nem vót má a vályagon, meg kicsi is vót, ott köllött a négernek csinányi a Bogiva, azon a kicsi helen, osztán jött az anyánk, mer neki is az köllött, amit a Bogi kapott, oszt mi azt is hallottuk, ahogy vele csináta, hát abba a négerbe vót erő, neki a pálinka nem úgy hatott, hogy ement vóna az ereje, inkább nagyobb vót. Kicsi vótam, de még én is gondótam rá, hogy milyen lehet, meg undorottam is, de az is eszembe jutott, hogy azé undorodok, mer nem velem csinálják. Kisjánynak ilyen nincs a fejibe, monta a Mamika, pedig vót, mer meg vót mutatva, és akkor má ott vót. Ott vót a fejünkbe, amit láttunk, nem vót kiírva, mind a tévébe, hogy gyerek nem nézheti, minek ott is kiírni, minden gyerek tud mindent, ha kiírják, akkor biztos nézik, mer tuggyák, hogy az a jó műsor, hogy a gyerek nem nézheti, az azt jelenti, hogy meg kő nézni. Minden gyerek nézi, meg a telefonnyán is nézi, nem lehet őköt etiltani, és ha nézik, akkor az ott lesz a fejükbe, nem a játékokra gondó, hanem arra, amit ott látott.

Mindenki egy helyen alutt, a tévé is ott vót, meg az is, amit a néger csinát, ott a szemünk előtt, ha nem aluttunk, csak a Kaliék kaptak olyat, hogy kőbő vót, a zsidó templomot az ucca végin, ahol régen a zsidók laktak, de most ott is parasztok vótak, csak a templom vót üres, azt kapták meg a Kaliék, az kőbő vót, mer a zsidók nem építettek vájagbó, pláne templomot nem. Az a ház a zsidóknak olyan vót, hogy nem köllött, mer má nem vót senki belőlük a faluba, osztán el is bontották a Kaliék, és a kövekbő építettek egy másik házat, mer csak egy nagy szoba vót a zsidó templom, meg be is ázott, mer jukas vót a teteje, meg aszittik, hogy a falakba arany van, mer aszt monták a parasztok, hogy a zsidók tele vótak arannya, és elásták ott vagy belfalazták, mer amikó evittik

őket, monta a Mamika is, akko csak egy táskácskát tuttak vinni magukka, abba nem fér bele annyi arany, amennyi nekik vót. De a Kaliék nem találtak semmit, monta a Kali annya, vagy hazudott, mer nem akarta, hogy a többi ember, főleg a parasztok irigyek legyenek, hogy a cigánok megtanáták a zsidók aranyát. Úgyhogy a Kaliék azok úgy étek, hogy nem láccott, hogy megtaláták az aranyat, de abbó a templombó lett nekik kőházuk, mer nekik az járt is, mondta a Kali, mer az ő nagyapja vót a vajda, de nem az vót, csak a Kali monta, hogy az.

A Kali is oláccigán vót, olyan fekete, mind a néger, akit az anyám hozott, mi meg nem. Nem lehettek vóna vajdák, mer vajda csak olyan lehet, aki közülünk van, az apám az lehetett vóna, meg ő olyan is vót, hogy tudott vóna igasságot tenni, mer tutta, mi a jó, meg mi a rossz, de az oláccigán az nem. Az oláccigánok olyanok vótak, hogy beszétek is cigánú, nem rendesen, csak fele magyar, fele cigán, mi meg nem tuttunk, azt se tuttuk, mit mondanak, ha úgy beszétek, csak egymást értettik, cigánú káromkottak, meg megették a döghúst, meg azt monták, hogy ők az igazi cigánok, a többinek engedelmeskenni kő, de mi nem engedelmeskettünk, nehogymá olyan mongya meg, mit csinájunk, aki a dögkútbó kihúzza a dögököt, oszt meg is eszi, mindegy, milyen betegsége vót az állatnak, kolera, száj-és körömfájás, nem számított, olyan, aki nem is tud rendesen magyarú. Közülünk senki nem engedelmeskedett a Kaliéknak, mer a Kaliékat senki nem szerette, a parasztok se, meg a cigánok se, mer a Kaliék annyira cigánok vótak, hogy még loptak is, mi meg nem akartunk cigánok lenni, mer mi magyarok akartunk lenni, hogy az vót, hogy magyarok leszünk, mer má magyarok is vótunk, olyanok, mind a parasztok, olyan házba laktunk, mind a parasztok, mer hivatalbó járt nekünk, kicsi vót, meg romos, de mégiscsak ház vót, nem egy vájaggunyhó a patakkanyarba. Az apám is magyar vót, paraszt, má ő sütötte a kenyeret a falunak, mer nem nézték má cigánnak, ha annak nézték vóna, meg se ették vóna a bódbó a kenyeret, mi má rendesen magyarok vótunk, de a Kaliékat mindenki cigánnak nézte, azok is, akik cigánok vótak, aszt monták, hogy ki csináta ezt a dógot, hogy kiásta a Marno Valinéni krumpliját, hát a cigánok, de mindenki arra gondót, hogy a Kaliék. Ki lopta el a

Lajosbácsi biciklijét, hát a cigánok, oszt a rendőrök má mentek is a zsidótemplomho, és ott is vót a Lajosbácsi biciglije, a fazékba meg főtt a krumpli, amit a Valinénitő loptak e.

Ilyenek vótak a Kaliék, nem azé kaptak kőházat, mer ők vótak a vajdák, hanem mer épp nem hat meg olyan öregasszony, akinek nem vót senkije, vagy ha vót, akkó Amerikába szökött, mer olyat csinát, ami miatt itt börtön lett vóna, vagy meg akart gazdagonni, meg is gazdagodott biztos, csak az anyját hatta itt nyomorogni, hogy nem is tutta, hogy mi van a gyerekive, meg hogy milyenek az unokái. Ittmaratt egyedű, ha arrébb köllött valamit tenni az udvarba, hát úgy köllött neki embert fogni az uccán, hijába vót neki fia, mer aki Amerikába van, az má senkinek nem a fia. Gyere má be, te, jánka, monta nekem az öregasszony, oszt rakjuk má arrébb a kukoricamorzsolót. Én meg bementem, oszt segítettem neki, mer én olyan vagyok, aki segít, oszt ha kaptam pár tojást, nem montam, hogy nem kő, mer köllött. De akkó, amikó a Kaliék kerűtek sorra, nem vót ilyen öregasszon, a zsidó templom meg ott vót üresen, hát odaatták, mer nem köllött senkinek. Olyan erős ház vót, monta a Mamika, nem köllött vóna hanni ebontani. Összeomlik, ha nem boncsák e, montam a Mamikának, az se jobb. Az se, monta a Mamika, meg hogy az ő háza is vajagbó van, de úgy á, mind egy szikla. Szikla, nevettem, összeomlik ez is eccer. Össze, ha nem laknak benne, de amíg én vagyok, nem fog, mer attó á egy ház, hogy laknak benne, ha nem laknak, mindegy, mibő vót. Azé tovább á, ha kőbő van. Ha nem laknak benne, mindegy, hogy meddig á, mer nincs mé áni. Hát a milyenkbe lakunk, mégis ránk fog dőni, montam. Mer olyan, mindha nem lakna ott senki, monta a Mamika, csak legalább akkó dőjön össze, amikó nem vattok otthon. Vagy csak az uram, mongyuk az mindig otthon van. Hogy nem unnya magát, kérdezte a Mamika. Unnya az, unnya, de inkább unnya, mindhogy dógozzon.

Ott vótunk a konyhába, oszt mindent hallottunk, amikó a néger csináta a szobába, mer meggyullatt a pálinka az apámba. Nem is értettem, amikó engettik, hogy mindenki főzhet pálinkát, akkó mire gondótak, hogy eszükbe jutott-e az a sok ember, aki így végezte, hogy annak osztán nem csak egy halál lett a vége, hanem hát, hogy

hazament az ember, oszt megverte a feleségit, meg falho vágta a gyereket, olyat is hallottam a tévébe, meg a Mamika is meséte, hogy tiszta állatok lettünk, hogy miket mond a tévé, hogy megöli a saját gyerekit, még az asszont is, hogy abba is benne van a pálinka, osztán nem is hiszi, micsinát, amikó fölébred a börtönbe, oszt kérdezi, hogy mi van az asszonnal, nem gyün-e meglátogatni? Nem emléksző, te, részeg marha, mongya az őr, hogy micsinátá? Mé, micsinátam, mé vagyok megin itt, amikó má tennap kiengettek? Nem emléksző, monta az őr, hogy szétvágtad az asszon fejit baltáva? Kiengettik a börtönbő, jó magaviselet miatt, hát akko jó vót, amikó nem ivott, mer a börtönbe nem vót mit, osztán kint micsinájon, mingyá iszik, má a buszmegállóba bemegy a kocsmába, van neki píze, mer dógozott a börtönbe, oszt ez van, hogy vissza a börtönbe, az asszon meg má halott, meg a gyerekek is, mer kettő le akarta fogni a kezit, azokat is agyonverte, csak a kisgyerek úszta meg, aki alutt a kiságyba, pedig miatta vót az egész, mer a marha aszitte, hogy az nem lehet az ő gyereke, hogy megcsata az asszon, hogy összefeküött más emberekke, mikor ő a börtönbe vót, de az a gyerek megúszta. Csak nem mesélik neki el, amikó főnyő, hogy mi történt az annyáva, csak nem, mer emlékezni nem fog, olyan kicsi vót. Nem véletlen gyanakodott a gyilkos ember, hogy kitő van, számógatta a hónapokot, ahogy ment haza a kocsmábó, meg hogy mennyi idős a gyerek most. Az asszon monta, hogy korábban gyütt vagy később, azé születetett akó, amikó születetett, de az embertő van, mer ő mássa nem, osz lehet, hogy mégis, mert ki tuggya, mi történik ott, aho nem lássa senki, de azé megőnyi, meg a gyerekeket is, oszt pont az maradt életbe, aki nem is az övé vót, aki miatt az egész történt. Nem is állat az ilyen, monta a Mamika, mer állat az ilyet nem csinána a kölkeive, az is olyan, hogy eteti, meg megvédi. Ha a kutyától el akarod venni, beléd harap, még akkor is, ha te vagy a gazdája. Nem is az ember vót, montam, hanem a pálinka csináta. A pálinka olyan, hogy mindent megcsiná, olyat is, ami a Bogiva történt, meg velem, hogy e köllött menni velük lopni, pedig én nem olyan vótam, az anyám se lett vóna olyan, csak a néger vót olyan, mer köllött neki a píz, hogy inni, az anyám meg fét tőle, oszt aszt csináta, amit a néger akart.

De én többet olyat nem, montam is a Mamikának, hogy csak akkó, ha neki kő valami nagyon, na, akkó megcsinálom, de csak miatta, de a Mamika azt monta, hogy olyat ő nem akarna, mer olyat nem szabad, megvan neki minden, ami kő, új dógok meg nem kőnek arra a kis időre, ami neki maratt. Mé mongya, Mamika, mé mond ilyeneket. Mer számóni kő, és ha számósz, akkó kigyün, hogy má nincs sok idő, monta, de nem gondóta, hogy még anná is kevesebb, mind amire gondót. A Mamika olyan vót, hogy figyet mindenre, arra is, hogy mi van velem, én meg figyetem rá, ha ementem a háza előtt, mindig bementem. Jó van, Mamika, jó van? Jó vagyok, jánka, nem iszó egy kis kávét, má ittam, Mamika, de azé iszok még egyet, oszt beszégettünk, mer szerettem hallgatni, amiket mond, oszt akkó a Mamika monta azt, ami régen vót, amikó még jánka vót, hogy milyen szeginek vótak, most a cigánok gazdagabbak, mint akkó ők vótak, én meg mesétem neki, hogy hogy rabótuk ki az embereket. Érdekőte a Mamikát, jobban, mind a sorozatok a tévébe, mer amit én montam, az ténleg megtörtént, nem csak ki vót taláva.

Amikó ott az Ipóná ekaptak, nagyon fétem, hogy mi lesz, sötét vót, a rendőrök világítottak, oszt a négernek se vót olyan nagy pofája, mind otthon, csak hallgatott, a bíróságon meg aszt monta, hogy nem lopott, csak ott vót, a többiek loptak. Akó a bíróság úgy döntött, hogy nekem intézet, és én ott vótam két évig abba az intézetbe, mer má akkó emútam tizenkettő. Nem mondom meg, mi vót ott, mer olyan, hogy nem akarok gondónyi rá, de minden vót, ami nem köllött vóna, hogy legyen, mer jánka vót mindenki, mer ez olyan hely vót, oszt megtanítottak mindenre, amire nem köllött vóna, meg hogy hogy lehet a felügyelőkkel, meg az intézet többi dógozójáva jóba lenni, mer azok osztán olyanok vótak, hogy nem a fizetésé dógoztak ott, azt csak otthon monták, hogy ez mennyivel kényelmesebb munka, mintha a fődet túrnák vagy építkezésekre járnának, és kényelmesebb is vót, meg fizetés is vót, de a legfontosabb az vót, amit a fizetés mellé kaptak, hogy mindegyik büdös vót meg ittas is, meg kövér, de vótak nekik, akik megatták, amit akartak, a női felügyelőknek is, osztán még hogy mit kő behozni, na, azt is olyan áron tettik, hogy a végin télleg mindent mekkaptak, még pízt is.

Osztán mikó má lehetett, a Ragyásmaris kivátott, az rokon vót, meg köllött neki, hogy legyen valaki nagyobb gyerek a kicsikke, mer közbe nagyobb is lettem, a Maris gyerekei meg kicsik, oszt valakinek köllött vigyázni rájok, mer a Maris nem akart, az apjuk meg nem is nagyon vót otthon, csak este. Azé jobb vót ott, mind amikó az intézetbe vótam, mer mehettem mindenhova, meg mégiscsak rokonokka vótam, nem idegenekke. Persze a Mucur, ez vót a Maris ura, hát azé azza vót, hogy bele köllött rúgnom, mer az is ivott, osztán összekevert mindent mindennel, vagy mindig is azt akarta, én meg tizennégy vótam, akkó még minden fogam megvót elő, csak a hátsók nem vótak, mer erohattak, de tuttam úgy enni, mer megtanúja az ember. Oszt a Mucurnak megteccettem, először csak olyakot csinát, amire nem lehetett azt mondani, hogy rossz, megfogta a kezemet, meg megsimogatta a hajamat, meg véletlen odadörgőte magát a testemhe, tuttam, mit akar, de má azt is tuttam, mit kő csináni, erre jó vót az intézet, nem ijettem meg tőle, amikó többet akart, csak gyütt, montam, ne gyüjjön, de nem tudott má megáni, vitte előre a teste, meg a pálinka, fogtam, oszt belerúgtam egy nagyot a két lába között, az meg kiabát, hogy hülye vagy, jánka, hülye vagy, szétverem a fejedet, azé vettünk ide, hogy eszt csinád, ezé? Meg tudom védeni magam, mondom, mer megtanútam az intézetbe. Oszt egy darabig ezután nem mert kezdegetni, mer fét, nemcsak hogy megrúgom, hanem hogy emondom, mer azt is megtanútam, hogy milyen jogaim vannak, oszt amikó ellenőriz a gyámügy, akkó emondok mindent a Mucurró, az meg mehet a börtönbe, mer hiába mongya, hogy nem az vót, nekem fognak hinni, nem kő még tanú se, be köllött érni neki a Marissa.

De a Maris is olyan vót, hogy nem mindig lehetett vele, oszt akkó a Mucur efelejtette, hogy mi vót velem előtte, vagy hogy fé a gyámügytő. Mer Maris is ivott, mer szeretett, a gyerekek meg rám vótak hagyva, a Mucur meg gyütt haza a kocsmábó, vagy honnan, de részeg vót, a Marissal nem lehetett má megin, mer az is részeg vót, olyan részeg vót, hogy aszt se tutta, hó van, meg hogy ki az a marha, aki begyütt a házba, mer nem ismerte meg az urát. A Mucurnak meg villogott a szeme, hogy neki most ez kő, mer szétveti az ideg, ha nem tud valakive, forgatta a nyakát, oszt hát mer más

nem vót, megin odagyütt hozzám, efelejtette, hogy fé tőlem, odagyütt, hogy akko velem, mondom, megin tökönrúgom, de maga elé tette a kezit, azé vót, amire emlékezett, meg ekezdett ölegetni, na, akkó montam neki, hogy a gyerekekke én vótam egész nap, mer a Maris pálinkáé baszik a szomszédba, akkó a Mucur keze megát. Baszik, azt kiabáta, hogy baszik, fölrázta a Marist, és adott neki, a Marisbó csurgott a vér, de a marha ember csak ütötte, annyira ütötte, hogy kiment a fejibő, hogy velem mit akart. És ez hányszor vót, kiabáta, hányszor vót, osztán mikor elverte, melléfeküttt, és megcsináta, a Maris meg rítt, osztán csak szuszogott, efelejtette, hogy fáj neki, mer ez má jó vót, amit a Mucur csinát, jobb, mint amikó verve vót.

A gyerekek ebbe nőttek fő, úgyhogy a kicsiny Mucurok, meg Marisok pont olyanok lesznek maj, mind az apjuk meg az annyuk vót, de én, montam magamba, hogy én ezekke a cigánokka nem akarok éni, mer én nem akarok se tolvaj lenni, se egy olyan asszon, aki hát úgy él, mind a Maris, hogy átmegy a szomszédba, amikó a szomszéd ember felesége emegy a bódba, oszt egy üveg pálinkáé szétrakja a lábát, az az ember meg ráugrik, oszt csinája, akkor nem mongya, hogy büdös cigán, most nem mongya, csak amikó a Maris kéri a pálinkát, akkó azé aszongya, hogy nem elig, hogy megbasztalak, büdös cigán, nem, mongya a Maris, a pálinkájé csinátam, megállapottunk, kinek kőne a maga löttyett fasza. Felejcsed e a pálinkát, monta az ember. Ha nem ad, többet nem csináhattya, meg az asszonnyal se lesz többet semmi, mer emondom neki, megvárom itt, meg magára varrom valamejik gyereket is, a Józsikát, az ugyis olyan fehérbőrű, hogy magátó van. Nem csinász ilyet, mer akkor agyonverlek. Az má késő lesz, monta a Maris, mer a felesége akko má mindent tunni fog, röhögött. Oszt a szomszéd má nagyon ideges vót, mer arra gondót, hogy ez megtörténik, meg fét, hogy mingyá hazagyün a felesége, úgyhogy végü kiöntötte a pálinkát a Marisnak, takaroggy, te ragyás, és kilökte az utcaajtón, a Maris ott el is esett, de mindig elesett, tele vót fóttal a combja.

Nem olyan az az ember, főnevet két gyereket, monta a Mamika arró a szomszédró, akirő montam, hogy micsinát, mer ő mindenkirő azt gondója, hogy nem olyan, hanem jobb. Pedig olyan, montam,

meg hogy én is kerűtem nála rossz helyzetbe, mikor átmentem, hogy kőne egypár tojás. Milyen tojás, mongya az az ember. Hogyhogy milyen tojás, mer nem gondótam arra, amire ő gondót, de mingyá mongya is, hogy milyen, mer ha nekem olyan is jó, akkó nem köll a feleségit megvárni, mer ő is oda tuggya anni. Vén marha, montam neki, hogy mit akar tőlem, nem lássa, hogy hány éves vagyok? Az cigánná má jó, mondja, meg kapdosott utánam, nem figyetem rá, hogy mit mond még, hogy mit ad érte, ha csinájuk, hazamentem, mer fétem tőle, azt meg nem akartam, hogy belerúgok, mer a rendőrök is aszt gondóják, mind a Mamika, hogy ez egy rendes ember, én meg csak egy cigán vagyok. A Mamika nem is gondója, montam neki, hogy mennyi rossz van a parasztokba, csak nem mongyák e, mer cigánnal akarja csináni, az meg olyan, hogy nem számít, ha meg a cigán emongya, aszongyák, hogy csak hazudik. A cigán olyan, ha nem lop, hazudik, pedig igazat mondok.

Nekem nem az anyám vót az anyám, mer az csak olyanra tanított, ami rossz, és még jó, hogy nem én vótam a Bogi, mer akkor még más is lett vóna, ami, ha az apámba nem gyullad fő a pálinka, akkó nem lett vóna, de akkó a néger se jön oda, ahó mi vagyunk, marad ott Birinkén, vagy a börtönbe a többi négerre. A Maris, kérdezte a Mamika. Nem, a Maris se vót az anyám, mer ő nem vót senkinek az anyja, a saját gyerekeinek se, mer azokkal is én vótam, amikó nem vótam iskolába, mer még járni köllött, mer kijött egy ember, hogy mé nem járok, mondom, hogy öreg vagyok aho én má, de az az ember azt monta, hogy tizenhatéves koromig járni kő, és ott jártam a parasztokkal, hatodikos vótam, mer mindig megbuktam, mer nem segítettek a tanárok, monták, hogy nem kő semmit csinánom, csak beírják mindenhova az egyest. Osztán a végin áttettek kisegítő osztályba, amikor lett olyan osztály, mer minden cigán oda kerűt, a tesvéreim is, akiket a néger tesvére váltott ki az intézetbő, meg a Bogi kisjánya is, mer a Bogi azt otthatta a néger tesvériné, mer az meg odakőtözött hozzánk, a mi házunkba egy emberre, olyan kis ember vót, de az is nagyon fekete vót, soha nem szót, mer a néger tesvére mondott meg mindent. Azt meséte eccer a néger tesvére, hogy csendes ember, meg kicsi is, de az ágyba olyan, hogy mindent tud, és akkora van neki, mind a combja. Odakőtöztek a mi

házunkba, hogy addig ott fognak lakni, amíg a néger meg az asszony, aki szűt, így szoktam nevezni a Mamikának, hogy az asszony, aki szűt, ki nem gyün a börtönbő. De utána se kőtöztek e, mer jó vót nekik ott, a néger meg hiába szabadút, nem tudott a seggin maranni, ment, hogy píz, meg píz, az kő, oszt megin bekerűt. Valaki azt meséte, hogy ott má nem csak lopás vót, hanem súlyos testi sértés is, és én ezt a négerrő e tudom képzeni, mer minket is bántott. Kár az ilyet kiengenni, mer nem fog dógozni, oszt éni kő valamibő, ha meg nem dógozik, akkó nem marad más, mind a bűnözés, visszakerű mindig, de míg kint van, ki tuggya, hány embernek tesz rosszat.

A Bogi meg otthatta a gyereket, főment Pestre, hogy itt mindenki olyannak tarcsa, amilyennek tartották, hogy fótos. Főment Pestre, hogy ott más lesz, mer senki nem tuggya azt, ami itthon történt, oszt tiszta lappa kezdhet. Nem tuggyuk, mi csiná ott, de jót biztos nem, mer Pesten, ezt monták, hogy ott olyanok a cigánok, hogy mindent megcsinának, amit nem kőne, uccán rabónak, má a gyerekek is, meg árúják a kábítót, meg vannak olyan cigánok, akik befogják az olyanokat, mind a Bogi, osztán kiviszik külfődre, oszt ott hasznáják őket, hogy kurvák legyenek, de nem annak annyi pízt se, hogy hazagyüjjönek, még látogatóba se. Itt is vót a faluba valaki, nem mondom ki a nevit, mer nem akarom, hogy megtalája az az ember, akinek dógozott, hogy úgy szökött meg, mer mindenre kényszerítették, olyakot köllött csinányi, amit soha nem akart vóna, mer fájt, és amikó mondta az embernek, aki odavitte, hogy ezé azé több járna, az ember összeverte, hogy egy életre jegyezze meg, hogy ezé mi jár, hát pont ez. Az vót a szerencséje, hogy vót egy ismerőse, aki abba a városba dógozott, de rendesen egy gyárban, Cürikbe, vagy hol, oszt az adott neki annyi pízt, hogy haza tudjon gyünni, és egyszer megszökött, északa ment e vonatta, de nem mert alunni, mer fét, hogy az ember utána kűd valakit, hogy visszavigye. Vót neki jánya is, az meg, a franc se tuggya, hol él, nevelőszülőkhö lett adva, pedig ő nem mondott le róla soha, az az ő jánya, az ő vére, meg az apjáé, de apja az nem vót má akkó se, amikó megszületett, és ő nem olyan, mind az, aki engem szűt, aki haggya, hogy evegyik a gyerekit, és úgy nőjön fő, hogy semmit nem tud róla, de mégis olyan

lett, mer nem mer érte menni, mer fé, hogy útközben mi lesz vele, ha megtalája az az ember vagy annak az embernek, Laci, így mondta, a Lacinak az ismerőse, vagy megtuggyák, hogy hol él a jánya, oszt rajta ának bosszút, mer ezeknek semmi nem drága, bármit megcsinának, még egy gyerekke is. Most még mindig így él, hogy nincs neki jánya, meg embere se, és nem is lesz, mer kinek kő olyan, akit az únióban használtak. Ezt egy ember monta, hogy úniós kurva. Ement a háza előtt ennek az embernek, mer úgy tudott bódba menni, oszt kikiabát az udvarbó az ember, hogy úniós kurva, a magyar fasz nem kő. Azé kiabát, mer nem akart emenni vele, amikor monta, hogy mit akar tőle, hogy ad érte pízt is, de ez a nő má olyat nem akart, mer vót egy nap azután, hogy megszökött és idekőtözött, hogy látta, hogy gyün vele szembe a vérző Krisztus, és azt mongya neki, hogy mosd le, jányom, a vért a testemrő, és akkor ő lemosta, és a tiszta megváltó azt monta neki, hogy kövess, és ő azóta követi a Jézust, találkozott olyan emberekkel, akik szintén találkoztak a vérző Krisztussal, és monták, hogy a Megváltó mindenkit megment, és megtisztít a bűneitő, mer neki minden ember egyforma, ez a nő, akit az uccába az az ember úgy nevezett, hogy únióskurva, most má régen tiszta lett, meg lett mentve a bűntő. Ilyenek a parasztok, montam a Mamikának, hogy hánnyák a keresztet a templomba, de nem mernének talákozni a Krisztussa, mer kapanyélle törné le a derekukot.

Nem vót nekem más anyám csak a Mamika, ő monta meg nekem, hogy mit hogyan kő, hogy rendbe legyenek a dógok. Mindig maradjon legalább húsz forintom a hónap végére, monta, úgy csinád, jánka, először ne kérj senkitő, add meg, amive tartozó, vagy dógozd le, ha nincs pízed, osztán minden hónapba maraggyon legalább húsz forintod. De hiába monta, mer nem maradt, mer kevés vót, annyira kevés, amibő nem lehetett kigyünni egy hónapig, mer csak olyan munkát kaptam, amijé alig fizettek, az ember meg, az uram, nem dógozott, és kőccsön köllött kérni, hogy legyen mibő venni a gyerekeknek, mer éhesek vótak, és nem akartam olyat, amit nem szeretnek, mer lecsot akartak, a paprika meg drága vót, mert még alig mút el a tél, már nem fűtöttünk, mer nem vót fa, meg az ablakok is olyanok vótak, hogy begyütt a hideg, fáztak a gyerekek,

legalább vót egy kis lecso, mer az kölött nekik. Nincs neked eszed, jánka, ilyenkor nem eszünk lecsot, ilyenkor még az orvos se eszik lecsot, pedig az eszedi a pízt mindenkitő, olyat eszünk, ami ócsó, a krumpli, az most ócsó, főleg, hogy tőlem viszed e, oszt nem fizető érte, tanújá má valamit abbó, ahogy én csinálom. Tanulok, Mamika, tanulok. Nem tanúsz semmit, mer cigán vagy, annyi az eszed, mind egy cigánnak, nem tucc a hónapra gondónyi, csak arra, ami máma van. Minek gondójak arra, ami hónap lesz, elig vót ezt a mámát megcsinányi, legalább vót finom lecso. De hónap nem lesz semmi, arra is gondónyi kő, hogy mibő esző hónap. Akkó hónap együvök a Mamikáho a krumplijé, oszt akkó lesz paprikáskrumpli, nem? A Mamika meg nevetett, hogy hó tanútak meg a cigánok így gondókonni. Lássa, Mamika, a cigántó is lehet tanúni, hogy ne roncsuk e a mai napot azza, hogy milyen lesz a hónap. Nem lehet úgy éni, mind a Fiatalpapa ét, hogy mindig tervezett valamit, hogy mi lesz, oszt mi lett, az lett, hogy jó meghat, amikó nem tervezte, mer aszitte, hogy majd marad idő, egyszer maj éni. Csak most lehet éni, Mamika, majd nem lehet.

Nagyon szerettem a Mamikát, akkor is, ha megszidott, hogy haggyam a Fiatalpapát békibe, mer halottakró vagy jót, vagy semmit, pedig nem montam róla rosszat, csak arró beszétem, hogy mé sütöttem lecsot. Szerettem, pedig sokszor megszidott, hogy rosszú csinálom, mer tudom, hogy azé monta, mer azt akarta, hogy jó csinájam, mer ő tutta, hogy tudom jól csináni is. Szerettem, és a Mamika is szeretett engemet, mer nem vót neki más, aki rányitott vóna, mer már mindenki meghat, még az Öregmamika is meghat, de az jobb is, hogy meghat, mer vele nagyon nehéz vót, mer ement neki az esze, oszt nem tutta, hogy kicsoda. Van olyan, hogy efelejti az ember, hogy kicsoda, meg aszt is, hogy a többiek kicsodák, aszt monta nekem egyszer, hogy fé attó az asszontó, aki ott lakik a házba, ahol ő is, ott gyün-megy, el akar lopni valamit. Az a jánya, hajja, az a jánya, attó nem kő fényi, mer csak jót akar. Nekem nincs is jányom, monta, mer ő még nem is ment férhő, nem emlékezett arra, hogy mi történt vele, meg a saját jányára, meg a férjire se emlékezett, pedig én is ismertem az Öregpapát, hát nagyon jó ember vót, nem olyan vót, mind az Öregmamika, soha nem kiabát, ha az Öregmamika

kiabát, csak hallgatott, oszt csináta, amit különben is csinát vóna. Hagy mongya, ha én is kiabánék, monta, akkó nem tunnék semmit megcsináni, mer mind a ketten csak kiabánánk.

Olyan ember vót, hogy amikó gyütt az erdőrő, oszt odaért hozzánk, adott nekünk egy marék cseresznyét, belemarkót a hátizsákjába, kértek, hát persze hogy kértünk, finom májusi cseresznye vót, meg éhesek is vótunk. Ott átunk, meztelen az uccán, ahova az anyánk kizavart, mer nem kő, hogy bent legyünk, alig van hely, oszt gyütt az Öregpapa, akkó még Józsi bácsinak hítuk, mer még nem vótam a Mamika jánya, hogy itt egy marék cseresznye, akasszatok a fületekre is, monta, és nevetett. Mi akasztottunk is, cseresznyefüggő, jó nézett ki. Öregpapa hátranézegetett, nézte, hogy áll az a piros függő rajtunk. No osztán, mikor még a cseresznye ott vót a fülünkön, de az Öregpapa má etünt, akkó gyütt egy másik ember, na, az milyen hülye ember vót, asz mongya, hogy hol loptátok aszt a cseresznyét. Nem loptuk, mondtuk, hanem a Józsi bácsi atta. Nem hiszem e, van annak onokája, hogy kinek vigyen, nem fog az tinektek anni, majd szólok anyátoknak, hogy loptátok, mer belőletek is tolvaj lesz, minden cigán tolvaj, monta, de belőlem nem lett tolvaj, csak egy kis ideig, de az is a néger miatt vót, nem azé, mer én olyat akartam csináni. Persze ha mindig azt monggyák rád, hogy tolvaj vagy, hát a végén könnyen tolvaj lesző, néha csak úgy, hogy börtönbe kerűsz, mer aszt monggyák, te csinátad, oszt nem te csinátad, de a börtönbe megtanúsz mindent, meg olyan barátok is lesznek, amilyen barátok vótak a négernek is, mer ő is a börtönbe szette össze azokat, aki segítettek neki lopnyi. Most is ott ű, osztán majd megin olyanokkal gyün össze, akikke csak rabóni lehet, nem olyanokka, akik azt mongyák, hogy gyere, néger, dógozni.

Dógozni az az ember soha nem fog, azt fogja hazunni, hogy nem vették fő, mer cigány, aszt hazutta akkó is, mikó az anyámho kőtözött, de engem is fővettek az öregotthonba mosogatni meg takarítani, pedig cigán vagyok, nem mongya senki, hogy nem eszek abbó a tányérbó, mer a cigán mosogatta e. Pedig van neki szakmája is, nehézgépkezelő. Aszongya, hogy ement Vácra is, ott egy útépítésre, de monták, hogy má van nehézgépkezelő nekik, és nem lesz újabb nehézgép, mer ennyi elég, amennyi van. Osztán

hazagyütt, hogy megin nem vették fő. Marha részeg vót, úgy láccik, a kocsmába adtak neki, ott nem számít, hogy cigán. Biztos vót píze valahonnét, lopott valakitő Vácon. Nem vettek fő, a kurva annyokat, a kurva annyokat, kiabáta, hogy dögőjönek meg, hogy rohaggyonak e, nem kő nekik a cigán, mer má van elig, azt is csak azé veszik fő, mer ócsó. Paraszt is annyit kap, monta anyám. Mi a lófaszt vitatkozó velem, aggyá inni valamit, hallod, aggyá má! Monta az anyám, hogy nincsen mit. Hogy a kurva istenbe nincsen, itthon vagyok, oszt kő nekem, akkó mi a lófasznak gyüttem haza, ha nincs, minek? A Bogi, hó van, kérdezte akkor az anyámtó, akit nem tartok anyámnak, mer hát milyen vót, mit nevelt rajtam, hát semmit, még az orromot se törűte meg, odaszáratt a takony a számra, mer nem törűte meg, olyan ruhák vótak rajtunk, hogy evesztünk bennük, akkorák vótak, meg éheztünk, meg fáztunk, meg lopni vitt.

Nem vették fő, mer cigán, ezt pont egy cigán nem hiszi e, mer mindenki lássa, kik dógoznak az utakon,meg az építkezéseken, az mind cigán, aki ott dógozik, aszt meg mind fővettik, őt meg nem vettik fő, mer cigán, azt hazuggya, pedig csak nem akar dógozni, soha nem is akart, mer nem dógozott neki az apja se, meg a nagyapja se. Nem olyanok vótak, mind az én rendesapám. Az olyan vót, hogy má senki nem tartotta cigánnak, kezibő evett a falu, még a pap is, meg a tanárok, akik beírták az eggyest, ha csendbe ülök az órákon, nem csak a parasztok. Oszt monta is az apám, hogy a Bogibó lesz maj ápolónő, belőlem meg lesz maj orvos, mer olyan világ ez, hogy attó, hogy cigán vagy, lehet belőled bármi. Mikó meghat, aszitte, az lesz a kisgyerekbő, aki akkó született, mikó ő meghat, hogy ügyvéd, aszitte, az lesz, ami nem lett, mer nem úgy van, hogy belőle pék lett, ahho képest, hogy az apja meg az annya semmik nem vótak, semmibő valaminek lenni, az nagyon sok, az nagy lépés, de onnét má orvosnak lenni, nem olyan sok, mer az má olyan, hogy valamibő valaminek lenni. Nagy lépés, gondótam magamba, de még nagyobb lépés onnan továbbmenni, mer pék lehet az ember még a kisegítő osztálybó is, de orvos az csak akkó lehet, ha mindenbő ötös, és még akkó se biztos, mer vót olyan a faluba, aki az akart lenni, oszt mindent megcsinát, meg tiszta kitünő vót, a végén, mikó ement a fölvételire, aszt monták, hogy nem kő, oszt egy évre rá megin ement,

oszt aszt monták, nem kő, az az ember meg annyira elkeseredett, hogy innéttő csak ivott, elitta az ötös tudását, oszt a végin, hát az lett, hogy semmi se lett, csak halott, mind az én rendesapám is. Ha nem ha meg, akkor lehet, hogy sikerű valami, legalább a Boginak az ápolónő, de meghat. Hiába döntött úgy, hogy mi lesz a gyerekibő, mer az életirő más döntött, és utána má mindegy vót, hogy mit gondót a gyerekeirő, mer má nem vót, aki gondója.

A Mamika azé is szeretett, mer olyan vót, hogy tutta, hogy a néger vitt bele a rosszba, hogy én nem olyan vagyok, mer én tudom, mi a másé, és semmit nem vettem vóna e. Jó, vót az a pálinkadolog, de az más vót, arró nem is tehetek, aszt is tutta a Mamika, hogy nem magamé csinátam, csak beleszerettem abba az emberbe, különben az is paraszt vót, meg az uram is, de az uram olyan vót, hogy há még a négerné is rosszabb, mer ez még e se ment otthonró, még lopni se, csak a tévét nézte, amikó vót áram, mer vót, hogy nem vót, mer nem fizettük, osztán olyan vót, hogy csak annyit fogyaszthattunk, amennyit megvettünk, az meg gyorsan efogyott, hát persze hogy efogyott, amikó az ember mindig nézte a tévét, hogy nem tutta megunnyi azt a sok hülye sorozatot, tele reklámmal, hogy mit vegyé, neki meg nem vót mibő venni valamit, meg e se ment otthoró, mer fét az emberektő, csak a tévétő nem fét, mer ott kicsik vótak az emberek, meg ha hangos vót, lehalkította.

Olyan ganaj ember, hogy montam neki, hogy a Mamikának van az a tíz zsák búza, tegnap hozta a Gézabácsi traktorral, oszt csak a fal mellé rakta, mer az vót benne a szállításba, házho vót szállítva, nem házba, azt be kőne neki vinni a szecskásba, mer ott tartotta a Mamika a búzát, ott vót a daráló is, csak bevinni, osztán beleöntögetni a vashordókba, annyi a dolog, oszt nem lesz ott csak a Mamika meg én. Jó, maj megyek, monta, és ment? Hát nem ment, eccer osztán mégis odagyütt, hogy berakná a búzát a szecskásba, az mút héten vót, mondom, nem most, mer akkó má nem vót mit, mer behordogattam én a gyerekkel, meg a Mamikáva, mer nem lehet otthanni, hogy becsap a fal alá az eső, oszt szétázik az egész, oszt megdohosodik. Mit esznek akkó a tyúkok, meg mit eszik a malac, nem, a malac az semmit, mer nem vót má, monta a Mamika, hogy sok az nekem, jánka, tudom, hogy segítesz, de úgy is sok, meg cigán

vagy, nem tucc dógozni. De megtanulom, Mamika, megtanulom. A mútkor is, amikó montam, hogy megkapájuk a kukoricát, akkó is, mi vót. Mi vót, Mamika, csinátam rendesen. De másnap, mikó kimentem, hát látom, hogy az a sor, amit te csinátá, na, ott osztán minden második elfonnyatt, mer kivágtad, osztán visszaállítgattad. Aszittem, Mamika, hogy gyökeret ereszt, aszittem. Dehogy hitted, annyira nem vagy hülye, csak nem akartad, hogy lássam, hogy kivágtad. Jó, nem akartam, mer nem akartam, hogy a Mamika szomorú legyen, hogy ne aszt lássa, hogy má megin milyen jó, hogy rendbe lett téve a kukorica, ha akkó lássa, hogy kivágtam, akkó egy napig se örű, hanem csak mérges, hogy má megin micsinátam, csak jobban alutt a Mamika, hogy arra gondót, hogy milyen szépen virít az új kukorica. Szomorú vót a Mamika a kivágott kukoricák miatt. Beszéni nagyon tucc, monta, csak dógozni nem.

Jobb lesz, ha nem lesz malac, monta a Mamika, mer má a kukorica se lesz így elig. De akkó finom hurka se lesz, meg kóbász se, meg nem lesz mibő kocsonya, csak olyanbó, ami a bódbó van, az meg nem olyan, hogy jó. Nem csinálok kocsonyát, mer abbó keveset nem is lehet, ha meg sokat, akkó ki eszi meg? Hát, Mamika, megesszük mi a Bernikéve. A Bernike olyat nem is eszik meg, mer olyan, amilyen, meg cigán is, de nagyon tud válogatnyi, olyan étet, amibe benne van a malac körme meg a bőre, biztos nem eszi meg. Megeszem én a Mamikáva. De mindig mindent neked aggyak oda, amikó az én pízembő van, meg az én időmbő. Jobb valakinek odaanni, mind senkinek, Mamika. Nem tudom, monta a Mamika, ha az nincs ott, aki ténleg hiányzik, akkor elig, ha valaki ott van, vagy soha nem lesz elig, mer má mindig egyedű van. A Mamika nincs egyedű, meg nem is lesz egyedű, mer itt vagyok én is. De neked is kő más, neked is, mer nem elig, ha velem vagy, mész ahhoz a marháho, akiho menni szoktá, akiho ehortad a pálinkát. Megyek, Mamika, de visszagyüvök mindig. Vissza, mer kő valami. Ha nem kőne, akkor is visszagyünnék, először van a visszagyüvés, utána hogy kő valami, ha má visszagyüttem. Nem, monta a Mamika, akkor nem gyünné vissza, senki nem gyün vissza, hiába csinálom meg azt, amit a gyerekek a legjobban szerettek, amikó még itt laktak, más életük van nekik, nem érzik má ennek a lekváros buktinak a szagát,

amikó sű, nem emlékeznek, vagy annyira nem emlékeznek, hogy haza is gyüjjönek. Egyedű vagyok, csak ez a kutya van, de ez is má olyan süket meg vak is, hogy semmire nem jó, csak kerűgetem az udvarba. Azé ugat, montam. Ugat, meg má megszoktam, hogy van, főzök neki is, mer nem bír mindent megenni, oszt néha emondom neki, hogy Bodri kutyám, hegyezd füled, hagy beszéjek mosmár veled. Nem is Bodrinak híják, Mamika. Tudom, de úccse hajja, mit mondok, ez meg megmaratt az iskolábó, meg a Tintásüveg, kifojt a tinta, oszt a fóttya megmaratt, az is, még most is tudom kívűrő. Én nem emlékszek semmire, montam neki. Azt azé tudod, hó tartottam a pálinkát. Azt tudom, montam, de má nincs.

Mindent tuttam, hó van a Mamikáná, de én a másého ténleg nem nyútam vóna, főleg ahho nem, ami a Mamikáé vót. A pálinka az azé vót, mer az uram má nem vót semmire se jó, hiába montam neki, hogy másmilyen legyen, olyan, ami nekem is jó, még aszt se akarta, amit mindenki akar, ha meg amikó akarta, nekem nem vót jó, mer nem tud az ember egy olyan ganajjal ilyet csináni, azé csak kő, hogy tarcsa az ember a másikot valamire, a Mamika is monta, hogy olyan vót a Fiatalpapa, amilyen vót, de azé mindent megcsinát, oszt azé lehetett őtet szeretni. De azon a ganajon mit szeressek, nem akart má tőlem semmit, meg én se akartam tőle. Oszt hiányzott, hogy nem akar senki, oszt ott vótam, még fiatal vótam, hogy ne legyen az, ami jó, hát arró én nem mondhatok le. Ki kő birni, monta a Mamika, a papok is kibirják. A papok, mondom, hát a papok nem birják ki, meg senki se birja ki, csak az, aki má rákos, oszt nem tud másra gondónyi, csak hogy fáj neki. Mindenkinek kő valaki, amikó az nincs meg, akkó minden rossz, a jó is rossz, az is rossz, hogy ott vagyok a Mamikáná, mer finom a kávé, a gyerekei hozták külfődrő, de az se jó, csak attó jó, hogy akarok menni az emberhö, attó jó minden kávé, a rossz is. Eszt a dógot nem lehet pótónyi.

Oszt én kerestem, hogy legyen valaki, hogy ne legyen nekem rossz, mer ha nekem rossz, az a Mamikának is rossz, meg a Bernikének is rossz. Kerestem má egy ideje, oszt láttam azt az embert mindig a kocsmába, oszt akit mindig lát az ember, abbó választ, azt az embert, mer megszokja, hogy az van. Én akkó abba az emberbe beleszerettem, mer szerelmes fajta vagyok, má

gyerekkoromba is ilyen vótam, még a néger is olyan vót, hogy bele tuttam szeretni, álmodoztam róla, hogy lesz nekem is olyan négerem, mind annak a nőnek, aki megszűt, meg az intézetbe is vót egy olyan, akibe beleszerettem, meg az iskolába is vót, meg később a faluba is vót, nem csak az, akihő hozzámentem. Én annyira szerettem másokot is, csak nem tutták, mer nem mindig montam e, meg olyanokat is szerettem, akik más nő emberei vótak, hát nem mertem mondani, de mindig gondótam rájuk, oszt aszittem eccer, majd meglesznek, mer megtuggyák, hogy szeretem őket, és én köllök nekik, nem az, aki van, mer aki van, az rosszabb, mind én. De nem lettek meg, mer nem köllöttem nekik, végű oszt lett ez a ganajember, ténleg egy jó van benne, hogy nem cigán, de rosszabb, mind a cigánok, oszt nem vót má velem má mióta, ha vót, én má nem akartam, hogy legyen, mer nem éreztem semmit, csak hogy gyün rám, hogy hántam vóna, úgy undorottam. Még fiatal vótam ahho, hogy ez legyen, hogy ne legyen senki, csak az, akit nem akarok, és beleszerettem abba az emberbe, mer ő vót ott, meg én vittem neki pálinkát, amikó más nem vitt, oszt őneki is teccettem, oszt ez má szerelem vót, mer csak az kő hozzá, a két ember, olyan eccerű, amikó megvan, oszt mégis milyen nehezen gyün össze.

Oszt az az ember annyira ivott, ez vót neki a hibája, de mindenkinek van hibája, hogy nem vót neki elég a nyugdíja arra, amennyi köllött vóna neki, hogy elig legyen, mer má nyugdíjas vót, le vót százalékóva a pálinka miatt, mer annyit ivott, hogy mindenét föléte a pálinka, a máját meg az epéjit, meg a szívéve is baj vót. Nem tudom, ki gondóta, hogy jó lesz az embereknek, ha szabad otthon pálinkát főzni, kinek jutott eszibe, hogy csak összeszeded a barackot a kerbe, meg a szilvát, ami ingyen potyog le, vagy megmondod a gyerekeknek, hogy kapkoggyák össze, oszt csinász a konyhába pálinkát. No persze, ez az ember annyit ivott, hogy nem tudott vóna pálinkát főznyi, mer mindig részeg vót, meg nem vót neki a főzőre se píze, osztán má pálinkára se, meghat az annya, amíg az vót, addig két nyugdíjbó ihatott. Hiába monta neki az öregasszony, hogy ne igyá annyit, mer emegy az eszed, meg beteg lesző, meg mé nem lett feleséged, hogy lettek vóna unokáim, ennek az embernek ez nem

számított, hogy mit mond, osztán meghat, oszt nem mondott semmit, de a píz is kevesebb lett.

Nincs mit inni, monta, én meg nem mertem a Mamikátó kérni, mer a Mamika úgyse adott vóna, mert tutta, mire kő, és ő arra nem adott, mer a Mamika nem szerette ezt az embert, meg azt monta, hogy csak kihaszná, pedig van nekem gyerekem, kettő is, meg van nekem uram, meg itt van ő is. No, ezé köllött nekem azt ellopni, mer ha adott vóna pízt, akó veszek a kocsmába vagy a Misko Janibácsitó. Oszt melléöntöttem, amikor azokat a marha nagy műanyagkannákat emegettem, meg nem vót ott a tőcsér, ha a Mamika odatette vóna a tőcsért, akkó csak akkor vette vóna észre, amikó tőteni akar belőle, de nem vót tőcsér, és én melléöntöttem, és a Mamika megérezte a szagot, mer ő nem szokott belőle önteni, csak ha gyütt valaki fát vágni, akkó. A tőcsér a hibás, hogy a Mamika előbb észrevette, mind köllött vóna. De ez csak egyszer vót, vagyis többször vót, de másho nem nyútam, pedig nyúhattam vóna, mer tuttam, hol a píz, meg hol van a Mamika nyaklánca, meg a függői, aranybó, de soha nem nyútam vóna olyanho, ami a Mamikáé. Akkó se vittem vóna e semmit, ha meghat vóna, mer a Mamikát még olyankor se loptam vóna meg, pedig akkó má, ha nem é, nem kő neki az a nyaklánc, mer hol horgya, a sírba? Biztos etemetnék vele, mer eszokták, gondótam eccer, meg hogy mennyi arany van a temetőbe, hogy annyi, mind a zsidóknak vót. Ha eccer valaki kiássa, gazdag ember lesz belőle, nyaklánccal meg gyűrűkkel fizet a kocsmába, minek a fődbe az a sok arany, kinek jó. Senkinek.

A Mamika azé szeretett, mer egyedű vót addig, amíg mi nem kőtöztünk ide az uccába, az Örzsinéni házába, ahonnét kihalt az Örzsinéni, előtte az ember, aszt nem tudom, hogy híták, az Örzsinéni ura, osztán az Örzsinéni, nem köllött senkinek a ház, mer nem vót senkije, nem vót nekik gyerekük. Ismertem az Örzsinénit, olyan sován, magas asszon vót, mindenkive veszekedett, főleg utána, hogy az ember má nem ét, mer egyedű vót, meg ivott is. Haragudott azé, mer nem vót gyereke, vagy csak olyan bolond vót, vannak bolond emberek, akik csak kijabáni tunnak, oszt mindenki menekű előlük, oszt azok meg anná jobban kijabának, mer nem szereti őköt senki, nem tunnak olyanok lenni, mind a Mamika, akit

mindenki szeret. Amikó bekőtöztünk, má ki vót fosztva a ház, ellopták a cigánok, ami vót benne, ágy meg asztal, meg egy öreg sporhelt, az maratt. Ki visz e egy öreg sporheltet, marha nehéz, meg észre is veszik, oszt főjelentik azok, akiknek szintén köllött vóna a sporhelt, csak nem merték ehozni. Odakőtöztünk, az ember befekütt az ágyba akó, oszt nem is ket onnan fő, azóta se, csak ha pisányi köllött menni, meg enni. Előtte nem vót ilyen, vagy ilyen vót csak még szerettem, oszt nem láttam benne azt, ami benne vót.

A Mamika egyedű vót, mer meghat a Fiatalpapa, után az Öregpapa is, egy darabig vót az Öregmamika, amikó még tudott gondókonni, ő nem szeretett, mer aszonta, hogy buta vagyok, hogy a tyúknak több esze van, mind nekem, nem érek semmit, mer semmit nem tudok, meg a gyerekeim is buták lesznek, mer a gyerekek olyanok lesznek, mind az annyuk, meg az apjuk, nincs tőlem mit tanúni, meg az apjuktó se, a tyúkbó is tyúk lesz, monta. Ilyen vót, de én nem hattam magam, montam neki, hogy Öregmamika, lehet, hogy buták lesznek, mer csak olyanok lesznek, mind én, nem lesz belőlük olyan, amire az én rendesapám gondót, de legalább velem marannak, mer mos mi van a Fiatalmamika gyerekeive, hiába vótak olyan marha okosok, hogy mindenki monta, hogy nagyon azok, még az iskolaigazgató is aszonta, hogy nem vótak anná okosabb gyerekek itt az iskolába, mióta ő az igazgató, az meg nagyon régen van, mer mindig is ő vót, má senki nem emlékszik olyanra, hogy ő nem vót, a legöregebb tanítónőt is ő vette fő, nem csak a legfiatalabbakat. Vótak róla dógok, hogy kiket vett fő, meg mé, meg mé van az, hogy alig van férfitanár, de a Mamika aszonta, hogy az nem igaz, mer az igazgató úr olyan, hogy nagyon rendes, amikó az ő fia rosszú lett az iskolába, az ölibe vitte át az orvosho, hogy gyógyítsa meg, elájút, oszt az igazgató rázta a kezive, hogy gyerek, ébreggyé, oszt nem köllött meggyógyítani, mer mire az orvosho értek, meggyógyút magától, szerencsére, mer itt a faluba, mindig olyan hülye orvos vót, aki semmit nem tudott meggyógyítani, ha valaki nem náthás vót, azt rögtön beküffte Vácra a kórházba, annyira fét, hogy nem tuggya megmondani, mi a baja, oszt meghal. Kábítós vót, aszonták, mer neki hivatalbó járt a kábító, nem köllött fizetni érte.

A falukba úgy van, hogy jobb, ha magátó meggyógyú az ember, mer különben az orvostó meg is halhat, a kórházba is, mer ránéznek, oszt lássák, hogy honnan van, ahonnan meg van, ott nem érnek semmit az emberek, nincsen rájuk írva, hogy milyen okos gyerekei vótak, a Mamika is úgy néz ki, mind mindenki itt a faluba, csak a gyereki néznek ki másképp, de azok nincsenek itt, mer hogy is mutatnának itt olyan ruhába, amijenbe járnak Amerikába. A kórház is életveszély, nemcsak a körzeti, beviszi a mentő, oszt a hullaszállító hozza vissza másnap, pláne ha cigán vagy, az még rosszabb, nincs olyan orvos, hogy a cigánt meggyógyíccsa, ha meggyógyú, csak azé van, mer véletlenű. Amerikába más, mer láttam a sorozatokba, hogy ott van néger orvos, ott nem kő fényi, ha néger az ember, mer azok segítenek, de cigán orvos az nincsen, csak az édesapám gondóta, hogy lesznek, hogy én is az leszek. A Mamika ezen mindig nevetett, hogy az apád is hülye vót, ha aszitte, csak kenyeret sütni tudott, de hülye vót, nem ivott vóna annyi pálinkát, hogy meghajjon, ha nem lett vóna hülye. A Mamika ne mongyon ilyet az édesapámró, montam, mer az nekem szent, mer csak ő maratt nekem, meg a Mamika, de ha a kettő között kő választani, akkó én őtet választom, mer az ő véribő vagyok.

A cigán olyan, hogy nem lehet neki akármit mondani, monta a Mamika, hogy mindenen megsértődik, oszt kígyótbékát kijabá a másikra, meg elátkozza, hogy dögőjön meg mindene, meg utána hajjon meg ő is, hűjjön ki a bele meg a bőre, pedig én nem mindenen sértőttem meg, csak azon, amit az apámró mondott, mer olyat nem mondhat, még ő se, mer én se mondok az ő apjáró olyat, mer tudom, hogy az apja, de az Öregmamikának megmontam, hogy mi van azokkal a gyerekekke, akikrő az az igazgató is, aki megmentette a Mamika egyik gyerekit, az is monta, hogy ezek előtt a gyerekek előtt nagy jövő áll. És akkó ementek, még csak gyerekek vótak, má ementek Pestre, hogy ott tanújonak, hogy még okosabbak legyenek, oszt hogy ott mennyi rossz érte őket, senki nem tuggya, mer nem beszétek róla, mer csak azt köllött mondani, amikó hazagyüttek, hogy mennyire jó ott, meg a Mamika is aszt monta mindenkinek, hogy nagyon jó helyen vannak, a tanárok nagyon figyenek rájuk, mer szeretik őköt, mer jól visekennek, meg jó is tanúnak. Oszt csak

nem vót valami jó, mer az vót, hogy evégeztik az iskolákat, úgy végeztik, hogy dicsérette, ahogyan az igazgató is monta, olyan munkát kaptak vóna, amilyet akarnak, de alig marattak Pesten, má azon vótak, hogy emennek külfődre, hogy oda vigyik azt az okosságot, ami itt termett a faluba, azé ez nem éri meg az országnak, montam, mennyibe kerűtek. Nem tuttak mást csináni, monta a Mamika. Haza is gyühettek vóna, montam a Mamikának. Haza nem, monta a Mamika, mer olyat itt nem kő csináni, amit tanútak. Mi vót az, kérdeztem, mer nem tuttam, hogy mi, ő meg monta, hogy mi, de nem tuttam, hogy az mi, akkor meg is értettem, hogy olyan tudásra itt a faluba nincs szükség. Ementek Amerikába, mingyá a tanulás után, legalább Pesten marattak vóna, vagy Vácon, ha má nem itthon, de nekik nagyon e köllött menni. Oszt, hogy ott micsinának, azt nem lehet tunni, az biztos, hogy csak nagyon ritkán gyünnek, és akó se maradnak sokáig, meg olyan gyerekeik vannak, akik nem tunnak az udvaron pisányi, mer fének a kakastó, meg a gunártó, meg nem mernek bemenni az udvaron vécébe, mer asziszik, bele fognak esni, jó, én is montam nekik, hogy az alatt a juk alatt van egy nagy alagút, tele szarral, oszt bele fognak fullanni, no azután pláne nem akartak menni. Hát ilyenek lettek, meg magyarú se tunnak, hiába akarna a Mamika mesét mondani nekik, mer azt ők egyáltalán nem értik, mirő szó. Hétmérfődes csizma, meg égigérő paszuj, nem tutták, mi az, én se tudom, mit jelent, de legalább értem. Szép, ügyibevaló legin vót ez a királyfi, meséte a Mamika a Bernikének, abbó a könyvbő, amit még a gyerekeinek vett, mer csak neki tudott meséni, mer ő vót ott, szép, megakatt az ember szeme rajta, az is vót, amit a tejbe apríccson, de mikó mié, mié nem, de a szomszéd kiráj nem atta neki a jányát, pedig az hajlandóságot mutatott iránta.

Jó, a Bernikének is megvan a baja, mer úgy született, hogy megszorút a nyakán a kődökzsinór, oszt aszt monták, nem kapott egy percig levegőt, és akkó epusztút neki valami az agyába, járt is osztán iskolába Pestre, hogy megtanicssák dógokra, de amikó hazagyütt, mindent efelejtett, vagy má Pesten se tutta. Nem tud óvasni, meg számóni se, ha a Mamika monta neki, hogy mennyé bódba, oszt hozzá nekem ezt, meg azt, akó meg köllött mutatni, mi van a dobozon, oszt tudott hozni, főleg ha szép kép vót, de elóvasni

nem tudja, hogy mibe mi van. A Bernike se ért mindent, de ha a Mamika mondott neki olyat, hogy kirájfis meg kirájjányos mesét, amibe nagy lagzi vót a végin, meg sokat ettek, azt nagyon szerette, tutta, mire kő várni, mer tutta, mi lesz a mese vége, és az a fontos, nem az, ami közbe vót, hogy ilyen szerencsétlenség, meg olyan. Meg a Bernike akkó is ott vót, a külfődi gyerekek meg nem vótak ott. Tuttam, amikó emennek, a Mamika sokat rí, hogy olyan neki, mintha nem vóna unokája, meg nem vóna gyereke se, mer ténleg nem vót, azé is szeretett minket, mer mi olyanok vótunk, hogy ott vótunk. Még monta is, hogy a Bernike soha nem fog főnyőni, mer a kődökzsinór miatt, hogy nagy lesz, mer nagydarab lett a Bernike, csak a fejibe nem nyő fő soha. Nem, montam, a Mamikának, meg azé én így is szeretem őtet, mer ő ilyen, nem lehet máshogy szeretni, ha ilyen. Abba is van jó, hogy nem nyő fő, monta a Mamika, mer akkor ő örökké velünk lesz. Hát velünk is vót, a Mamikának mosmá biztosan örökké. Úgyhogy montam az Öregmamikának is, hogy hiába mongya, hogy buták, mer van, amiben jobbak az ő onokáiná. Mibe jobbak, mibe jobbak, kérdezte az Öregmamika, oszt olyan gőgös vót a hangja. Abban, montam neki, hogy vannak. És ahhoz képest, aki nincs, az is több, aki olyan, mind a Bernike. Az Öregmamika akkó hallgatott, oszt nem gyütt elő azzal, hogy mennyi pízük van Amerikába, meg milyen házuk, csak hallgatott, mer tutta, hogy igazam van, mer mindegy, mi van Amerikába, mer csak az van, ami itt van.

Jó vót, hogy odakőtöztünk, előtte a temetőné laktam, mer ott vót a Ragyásmaris meg a Mucur háza, hát onnét csak ejönni vót jó. Mer a házba is hallottam, amikó temettek, meg fétem is a halottaktó, hogy átgyünnek. A halottak má nem bántanak, monta mindig a Mamika, csak attó kő féni, aki é, de én fétem a halottaktó, hogy odagyünnek, oszt evisznek magukka, gyünnek a csontok, nem csak egy, az egész temető, meg még olyanok is, akiktő még életükbe is fétem, ott megy elöttük a pap, olyan fekete ruhába, az vezeti őköt, oszt kiabának, hogy megindút a fájdalom, a sírodho érté, a csontok énekőték, vót nekik kaszájuk, mer úgy gyünnek vissza, kaszáva. Nappa temettek, éjje meg fétem, hogy kigyünnek, ahogy a bugarak kigyünnek a fődbő. Meg az is vót ott, hogy amikó ement az esze nekik, a

Marisnak meg a Mucurnak, akó vót, hogy kizavartak a házbó, akó is, amikó tél vót, mink meg bebújtunk hátra, ahó régen az istálló vót, de most nem vót benne semmi, egy kis szalma legfejjebb. Szalma vót, ott bújtam össze a gyerekekke, bujjunk össze, mind a szegin ember malackái, montam nekik, mer ezt monta az édeasapám is, amikó még vót, és fáztunk, oszt összebujtunk, én vótam nekik az annyuk, mer nem vót nekik se.

Ott hallgattuk összebujva, hogy kiabának, osztán ha megunták, énekőtek, száz forintnak ötven a fele, üvőtötte a marha, erre a Maris is, hogy egye meg a fészkes fekete fene, ténleg ement az eszük, a kecskének nagyszakálla van, anyósomnak nagypicsája van, nem lehet az ember fábó, osztán hogy szeretlek, Maris, osztán hogy tossz meg, Mucur, tossz meg, ezt kiabáta a Maris. Megtoszott a szomszédember, mondja a Mucur, megtoszott, mi? Meg, mondja erre a Maris, adott érte pálinkát, és akkó a Mucur megin ekezdett kiabányi vele, te büdös kurva, a gyerekek kitő vannak, azok kitő, tőled, te marha, tosszá má meg. A Mucur meg úgy csináta, hogy verte is közbe a Marist, hol a pálinka, hova raktad, a Maris meg üvőtött, hol azé, mer aszonta, jó, hol meg, hogy ez fáj, ez fáj, te marha. Marha vagyok, mer olyan vagy, megőnélek, de nem akarok börtönbe menni, micsinász te velem, te mocsok, hogy lehánnám a pinádat, mer az olyan, hogy mindenki belelógattya. Nyomjad, Mucur, nyomjad. Te kurva, te ribanc, monta a Mucur, most aggyad nekem is, amit másnak attá, mer ez az enyim. Tosszá, Mucur, tosszá!

Azé engem is kicsit kivert a víz, mer mégiscsak az vót ott, a sok kiabálás mögött, ami jó. Nyomjad, Mucur. Te büdös kurva, téged mindenki megtoszhat, de most az enyim vagy, és szétbaszom a pinádat. Basszad, basszad, monta a Maris, tosszá má meg. A gyerekek ott bőgtek a szalmán, ahol régen biztosan kisbornyúk hevertek. A bornyú anyja is külömb vót, mind ezek az anyák, mind az enyim is vót, akik csak szűtek bele a világba, oszt azt csináták, amit csinátak, mink meg ott hevertünk a szalmán a kicsikke, mer azok nem is tutták, mi van, csak én tuttam, mosmá tuggyák azok is, mer aki így nyő fő, megtanúja, de akkó még csak azt kértik, hogy nem mesész nekünk, oszt montam nekik valamit, mindegy, hogy mit, mer nem figyetek, csak azt akarták, hogy hajják, hogy valaki

beszé. Ecce vót egy báránka, oszt Karcsinak hítták, oszt szerettik, mer má aluttak, nem köllött a mesét mondani, hogy mi lett azza a báránkáva, meg oszt bent is csönd vót, én meg arra gondótam, nem akarok cigán lenni, osztán hallottam megin a halottakot, hogy gyünnek értem, mind máskor is, kaszával a csontok.

Ahogy lehetett, ekőtöztem, mer vót ez a gyerek, nem őtet akartam, de ő vót, akkor aszt kő akarni, aki vót, a Mamika is monta, hogy meg lehet szeretni azt, aki lesz, nem kő az a nagy szerelem, mer egyik is olyan, mind a másik, ha nem bánt, meg csinája, amit csináni kő, hogy gyerek, meg nem iszik annyit, akkó jó, mer nem akar senki mást, csak azt, hogy ez legyen, oszt minden emberbe megvan az, ami ehhő köll. Hozzá kő szoknyi ahhoz, ami lett, mer nincsen más, csak az, ami van. Csak egy szekeret lehet tónyi. Nekem meg ez lett, ez a gyerek, a Csaba, az vót a neve, most is az, de nem tuttam, hogy milyen, amikó még csak az vót, hogy ez van.

Különben soha nem bántott, nem olyan vót, mind a néger, csak nem csinát semmit, olyan ganaj vót, hogy még bántani se. Űt a tévé előtt, oszt nézte a sorozatokat, meg a reklámokat is, meg mindent, jó olyan szerelmes sorozatokat nézni, én is leűtem néha, ha vót időm, meg befeküttem az ágyba is, oszt vártam, hátha arra gondó, hogy megfog ott, ahó meg kő, mer a tévébe is az van, de nem fogott meg, mer nem akarta megemeni a kezit, csak űt, oszt nézte a képet, csak azt csináta, mer aszonta, beteg neki az idege. Mondta, hogy rosszú van, ha emberek közé megy. Mi van akkó, kérdeztem, de aszt vártam, hogy rám csúsztassa a kezit, oda, ahol jó érezni, hogy ott van. Hát olyan, monta, hogy kiveri a veríték, meg szédű. De akkó nem veri ki a veríték, amikó megeszi a gyerekek elő az ebédet, akkó nem szédű, mindent megtalá, nem lehet edugni, ha a gyerek kapott a Mamikátó valamit, egy csokit, azt is megtaláta, oszt megette, ha a gyerek nem látta, akkó, ha efogyott, visszaűt a tévéhö nézni. Mire gondósz, kérdeztem tőle, mé, mire kőne, monta, nem gondolok semmire. Rám, montam. Rád se, monta.

Amikó együttem a temetőtő, akkó még gondótam, más lesz, mer kicsit más is vót, meg az is jó vót, hogy má nem köllött hallgatni, ahogy a pap temet, meg nem köllött fényi, hogy a halottak kimásznak a sírbó, oszt evisznek. Jó vót egy darabig az Örzsinéni

házába. Biztos bánta, hogy egy cigánnal, mer én cigán vótam, szégyőte, de paraszt nem lett vóna neki, mer nem vót semmije, hiába dógoztak annyit az apja is, meg az annya is, nem vót nekik semmi, csak erőköttek, de nem tuttak összedógozni semmit, nem olyanok vótak, mind a Fiatalpapa, mer az tutta, hogy mit kő dógozni, mit kő űtetni, amibő píz van. Meséte a Mamika, hogy mennyi píz vót akkó, hogy aszt vettek, amit akartak, meg vót nekik minden, ami csak az orvosnak vót, olyan is, ha monták a gyerekek, hogy most ez Pesten ennyibe meg annyiba kerű, akkó csak odaatták nekik aszt a pízt, oszt megvettik maguknak. De az én uram annya meg apja csak kijártak a mezőre, oszt kapátak, meg kaszátak, de píz nem vót belőle, oszt a gyereküknek se tuttak anni. Mibő is tuttak vóna, a semmibő nem lehet, meg nem is tutták taníttatni, mer a gyerek nem is akart tanúni, semmihö nem értett, semmire nem lehetett hasznáni. Ekűtték Gyarmatra iskolába, mer mindenkit ekűttek, de nem tanút meg ott semmit, oszt a végin visszagyütt, pedig még a cigánok is evégeztik, még a néger is nehézgépkezelő vót, neki is vót szakmája, de ennek az embernek nem lett.Montam is a Mamiknak, micsinájak vele, mindegy, mit mondok, egyik fülin be, a másikon ki, mindha nem is beszétem vóna. Legalább nem ver, monta a Mamika. Jobb vóna, ha verne, legalább csinána valamit, olyan, mind a gaz, csak nyő, oszt issza a vizet, de nem mozdú meg, ha belerúgok, akkó se. Legalább csak vizet iszik, monta a Mamika, az legalább ingyen van. Még csak az kőne, hogy pálinkát, hát akkó má ténleg, az mi vóna, milyen élet, de így is semmilyen. Hiába kérdezek tőle valamit, nem mond semmit, nem is tud má beszényi, olyan, hogy néma. Mé lett nekem ez, mé büntetett az isten, pedig én nem tettem senkinek rosszat, nem vagyok olyan, mind az Örzsinéni vót.

Ott van neked, mondta akkó a Mamika, a Bernike, meg a másik gyerek is, aki meg rendes, nincs neki hibája, a Timike, abbó a gyerekbő lesz valami, monta, mer akkor az látszott, hogy lesz, nem is nézett ki cigánnak, azé vót jó, hogy a Csaba nem vót cigán, mer örökőte azt, hogy nem úgy néz ki, mind az, akire mingyá, ahogy ránéznek, aszongyák, hogy vigyázzá, ez cigán, tedd a bukszádra a kezedet, meg teccő, de nem köllesz nekem, mer a cigán csak kurva lehet, mer úgy van a cigánokná, hogy annak aggyák a pinájukat, aki

épp ott van, nincs olyan, hogy az ura. Nem, a Timirő ezt nem gondója senki, mer neki nem cigán kivű semmi, csak a vére, kívű apja, de belű olyan, mind az a nő, aki engem szűt, de akkó még nem tuttuk, csak később ütött ki belőle a vér. Mer a vér olyan, hogy hijába neveled, akkó is elōgyün eccer.

Maraggy vele, monta a Mamika, a ganaj emberre, mer az úgy rendes dolog, meg majd, ha most rossz, jó lesz később, változik minden. Mamika, ez má az, ami később van, montam, ez má csak rosszabb lesz, mer évrő évre rosszabb vót. Nekem köllött az a másik ember, mer hiányzott az ember, mer én nem vagyok olyan, hogy egyedű. Mikó jánka vótam, akkó is mentem az iskolai bálba, oszt ott vót, hogy körbeátunk, oszt énekőtük, kívű a fiúk, belű a jányok, hogy sóder, sóder a lábam alatt, aki itt a legszebb, tőlem puszit kap. Tuttam, kitő akarok, de én mindig egyedű marattam, mer a cigánnak senki nem akart csókot anni. Arrébb lépett, hogy úgy látsszon, a másikho ért, és hiába vót ott má valaki más, nem lépett vissza hozzám, az se, akitő akartam, mer senki nem akar a cigántó ilyet, ha lássák, de mikó sötétbe mentünk haza, oszt az a gyerek pont arra lakott, az micsinát, hát érzem a kezit a lábaim között. Sötétbe csak én köllöttem neki. Akartam, hogy legyen ott a keze, de nem hagyhattam, mer én nem vagyok kurva, oszt montam neki, hogy te mit gondósz rólam, hogy mikó meg sötét van, ezt lehet velem csinányi. Aszonta, hogy lehet, meg még aszt is, hogy szeret, de csak a lábam közé akart nyúni, mer a klubba ott még szembe se akart áni velem, mer kiröhögték vóna a többi gyerekek, hogy mi van, a cigánnal milyen vót, büdös vót a szája. Ellöktem a kezit a sötétbe, mer nekem ne tegye oda az ilyen, de átfutott rajtam valami, hogy megfogott ott valamit, mer én tényleg olyan vótam, hogy szerettem, ha szerelmes vagyok, és ezé lett az az ember is, aki miatt a pálinka köllött, hogy vigyem neki, mer akkó abba vótam szerelmes, az meg olyan, hogy az ember mindent megcsiná a másiké, a pálinkát is.

Montam is a Mamikának, hogy csak azé az emberé, azé köllött azt csinányi. Legalább olyan embert tanátá vóna, monta a Mamika, aki nem olyan, mind akit tanátá, mer az milyen, hogy a pálinka miatt le van százalékóva, meg járnyi se tud rendesen, csak az asztalho az üvegé, oszt má megy is vissza a sezlonra, meg öreg is hozzád, mer

hány éves, annyi, hogy sok, és még többnek is néz ki. Én meg montam a Mamikának, hogy csak ilyen jut, mer cigán vagyok, meg nincs nekem má fogam, az egész kirohatt a szájambó, oszt így kinek kőnék, hiába vagyok még olyan, hogy nagyon akarok, meg még fiatal, mer fiatal vótam, engem nem akar olyan, aki kinéz valahogy, nekem meg meg is tetszett ez az ember, néztem ott a kocsmába, ahová ejárt, oszt addig néztem, hogy megteccett. Csak az tud megtecceni, aki van, aki nincs, az nem, az csak a tévébe van, a sorozatokba, de ez az ember rendesen vót, mindennap, mindennap ugyanott, nem köllött keresni, mindha várt vóna rám, hogy mikó gyüvök, oszt én mentem is, amikó a kocsmába, oda, amikó a házáho, oda.

Traktorista vót korábban, de lett neki betegsíge, meg nem is engettik má a traktorra, csak ha nagyon köllött, vagy a többi traktoros má nem vót ott, mer ementek valahova máshova dógozni, ahol többet fizettek, no akkó még, de azóta má akkó se, má le van százalékóva száz százalékkal, de a százszázalék se vót elig a pálinkára. Százszázalékos ember vagyok, monta a kocsmába, oszt nagyot nevetett, meg akkó a többiek is nevettek, meg hogy akkó ez fölhívás, hogy ki hoz neki pálinkát, a többiek meg monták, hogy te mikó fizetté. Amikó meggyün a nyugdíj. Nem fizetté akkó se, mer megattad a tartozásod, oszt nem maratt semmi. De mennyit fizettem, amikó még a traktoron vótam, monta. Arra meg ki emlékszik, mer mikó vót. Az ember meg monta, hogy mitcsinájon, ha má nem annak neki traktort, mer le van százalékóva, meg mosmá hiába is annának, mer nem tunná benyomni a pedálokat, annyira szarráment a lába, tiszta érszűkület, meg azé vót másvilág is, akkó régen, soha nem kérdezte, hogy mé mindig ő fizet. Nem mindig te fizetté, mondta valamelyik. Pedig ő fizetett, mer emlékezett rá, monta máskor nekem is, hogy csak elővette az ezreseket a munkásnadrág zsebébő, oszt szót a kocsmárosnak, hogy akkó minden haverjének tőccsön, az meg tőtött. Addig, amig van pízed, mindenki barát, monta a Mamika, de ha nincs má, egy se marad. Oszt annak az embernek ténleg nem is marat a végin valaki, aszt hiszem, én vittem neki egy pohárral, mer megsajnátam, hogy akar inni, oszt nincs neki, mer akkó már tetszett nekem, meg vót is pízem,

mer az almásba vótam akkor almát szenni, abbó. Oszt tudott örűni annak, hogy kapott, mingyá meg is fogott, belemart a testembe, de montam, hogy azé ezt most nem kő csináni, oszt hazamentem vele, ott má engettem, hogy csinája. Akkó má úgy vót velem, hogy má régen nem vót jó senkive, mer nem vótam senkive, úgyhogy nagyon akartam, úgyhogy mindentő jó vót, a kezitő is, oszt mikó má háromszor is, meg őneki is jó lett, monta, hogy hozzak inni, montam, hogy hozok, mer még vót pízem, oszt gondótam, ha hozok, ez is olyan lesz, mind a néger vót, hogy még akarja csináni, mer én akartam vóna, egész este, meg éjje is. Nekem, ha ez megvan, akkó minden jó, akkó má nem kő semmi. De ő nem úgy vót, neki köllött a pálinka, akkó is, ha velem vót.

Azt a pálinkát, monta a Mamika, arró, amit eloptam tőle, vagy nem loptam, csak bementem, amikó a Mamika a temetőbe vót, láttam, hogy emegy, szalattam, hogy kész legyek, mire visszaér, mer má nem sokáig van ott, olyan régen meghatak má az Öregpapa is, meg a Fiatalpapa is, hogy nem maratt sokáig. Kitette a virágokat, meg ement, öntözőkannáva hozott vizet, van ott csap, oszt má gyütt is vissza, nem ádogát a sírná, mind régen, néha megkapáta a sír körű, vagy kihúzta a gazokat. Gyorsan bementem a kamrába, no, mivan kutya, jó vagy, még szótam a kutyáho, mer a kutyát is szerettem, az része vót a Mamikának, oszt tőtöttem belőle, azokbó a marha nagy műanyagballonokbó, de mellément, mer nem vót ott a tőcsér, be meg nem akartam menni a házba, mer én nem akartam, hogy a Mamika asziggye, valamit ellopok, hogy a konyhafiókbó kiveszem a pízt, amit a krumplié kapott attó, aki tudott érte fizetni. Tuttam, hogy ott van, nem is vette vóna észre, ha kiveszek keveset, mer csak úgy bele vótak dobáva az ezresek meg ötszázasok a fiókba, de az a Mamikájé, nem az enyim. Azt a pálinkát, monta a Mamika, az Öregpapa főzte még, amikó ét, a Fiatalpapa má nem, mer nem úgy van, hogy úgy hanak az emberek, hogy először az öreg, asztán a fiatal, hogy amíg az öreg é, addig nem kerű sorra a fiatal, nem, mer először meghalhat a fiatal, és meg is hat, az öreg meg még ott maratt, hogy gondókoggyon a pálinkán, amin nem gondókodhatott, amikó még a Fiatalpapa ét.

Hát az olyan vót, monta a Mamika, hogy nagyon szerette őtet a Fiatalpapa, olyan vót, hogy mindent megvett neki, hogy főmentek Pestre, oszt ementek a rokonokho, mer azé a rokonoknak is jó vót látni olyat, aki otthon é, nem ott, ahol ők étek, mer ők is otthon akartak vóna éni, de itt marattak, mer itt vót a munka. Jó vót látni olyanokot, akiket má akkor is láttak, amikó gyerekek vótak, meg persze jó vót, hogy egy nagy kenyeret is vittek, akkó még nem az én édesapám sütötte, hanem othon sütöttik a Mamikáék a kenyeret, meg vittek egy szakajtó tojást, mer nem megy az ember üres kézze, oszt monták, hogy milyen jó helen laknak, hát olyan hel itt a faluba nincsen, mé lenne, hát nem kő emeletet építeni, mer van elég hel, meg alig van ember. Hát itt marha sok van, monta a Fiatalpapa, emberbő, meg házbó.

Mentünk a rokonokho, monta a Mamika, meg hogy, no, milyen rokonok vótak, hogy az asszony összegyütt a lépcsőházba egy orvossal, mer oda járt takarítani, oszt hát összetakarítottak egy gyereket, alighogy megszűte, má börtönbe is kerűt, nem a főorvos miatt, mer különben aszonták, hogy főorvos vót, mer úgy jobban hangzik, hogy fő lett csináva, de nem akarkitő, meg nem is a férjitő, hanem egy főorvostó. Főcsináta a főorvos, monta a Mamika, és nevetett, de ilyené senki nem kerű börtönbe, mer ezt lehet, hanem mer máshol is takarított, oszt mi lett, evitte a dógokot, amiket tanát. Annyi minden van itt, gondóta, észre se veszik, ha hiányzik valami, de észrevettik, mer akinek sok van, arra a sokra is nagyon tud figyeni, de ő eszt nem tutta, evitte, elatta, oszt rá lehetett bizonyítani, hogy ő vót, no, ez má milyen asszony, oszt nem is vót cigán. Amikó emonta ez az ember, a rokon, hogy mi vót, má jó be vót rúgva, mer mindenki iszik, aki ember, csak az én uram nem, mer az a csokit szereti, azt is szereti, amit a Mamika kűd a Bernikének, az italt nem. Hát akkó a Fiatalpapa monta ennek a rokonnak, hogy az én feleségem ilyet, biztos a várostó van, hogy ilyen lett az Ilonka, mer nem ilyennek nőtt föl, ha otthon marad, olyan maratt vóna, mind az ő felesége. A rokon meg monta, hogy iszik még egy pohárra, mer másképp nem lehet evisenyi, ami történt. Igyá, Bandi, monta a Fiatalpapa, mire a Bandi meg, hogy de jó neked, Janikám, mennyire jó, hogy neked ilyen asszony jutott. Az biztos, hogy a Mamikáró

ilyet nem is lehetne eképzeni, mer a Mamika szerette a Fiatalpapát, néha azé biztos gondót arra az orosz tisztre, meg hogy Moszkvába mennek vele, de má csak néha, meg az orosz má halott is vót.

A Fiatalpapa meg amikó ementek a rokontó, mentek a Korvinba, és vettek ruhát, azt, amit a Mamika akart, mer a píz ilyenkor nem számított, és a Fiatalpapa akkor kihúzta magát, mer olyan büszke vót arra, hogy vett a Mamikának ruhát, meséte a Mamika, hogy nem is ő örűt a ruhának, hanem az ura. Azt gondóták, ha főnyőnek a gyerekek, meg megkapnak mindent tőlük, amit megkaphatnak, mer a Fiatalpapa nagyon tutta, mibő lehet pízhez jutni, na, akkó vesznek a gyerekeknek is házat Pesten, meg maguknak is, oszt nem dógoznak soha többet, csak jáccanak az onokákkal, mer megérdemlik, azé dógoztak, azé nem tuttak jáccani a gyerekekkel, csak azt mondani, hogy megyünk kapányi a fődekre, mer harmadost vállaltunk, meg felest, meg fóliázunk is, meg a tyúkoknak is kő enni annyi. A Fiatalpapa tutta, mibő van píz, oszt lett is, ezé tutta megvennyi azt, amit a Mamika akart a Korvinba, de má neki hiába lett, csak annyi jutott belőle, hogy megszámóta, és monta, hogy ma is mennyit kerestünk, mer nem tuttak ekőtöznyi Pestre, mer meghat, a kőtözés előtt. Meghát a gyerekek se marattak Pesten, minek kőtöztek vóna, ha életbe marad.

Nem az van, amit akar az ember, az van, ami lesz, monta a Mamika, hogy nem ezt tervezték a Fiatalpapáva, másra gondótak, hogy lesz, mer az neki olyan vót, hogy köllött, hogy mindig tervezzenek valamit, mer kő olyan, hogy mit akar az ember. Nekem is kőne arra gondónyi, mit akarok, nem csak éni bele a vakvilágba, ezt monta, meg hogy az a részeges traktoros, aki má rég nem traktoros, má menni se tud, öreg is, meg mindig iszik, csak akó nincs pohár a kezibe, ha kiesik belőle, az egy senki, azzal csak rosszú járok, mer azza jó nem lehet járnyi. Majnem ő is megharagudott rám a pálinka miatt, erre is gondójak, s ha ő megharagszik, hova megyek, mer annak az embernek nem én köllök, csak egy olyan ember, aki visz neki pálinkát, ha ráakasztanád a Bundásra az üveget, a kutyát úgy hítták, akkó az is jó vóna neki, mer leakasztaná róla, nem is tunná, hogy nem te hoztad. Megsimogat, montam. A Bundást is megsimogatná, monta, a pálinka miatt, meg hogy azt a pálinkát, aszt

még az Öregpapa tette e, mer ő még akkó ét, amikó etette, ha a Fiatalpapa is él, akó nem biztos, hogy eltehette vóna, mer a Fiatalpapa mindent irányított, hogy mit, hova kő tennyi, monta is az Öregmama, ha nem hal meg, akkó ők vannak most a temetőbe, mer olyan nehéz vót vele együtt, mer ha nem úgy vót, ahogy akarta, akkó csak hallgatott, oszt nem szót egy szót se, még a gyerekekhe se, mer ilyen természete vót. De amikó az unokatesvére emonta, hogy milyen lett a felesége a városba, hogy a főorvos, a lopás nem érdekőte az unokatestvért, csak a főorvos, mer lopni aszt lehet, mer arra nem megy rá a házasság, meg a család, nem így van, Janikám? De így van, monta a Fiatalpapa, meg hogy nem gondótam vóna, hogy ez lesz, amikó még gyerekek vótunk, oszt a háború után tőtényeket meg puskákat gyűjtöttünk a réten. Hát nem, monta a rokon, oszt eszükbe jutott, hogy milyen jó vót akkor, hogy senki nem tuggya, mi lesz, nem akkó, amikor akkó van, de azé rosszra, pláne ilyen rosszra, mind a főorvos, senki nem mer gondóni, meg az Ilonka olyan szép jánka vót, hogy mindenki irigykedett, hogy ezé a rokoné lett. Mit tud ez a rokon, hogy az övé lett, mondogatták, hát a Pestet tutta, mer az a jánka oda akart menni, mer neki az ura csak egy lépcső vót, hogy ejusson Pestre, aszt nem gondóta, hogy a végin Márianosztrára kerű, ami majnem ott van, ahó született. Még iszok egy pohárral, monta a rokon, nem iszó, Jani? Nem, mer vezetek, oszt a jogsi, nem kockáztatok. Haverok a rendőrök, nem lesz semmi. De Ipolydamásdon nem. Ipolydamásd, má efelejtettem, hogy ilyen falu is van. Oszt monta a Fiatalpapa, hogy majd emúlik ez is, mer minden emúlik, a rossz is, meg még van a vásárlás, hogy menni kő, akkó ementek a Korvinba, és a Mamika azt kérhetett, ezt má montam, de nekem nagyon tetszik, mer ilyet én még soha nem étem át, azt vett, amit akart, főleg azután, hogy mit tudott meg a Fiatalpapa a rokona feleségirő. Mindent vehetett, csak annyit mondott a Fiatalpapa, hogy de csak olyat, ami kő. Olyan vót a Fiatalpapa, monta a Mamika, hogy mindent odaadott neki, amit akart vóna, mi kő, föggő, szoknya, ing, cipő, mindent, csak hát nem tudta elig ideig anni, mer hát meghat korábban, mind köllött vóna.

Az Öregmamikáék így osztán életbe marattak, és az Öregpapa főzhetett kedvire pálinkát, amennyit akart, nem vót ott a Fiatalpapa,

hogy azt mondja, hogy mi a lófasznak annyi pálinka, meg azt nem tuggya maga meginni, ide fognak járni venni a falubó, mindenféle részeg. Ezt monta vóna, mer ahó sok pálinka vót, ott odajártak az emberek regge, hogy akkó ócsóbb, mind a kocsmába, meg közelebb is van, amig elérnek a kocsmáho, vagy a kisbódho, má van egy kis meleg a gyomrukba, jobban megy az út a bódig. A Fiatalpapa nem ivott pálinkát, ebbe olyan vót, mind az uram, montam is a Mamikának, hogy mikó választottam, majnem etalátam. Majnem, jánka, majnem, monta a Mamika és nevetett, a pálinkába etalátad, másba meg nem. Kiabát vóna a Fiatalpapa az Öregpapával, a pálinka miatt, főleg, hogy neki nem jutott ilyen az eszibe. Az Öregpapa meg mondta vóna, hogy itt van a fődön a barack, csak össze kő szenni, kifizeted a főzetést, annyiba van, meg a szilva, az is, csak megrázod vagy megvered a fát, oszt ott van, csak főzetni kő, azt kifizeted, oszt mennyive többet ér, mind a semmi, ami csak a fák alatt rohad e.

A pálinka érték, az mindig érték lesz, és ebbe az Öregpapának igaza vót, mer amikó meghat, vót vagy három hekto pálinka, amibő a Mamika fizette az embereket, ha gyüttek fát hasogatni, vagy meghozták a búzát, vagy megszántották a ház mögött a fődet. Itt van, Lajoskám, monta a Mamika, egy üveg pálinka, elig lesz? Elig, elig Mamika, meg ezt nem lássa az adóhatóság meg a fináncok, és nevet, mer a feleségire gondót, náluk az vót az adóhatóság, este kiforgassa az ember zsebeit, hogy keresett-e valamit pluszba, oszt eteszi, mikor másnap a kocsmába akart fizetni, nem vót má semmi a zsebibe. Má megin nem hoztá pízt, Lajoskám, há nem fizetnek a szántásé, a Lajos meg ott vót megzavarodva, hogy há hova lett a píz, amit tegnap keresett, de a pálinka olyan, hogy az csak akkó nincs, ha ő megissza, meg is itta mindig, oszt azé se vette észre, hogy az asszon kiveszi a zsebibő a pízt, mer má alutt, amikó ez vót, mer annyira berúgott a Mamika pálinkájátó, mer fél liter, az má nem kevés, főleg ha eccerre van megíva, mielőtt hazament a gépállomásró, mer ott köllött hanni a traktort, oszt ahogy leszát, kibontotta az üveget, oszt úgy itta, mindha vizet inna, olyan szép, világos pálinka is vót, tiszta, gyümőcsbő lett csináva, nem cukorbó, olyan vót, hogy érezni lehetett rajta a szilva ízit, mind a gyógyszer,

olyan vót, mondogatta is máskor a Mamikának, hogy akkó megin az a pálinka lesz az ára, mer az olyan, hogy csak jó tud lenni tőle az ember.

A pálinka az érték, monta az Öregpapa, mindig is érték vót, a zsidók tutták, hogy aranyba kő fektetni, mer az arany mindig arany, ezé bontották e a zsidótemplomot a Kaliék, azt monta mindenki a faluba, hogy megtaláják az aranyat, amit odagyuktak a zsidók, de ha meg is taláták, nem monták el senkinek, és úgy csinátak, mind előtte, mikó még nem taláták meg, hogy a dögkútból ettek. Ezé nem érdemes gazdagnak lenni, hogy semmi nem vátozik, csak úgy ész, mind korábban, de ha nem úgy ész, akkó meg rádkűdik a rendőröket, hogy mé tunnak a Kaliék most a bódba húst venni, oszt a rendőrök megtaláják az aranyat, amit kiszettek a falakbó, mind a Lajosbácsi biciglijét meg a Valinéni krumpliját. A zsidók aranyba tettik a pízüket, monta az Öregpapa, de mi nem vagyunk zsidók, akkó mibe fektessük, meg se ismerjük, hogy mi az arany, hát akkó olyanba kő fektetni, amit fölismerünk, az meg nem más, monta az Öregpapa, mind a pálinka. Pálinkába kő fektetni a megtakarítást. Az Öregmama meg monta, mer olyan vót kicsit az is, mind a Fiatalpapa, ami neki nem teccett, az rossz vót, meg amit nem ő talát ki, az rossz vót, monta, hogy mit akar, öregen elinnya az eszit, mire az Öregpapa monta, hogy ő mindig csak egy pohárkáva iszik regge, neki az pont elig, és eddig is ihatott vóna kettőve, de nem iszik, mer neki egy kő, neki ez most csak a befektetés miatt érdekes, hogy legyen a nehéz időkre valami tartalék, oszt ez olyan, hogy ennek csak fölfelé megy az ára, és mindig e lehet anni, akkor is, ha má píz nincs is, akkó is aszondod, hogy ezé a dologé adok egy liter pálinkát, a másik meg mongya, hogy ez megéri neki, mer a pálinka mindig érték, ha megissza, azé, ha nem, azé, mer ő is e tuggya cseréni valamire, olyanra, amit szivesebben megiszik, vagy ha gyomorbeteg, vagy májbeteg, akkor valami másra, a patikába is adnak érte gyógyszert, még fő se kő iratni, mer a patikába gyógyszer az van, de pálinka nincs, és mibő igyon akkor a patikus, mer a patikus is iszik, akkó is, ha nő, másképp nem is birná abba a marha gyógyszerszagba, meg ott is hatta az ura, a gyerekek meg má ekőtöztek, mi csinájon esténként. Gondóni kő a hét szűk esztendőre is, monta az Öregpapa,

nagyon hitt istenbe, a háború óta, mer megmenekűt azé, oszt mindig mondott valamit a Bibliábó. Ezé lett az a sok pálinka, amit én evittem az új embernek, nem mindet, mer a Mamika is használta a szántásé, meg amikó gyütt egy ember, és fővágta neki a fát télire, evittem, mer nagyon szomjazott rá, én meg az emberre vótam szomjas, mer otthon má nem vót ember, csak galiba, aki csak azé vót, hogy legyen mit kerűgetni a házba, meg aki miatt nem lehetett efényi rendesen az ágyba, mer ott terpeszkedett. Ami nem kő, az csak útba van.

Az Öregpapa pálinkájábó még mindig van, kérdezte az új ember, mer híre vót annak a pálinkának, hogy orvosság. Abba a pálinkában vót benne az Öregpapa emléke, monta a Mamika, mindig eszembe jut róla, meg az is, hogy hány évig nem vót édesapám, mer a háborúba evittik, oszt még utána se engettik haza, hiába maratt élve, hogy azé neki nem fizet senki kártérítést.

Van még belőle, kérdezte az ember, montam, hogy van, akó hozzá má belőle, mer az olyan, hogy abba csak gyümőcs van, a gyömőcs meg egésséges, monta, és rám vágott a bottyáva, mer bottal járt, ha járt, érszűkület vót a lábába a pálinkátó, ez olyan rossz, monta, hogy bottal kő járni, hogy inni kő, mer aszonta, efelejti, hogy van ez a rossz, ha ihat. Oszt hiába vót olyan sok, a végin efogyott az Öregpapa pálinkája is, minden efogy eccer, ha csak evesző belőle, és nem raksz hozzá, oszt mi lett, hogy aszonta az az ember, hogy hol a pálinka, mondom, efogyott. Efogyott? E. Ha nem hozó, monta, ne is gyere, akkó minek gyűsz, csak, hogy itt legyé? Nem szerető, kérdeztem tőle, ő meg monta, hogy csak úgy szeret, hogy pálinkáva együtt. Pálinka nékű nem, kérdeztem tőle. Pálinka nékű én semmit nem szeretek, monta. Akkó én nagyon bőgtem ott, hogy nincs honnét vegyek, akkó meg monta, hogy kérjek pízt a Mamikátó. A Mamikátó? Más úgyse ad, monta, ha köll nekem, akkó köll a pálinka is. De én nem akartam kérni a Mamikátó, mer szégyőtem magam a pálinka miatt, hogy elloptam, de végű mégiscsak kértem, de azt montam neki, hogy a Bernikének akarok venni valami szép ruhát, mer azt láttam a piacon, hogy árúnak. Bernikére adott, pálinkára nem adott vóna, ezé köllött a Bernikét mondani.

Minden csütörtökön vót piac, minden vót, amit akart az ember, még hurka is, nem csak ruha, eccer a Mamika monta, hogy hozzunk hurkát, mer nincsen malac, amibő lenne, és úgy megkívánta a hurkát, egondókodott, oszt aszongya, a hurka emlékit. Montam, hogy montam, hogy nem kőne a malacot ehanni, mer hogy néz ki az udvar üres disznóóllal, olyan, hogy pusztulat, az egy pusztulat, ami ott van, hogy a Mamika is azt fogja megényi, hogy minden pusztú, ő meg olyan öreg lesz, amilyen lett, és csak azt lássa, hogy nincs a disznóólba semmi, nincs benne azoknak a malackáknak a hangja, hiába megy oda, nem tuggya megvakargatni a malac nyakát, mer annyira szerette a malacot, meg a malac is őtet, hogy má, ha hallotta, hogy gyün, ahogy csukódott az ajtó, má akkor főtette a lábait az ól rúdjára, mind egy kutya, oszt várta a kapirgálást. Olyan okosak, monta a Mamika, mind egy kutya, mer tuggyák, ha gyüvök, lesz egy kis moslék is. Nem csak a mosléké csináták, Mamika, hanem mer szerettik is magát. Lehet, hogy nem csak azé csináták, de a kettőt nem lehet eválasztani, olyanok, mind a te embered a Szobi úton, hogy nem köllesz neki, csak pálinkáva. Most ezt nem kőne mondani, montam, meg hogy a Mamikának könnyű, mer ő megtaláta azt, aki köllött neki, én meg nem. Azé nem vót olyan eccerű, senkinek nem eccerű, de a malacok tényleg, mind a kezesbárányok.

Ilyenek vótak azok a malacok, amiket osztán levágtak karácsony előtt, jó malac vót, errő beszégettek, míg vagdosták a húsokot, meg csináták a hurkát, de lett másik, minden évbe új, oszt az új is olyan lett, mind az előző, de most nem vót ott mozgás, meg nem adott hangot semmi, beomlott az ól teteje, má hány éve, hogy esik be az eső, oszt ott ázik a disznó helye, de má ázhat. Disznó nincsen, mondom, de a hurka meg kőne. Hát, kőne, monta a Mamika. De milyen hurkát annak a piacon, olyan, hogy abba csak rizsa van meg feketebors, nincs benne semmi olyan, hogy jó, régen meg nem ete vóna, feketeborsos rizsa. Hát a disznó drágább, mind a rizsa, monta a Mamika, de azé megsüssük, és ahogy sűt, tényleg vót neki olyan szaga, mind amikó a malacok még vótak, disznóvágás után vacsorakor. Jó, akkó még vót káposztaszag is, de mindenki a hurkát várta, a gyerekek is, monta a Mamika, azokró a gyerekekrő, akik, ha gyünnek nagyritkán, akkor se esznek abbó, amit a Mamika főzött,

mer zsíros, meg olyan edinyekbe fő, amilyenbő nem tunnak enni, mer emosva is koszosnak lássák. Olyan, mind régen, monta a Mamika, olyan a szaga, az a bélnek a szaga, meg olyan barna a tepsibe, meg olyan jó meleg, monta, amikor ettük, meleg vót ténleg, meg jó is vót, akkor is, ha rossz vót, mer az is tud jó lenni, ami rossz, ha gondolatban jó, mer olyan emlék van ott, hogy jó, hogy szalannak a gyerekek, meg boncsák a malacot, viszik be a sonkát, meg az oldalast is, meg osztán a szalonnákat, mennyi időre elig, monta a Mamika akkor régen, még ősszel is lesz belőle, egészen a következő vágásig, meg hogy így kő ényi, hogy gondónyi arra, ami lesz, mer csak azé tud az ember jóllakni nyáron, mer télen gondót arra, hogy majd nyáron is éhes lesz. Hallod, jánka, hallod, mit mondok, hogy hogy kő csinányi? Hallom, Mamika, montam, de nekem soha nem vót disznóm, hacsak a hülye uramot nem számítom, azt meg kár levágni, mer abbó senki nem enne egy falatot se, legfejjebb a Kaliék, de csak akkó, ha bedobnám a dögkútba.

Má úgy ét a Mamika, hogy az vót neki, hogy mi nem vót. Nem vót a Fiatalpapa, osztán nem vót az Öregpapa, osztán nem vót az Öregmama, na, az jó, hogy nem vót, mer nagyon nehéz vót vele, akkó is, amikó még vót esze, de amikó esze se vót, no, akkó a Mamika minden este átőtöztette hálóingre, oszt megölelgette, megpuszilgatta, mégiscsak az annya, úgy fektette le, oszt az Öregmama meg főkapta a bottyát, Júdás csókja nem kő, monta, és nagyot rásuhitott a Mamikára, annyira fé tőle, hogy ellensíg. Utána má nem mert a Mamika hátat fordítani neki, mer ő meg attó fét, hogy agyoncsapja, oszt nem csak bolond lesz, hanem gyilkos is. Jó vót, hogy végre meghat, mer sokáig nem akart, mer az eszive az is ement, hogy meg kő má halni, mer olyan öreg vagyok. Má arra se emlékezett, hogy öreg, ha tutta vóna, hogy hány éves, má régen meghalt vóna, de nem tutta. Meg fét is mindenkitő, oszt a félelem is olyan, hogy életbetarcsa az embert, mer mindig figyeni kő, hogy ki az az ember ott körülötte, nem akarja-e ellopni a pízit, mer azt tutta, hogy van píze, mindennap odament a kasznyiho, benyút az Öregpapa gatyái alá, oda vót gyukva a píz, oszt megszámóta, kéccer is megszámóta, arra még vót esze. Oszt a végin mégiscsak behunyta

a szemit, oszt azt monta, hogy nem mondott semmit, csak meghat. Nem vót kár érte, mer nem ért má semmit az élete, neki is rossz vót.

Amikó meghat, utána má nem fétem odamenni, az jó vót, hogy nem köllött fényi, de a malacok azé hiányoztak, azok jó lett vóna, ha vannak, mert lett vóna az a jó fokhagymáskolbász, olyat a bódba nem annak, mer nem akarják, hogy az egész bót fokhajmaszagú legyen, olyan csak a Mamikáná vót, meg olyan májashurka, amibe benne vót a malactartó is, daráva, nem csak az abátlébő öntöttik bele a zsírt, abba benne vót minden, ami köllött, a máj is bele vót daráva, ez vót a faluba a legjobb hurka, ezt még az Öregpapa monta, azé ilyen, mer így a legjobb, ami a piacon vót, nem is hasonlított rá, csak kivülrő. Azé vót egy kis disznószag, amikó sűt, és a Mamika monta, hogy ez azé arra emlékezteti, hogy milyen vót, amikor itt még annyi éhes száj vót, hogy sok, és fősoróta, hány, meg mennyit köllött ennek a soknak főzni, most meg csak egy van, ő, de ő se éhes, mi kő neki ennyi évesen, alig mozog, mer má nem tud úgy, mind régen, fáj neki a dereka, sokat vót az hasznáva, jánka, nagyon sokat, monta, meg a lábai is, mitő éhezzen meg, ha nincs mitő, csak azokra az emlékekre éhes az ember, monta, amiket főhoz ez a szag, mer az ember orra tud emlékezni, az nagyon vissza tud gondóni mindenre, meg hogy biztos a gyerekeinek is eszibe jut ott Amerikába, hogy milyen vót, amikó azt ettik, azt a szagot, ami a gyerekkorukba vót, és akkó biztos szomorúak, hogy nincsenek itt, ahogy a Mamika is szomorú, hogy nincsenek, csak ott persze nincs az a szag, amit a Mamika azé itt érez, amikor süti a hurkát. Milyen lehet úgy éni, hogy nem ott ész, ahol otthon vagy? Nekik má ott van az, hogy otthon, montam. Vagy sehol, monta, sehol nincsenek otthon, itt se, ha hazagyünnek, meg ott se.

Ettünk, amíg meleg vót, mer melegen jobban hasonlított, de mosmá kihűt, a végin a maradékra monta, hogy vigyem haza, mer ezt még a kutya se bírja megennyi, mer ott vót a kutya, ismertem, hiába vótam cigán, nem ugatott rám, mer olyan vót, hogy szeretett, ha nem ilyen lett vóna, akkó nem tudom ehoznyi a pálinkát, de olyan vót, hogy megszokta a szagomat, meg tutta, hogy én jó, hogy vagyok a Mamikának, meg a Bernike is jó, hogy van. A Timike nem járt oda, mer a Timike olyan vót, hogy nem járt sehova, csak

iskolába, de úgy ment neki, hogy még a nyócadikosok búcsúztatóját is ő monta, egy cigán. Hát eszt senki nem gondóta vóna, hogy lesz ilyen, oszt olyan verset írt, hogy mindenki rítt, aki ott vót, mind az édesapám temetésin is, mer annyira vót benne érzés, oszt a végin csak egésségügyibe tudott menni Vácra, oszt azt se csináta meg, hiába veszekettem vele, hogy legalább a papír legyen meg, mer gyütt egy oláccigán, oszt megmutatta neki, hogy ócsó kábítókkal hogy lehet lenni jól, oszt a Timinek annyi lett, hogy mos se tudom, hó van, hogy ez lett abbó a jánkábó, aki búcsúztatta az iskolát nyócadikba. Mer csak cigánok vagytok, monta a Mamika, nem tanút tőletek semmit, csak a rosszat, azt nem, hogy nem repű be a sűtgalamb a szájatokba, hogy mindené dógozni kő, és én akkó tényleg nagyon éreztem, hogy cigán vagyok, hogy ríttam ott rá a konyhakőre a Mamikáná, hogy mé vagyunk mi cigánok. Hogy hiába akarunk, mi nem tudunk mások lennyi, csak cigánok.

Evittem a pálinkát annak az embernek, aki nem vót cigán, azé lettem tolvaj, azé csinátam olyat, hogy evittem valamit a Mamikátó, a parasztember miatt, nem azé, mer cigán vótam. Azé, mer cigán vótam, soha nem loptam vóna, elig vót akkor, amikor a négerre, mer köllött csinánom, mer aszonták, hogy csinájam, de aszt se lehetett vóna csináni, ha a parasztok nem veszik meg ócsón, amit összeszedtünk, de a végin az lett, ami lett, tudom, milyen vót utána az intézetbe, aki egyszer odakerű, az má nem lesz olyan, amilyen vót, ott van az emléke a fejibe, oszt nem akar többet oda visszakerűni. De a Mamika megbocsátott, mer olyan vót, hogy nem tudott senkire haragunnyi, azokra se, akik rosszat tettek neki, mer vótak olyanok, hogy evettik a pízit, oszt soha nem atták meg, meg kértek tőle mindent, oszt soha nem hozták neki vissza. Én is kértem, mer nekünk nem vót, neki meg vót, a kaszát, hogy le lehessen kaszányi az udvarba a füvet, mert olyan nagy vót, hogy egy gyerek eveszett vóna benne, meg a biciglit, hogy a Bernike e tuggyon menni a bódba, hogy a Mamikának is hozzon dógokot. Jó, köllött mondanyi, hogy hozzam vissza, mer efelejtettük, de visszahoztam, mások meg evittik a kukoricamorzsolóját, oszt nem is hozták vissza, ekerűtik a Mamika házát, a Mamika meg nem ment utána, hogy azé

az az övé, inkább morzsóta kézzel a kukoricát, má nem kő sok, monta, meg nincs is, mer kikapátad, amikó kapátunk.

Azok ekerűtik a Mamika házát, pedig vót közöttük rokona is, de én mindig gyüttem, persze tartoztam neki, mer kérnem köllött, mikó efogyott a pálinka a kamrábó, oszt nem tuttam má lopnyi belőle, az embert meg nagyon akartam, de ő nem akart, csak pálinkával együtt. Olyan vót vele, hogy nagyon tudott kedveskenni, mikó má megitta a pálinkát, oszt mindent csinát nekem, ami jó vót, olyanokat, amilyeneket az uram soha nem csinát, mer azt monta, hogy ő undorodik, de az nem olyan, amitő lehet undoronni, mer ha szereted, akkó azt csak jónak érzed, hogy a nyelvivel, nem olyannak, hogy nem kő, meg nem is tutta vóna mással csináni, mer az a más má nem működött a pálinkátó, néha nem is tuttam, mitő, néha azza is sikerűt, az is jó vót, minden jó, ha az ember akarva van.

Én csak bódog akartam lennyi, azé köllött az ember is, mer e tuttam képzeni, hogy szeret, meg én is szeretem, meg mindent megcsinálok neki, amit akar. De annak az embernek nem én köllöttem, monta a Mamika, csak az, ami velem jár, csak az, amit viszek neki, a pálinka. Ő má nem tudott senkit úgy szeretni, ahogyan én szerettem őtet, csak az italt, oszt amikó olyan kedves vót velem, nem ő vót kedves, csak a pálinka, amikó kiment belőle, akó olyan vót, mint a vadállat, hogy hozzá nekem, mer agyonváglak. Hol van az az ember, aki este vótá, kérdeztem tőle, ő meg monta, hogy kialutta magábó, és emete a kezit, nyút a botho. Arrébb léptem, nem tudott utánam gyünni, csak az asztalt ütötte meg. Mi vót este, kérdezte. Nem emléksző? Nem, monta. Akkor neked kár is csináni. Nem tuttam, milyen az, hogy az mind megtörtént, ami történt, oszt ő meg nem is tud róla, csak arró tud, hogy pálinkát kő szerezni. Hozzá, monta, oszt felémlépett, meglendítette megin a botot, oszt ütött.

Kérdezte a Mamika, hogy mi az a fót ott az arcomon, mondom, nekiestem a szekrénynek, dehogy esté, mongya a Mamika, megvert az a bolond ember. Hallgattam. Ha nekem ilyet csinát vóna az uram, monta, hát én nem hattam vóna, ráadásul ez nem is az urad, csak egy ember, nem tartozó neki semmive. Szeretem, Mamika, szeretem, montam neki. Dehogy szereted, csak teccik, hogy odamászkász, mer

egy büdös kurva vagy, aki nem tud otthon űni a valagán, mindig akar mennyi. Nem vagyok kurva, Mamika, mer csak odamegyek, másho nem járok, odamegyek ingyen, én viszek neki, azé hogy kőjek. Nem kőne odamennyi, ahho a ganajhó, fiatalon se ért semmit, akkó is csak ivott, azé nem lett neki felesége, kinek kő ilyen ember. De akarok menni, mer nekem kő, mindig olyan, hogy rágondolok, az van a fejembe, meg hogy szerzek valahó pálinkát, csak szeressen. Szeressen, szeressen. Enné azé csak van jobb, még a kocsmába is. Nekem ő köll. És amikor a Joci vót, az mi vót, kérdezte a Mamika, mer ezelőtt az ember előtt vót a Joci is, oszt hát odajártam, az is ivott, de neki vót rá píze, nem köllött lopni. Oszt eccer aszongya nekem a Joci, hogy mosmá nem szeret, mer mást szeret. Kit szeretsz, kérdeztem tőle. Nem mindegy? Rám csak annyi tartozik, hogy má nem engem. De hogyhogy nem, ha eddig szeretté, hogyhogy má nem? Ha előtte szeretté, most is kő, mer mi változott, semmi! Te se szereted má az uradat, monta a Joci. Hát nem, mer az nem olyan má, mind vót, amikor az uram lett. Te se vagy olyan má. Hogyhogy nem vagyok má olyan? Meguntalak, érted, most vedd má észre magad, nem köllesz, nem értesz magyarú, mennyé innen a büdös picsába. Ezt monta, oszt lökdösött ki az ajtón, át az udvaron, mer nem akartam menni, maranni akartam, mer én szerettem, oszt lökött a végin ki a bejárati ajtón, rávágott a kezemre, amivel az ajtóba kapaszkottam, beestem az árokba. Vissza ne gyere, mer széthasítom a fejed a baltával, monta, oszt bevágta az uccaajtót.

Oszt látom, amikó fölátam, a járda mellett az árokba, ahova estem, fölállok, oszt látom, hogy ahogy én megyek el az uccán, hátranézek, nem nyissa-e ki az ajtót a Joci, hogy visszahíjon, hogy meggondóta magát, hát látom, a másik iránbó, a falu felő, gyün a román kurva, hát azza kezdett a Joci, a büdös román kurva, mé nem maradt ott a francba, Romániába, minek köllött idegyünnije, hogy a Jocit evegye tőlem, és ez má nem is az első ember vót neki a faluba, mer nem számított neki, hogy az ki, csak hogy legyen valaki, meg a ház, mer köllött neki valahó laknyi. Na hát az, montam a Mamikának, az tényleg kurva vót, mer mindenkit megkaparintott magának, aki köllött, azt az embert is, mind a Joci, aki má másé vót, aki má az enyim vót. Evenni, ami a másé, az lopás, olyat én nem

csinálok, csak a román kurva csináta a házé, hogy legyen hol lakni, mer nem vót neki semmije, csak egy táskával gyütt ide.

Különben a Joci is paraszt vót, mer nekem parasztok vótak, akiket szerettem, cigánt soha nem szerettem, van ilyen, hogy pont azt nem szereti az ember, amilyen, vagy csak véletlen vót, hogy paraszt vót mindegyik, de nekem olyan nem köllött, aki cigán, pláne nem oláccigán, mer ott vót a néger, olyan nekem nem kő, olyan kő, aki nem olyan, amilyenek ők, mer én se akartam olyan lenni, mer nekem az édesapám má nem is vót olyan. Oszt a végin mégis olyan lettem, meg a Timike is olyan lett, mer ezek az emberek, akik nekem lettek, rosszabbak vótak, mind a cigánok, csak a bőrük vót fehér, de nem vér vót a szívükbe, csak egy kanna moslék. Cigánnak köllött lenni, hogy azoknak is enni meg inni tuggyak anni, lopni is köllött, meg kőcsönkérni.

No, akkó megyek e a Jocitó, oszt fáj a kezem, mer megcsavarta, meg a fejem nekiverődött az uccaajtónak, utána meg a járdának, oszt akkó megfordútam, hátha visszahí, hogy meggondóta magát, és a román kurva má ott vót előtte, az uccaajtóná. Hová mész te, kiabátam a képibe, mé nem mész vissza a kurva Romániába, ahonnan gyütté. Nincs ott nekem állás, dógozni gyüttem ide. Neked az dógozás, mondom a román kurvának, hogy más emberive összekeverecc? Van neked urad, mongya nekem, neked minek kő még ember, nekem meg nincs, mer ehagyott. Ehagyott, mert tutta rólad, hogy egy büdös kurva vagy. Mer tényleg ehatta az ura, az is román vót. Haggyad a Jocit, hallod, mer én azt szeretem. De az nem szeret tégedet, mondja a román kurva, mer engem szeret, mennyé vissza az uradhó, oszt ne gyere az uccába se, a Jocinak csak azé köllötté, mer más nem vót. Nem vót, nem vót, kiabátam, az meg monta, hogy csak azé vótam, mer csak én vótam, más meg nem vót, de mosmá itt van ő, őt meg a Joci tényleg szereti, mer az alvégbe lakott egy házná, oszt mégis megtanáta. Megtanát téged, megtanát, mer a kocsmába rámásztá, montam, asziszed, nem tuttam, mindenki monta, meg rámásztá másra is, csak a Joci nem lökött e, mer olyan hülye az, hogy nem lökött e magátó, hatta, hogy behálózd, te büdös kurva. Oszt akkó vót, hogy ekaptam a haját a román kurvának, hosszú haja vót neki, kiengedve, mind egy jánynak, mer azt akarta,

hogy a Joci asziggye, fiatal, de má öreg vót, má negyven vót, oszt a hajával rántottam e a fődre, hogy nem hagyod azt az embert, aki az enyim, mer neked minden kő, a magyarok munkája is, meg az embere is, meg a háza is, oszt vertem bele a betonjárdába a fejit, akkó odaszaladt a Joci, mer hallotta a kiabálást, oszt ekapott, lerángatott róla, oszt gyüttek a rendőrök is, mer a román kurva mingyá híta is őket, hogy majnem megőtem, evittek.

Az asszony kórházba kerűt, meg főjelentett, oszt fölfüggesztettet kaptam, három évre, mer a gyerekek miatt, aszonták, hogy bekerülök, ha valamit csinálok. Nem kerülök, mer én nem vagyok olyan, montam a bíróságon Vácon, hogy én má vótam intézetbe, olyan helyre én mégeccer nem fogok, nekem más életem lesz, nem leszek olyan, mind az, aki megszűt. Azé, monta a bíró, most csak kevésen mút. Azé, bírónő, mer ement az eszem. Ha lekközelebb emegy, monta, má nincs visszaút, mer le kő űni a mostani büntetést, utána meg azt, amit még kapok azé, amit még ekövetek, ki se kerülök a börtönbő. A gyerekeim életire megesküszök, hogy nem lesz ilyen, montam, és elengettek. A gyerekek örűtek, mikó hazagyüttem, hogy hazagyütté, mamika, mer nekik otthon én vótam a mamika, csak az uram nem örűt, nem örűt a hülye, pedig nékülem éhendöglene, aszonta a ganaj, hogy büdös kurva, ott a gyerekek elött.

Ezé nem maradhattam a Jociva, montam a Mamikának, ezé köllött másba szeretnem, mer a Jocit evette tőlem a román kurva. Bolond vagy te, jánka, mondta akkó a Mamika, hogy ilyet ne csinájá, mer börtön lesz a vége, oszt mi lesz akkó a Bernikéve, ki fog neki enni annyi, az a ganaj urad az nem tud, oszt csak monta, hogy ilyent nem szabad csinányi, hogy kő lennyi az embernek annyi esze, hogy ne csinája, mer semmi jó nem lesz az ilyenbő, csak rossz, még szerencse, hogy a Joci időbe érkezett. De ez azé vót, montam, mer nem tuttam micsinányi, mer annyira fájt a szívem, hogy tejjesen ement az eszem, és tényleg megőtem vóna, ha nem gyün a Joci, megőtem vóna, szévágtam vóna a kövön a fejit szerelembő. Olyan jó vót csinányi, olyan, hogy tuttam, hogy ezt kő, és hogy ez jó, mer a román kurva megérdemli. Mer szerelembő őnyi, az nem bűn, montam a Mamikának. Őnyi mindig bűn, monta, nincs olyan, hogy

nem bűn, benne van a tízparancsolatba, hogy ne őj. Oszt amikó a háború vót, montam a Mamikának, hogy az Öregpapa ott vót a háborúba, akkó szabad vót őnyi? Akkó se vót szabad, monta, de kötelező vót, mer parancsba vót adva, ott át a tiszt pisztojjal a hátuk mögött, oszt lelőtte aszt, aki nem lőtt az ellenségre, és ő akkó kisján vót, és arra gondót, hogy gyüjjön haza az ő apukája, ne maraggyon ott a háborúba, ne ő hajjon meg, hanem az ellenség, mer az ellenség az ellenség, nem gondóta, hogy annak is van egy jánkája, vagy kettő is valahol ott, ahol ő él. Mindegy, micsiná, csak gyüjjön haza, erre gondót, és mennyit rítt magába, éjszakákot át, hogy nincs neki apukája, mer evittik a frontra, nem vót, aki kézenfogja, meg megölelje, meg aszt mongya neki, hogy isten éltessen a születésnapján. Csak levelet írt, az is mikó érkezett meg, már rég nem vót születésnapja.

Oszt megőte az ellenséget, kérdeztem tőle, de azt monta, hogy nem tuggya, mi vót ott, mert az Öregpapa errő soha nem mesét, mer nem akarta emondani, hogy mi vót ott, meg mikó osztán evittik Szibériába, hogy ott dógozzon étlen-szomjan, hogy mikó hazaért, monta a Mamika, nem ismerte meg a saját apját, mer nem olyan vót, mint, akit várt, nem olyan, akire gondót, hanem olyan vót, mind egy ismeretlen ember. Oszt monta neki, hogy kisjányom, itt vagyok, ő meg nem mert odamennyi, mer olyan vót az az apa, tiszta csont, mind a halál, és fét tőle. Gyere ide, kisjányom, monta neki az Öregpapa, aki akó még nem is vót öreg, csak úgy nézett ki, mind egy öreg, a Mamika meg nem mert, és akkó az Öregpapa ekezdett rínyi, mind egy gyerek, leűt a hokedlire, és ott, hogy csak azé bírta ki azt, ami ott vót, monta, hogy megölelhesse az Öregmamikát, meg a Mamikát, aki még akkó kisjány vót, olyan sűdő forma. Hazagyütt oda, ahol otthon vót régen, és most nem ismerik meg, mer megváltozott, és megváltozott a felesége is, meg a jánya is. Evesztette azt, hogy otthon. Rítt akkó az Öregpapa, két napig rítt, de nem mondott semmit, hogy mit köllött azé csinányi, mennyit köllött azé szemvenni, hogy végű hazagyühessen, meg hogy előtte köllötte őni.

Nem tudom, mit mondott neki az Öregmamika, monta a Mamika, mer oszt két nap múva abbahagyta, nem rítt tovább, hanem kigyütt

az udvarra, oszt ekezdett dógoznyi. Hol a kapám, aszt monta, az Öregmamika, meg hogy ott van hátú, a színyal sarkába, odament, oszt mekkalapáta, lassan, mer gyenge vót még, megreszete, és ekezdett dógoznyi a fődeken, meg a szőllőbe, meg a pincéné, meg a téeszbe, mindenütt, ahó köllöt, segített a Fiatalpapának, amikor monta, hogy segíccsen, nem monta semmire, hogy nem. Csinálunk egy járdát az udvarba, monta a Fiatalpapa, az Öregpapa meg fogta a lapátot, oszt keverte a betont, és egészen addig dógozott, míg a végin oszt meghat, de tovább vót élve, mind a Fiatalpapa, még tíz évvel is tovább, hiába kínozták meg a háborúba, meg Szibériába, abba a marha hidegbe kabát nékű, hiába éheztették, mer később azé mondott valamit róla, akkó, amikó má mindenki efelejtette, hogy háború vót, akkó neki eszibe jutott, hogy mi vót a fronton, hogy hogy hatak meg az emberek, mind a legyek ősszel, hullottak, csak annyi vót egy ember, hogy ekezdett rohannyi, kiabáva, oszt lőttek, és má nem kiabátak, oszt olyan vót a főd, mindha vér esett vóna az égbő, nem eső.

Mesét még arró, nem, arró má a Mamika mesét, hogy az oroszok micsinátak a faluba, hogy hány asszonnyal vót meg az, ami az Öregmamikáva nem vót meg, meg a Mamikáva se. Megvót, mer azok a katonák kivótak éhezve mindenre, mer má évek óta nem látták a feleségüket, úgy vótak, hogy lehet, hogy hónap meghanak, akkor legalább az vót, hogy vótak nőve. De velük nem vót olyan, mer egy tiszt, orosz tiszt vót, az megvétte őket, mer nagyon megszerette őket, mer hasonlítottak, meséte a Mamika, hogy ezt monta az orosz, hogy hasonlítottak az ő anyjára, meg a tesvérire, akik ott marattak egy faluba Oroszországba, mikor mindenkit evittek katonának, mer meg kő védeni az országot, mer olyanok a németek, hogy mindent el akarnak foglani, kő nekik Oroszország is, hogy német legyen. Az orosz tiszt meg mesét, hogy arra gondó, hogy milyen lehetett az ő annyának ott abba a faluba, meg az ő jánytesvérinek, amikó e vót foglava az a falu, és arra gondó, hogy vót ott egy magyar katona, és az nem engette, hogy báncsák őket. Ezé védi meg őköt, mer az ő csalággyát is biztos megvétte valaki.

Oszt gyütt egy nap, amikó ementek az oroszok tovább harcónyi, és nem gyütt vissza ez a tiszt, hogy meglátogassa a Mamikát, pedig

aszonta, hogy eviszi Moszkvába, hogy eviszlek te, jánka, az olyan nagy város, hogy olyat még nem láttá, akkora házak vannak, hogy belelógnak a főhőbe, aszt nem hiszem, monta a Mamika, de úgy van, monta az orosz, hogy a legfölső emeletrő rá lehet látni a fölhőre, megsimogatta a Mamika haját, coffba vót kötve, kettőbe, mer szép sűrű haja vót, és a Mamika akkor errő álmodott, hogy ott fog ezzel a tiszttel sétányi Mokszkvába, és lesz egy nagy ünnepség, oszt jön az Öregpapa, olyan szép egyenruhába, mind amilyen az orosz tisztnek van, és főkapja, és megcsókógassa, hogy hát itt vagy, Annuskám, meggyütté, má mennyire vártalak. De az orosz tiszt nem gyütt vissza, hiába várta a Mamika. Biztos meghat, monta a Mamika, biztos meghat, mer az annyira szeretett engem, ha nem hal meg, visszagyün, oszt evisz. Meghalt, néztem, mikor hozták a hullákat vissza, a Garam mellett vót az összecsapás, sok halott, de én csak aszt néztem, hogy nincs-e benne az, akit vártam vissza, és nem vót, és akkó nem sajnátam a sok másikokot, csak örűtem, hogy az nem hat meg, de meghat később, később biztos meghat, azé nem gyütt vissza értem. Misa, monta a Mamika. Emlékszik a nevire? Emlékszek, monta, meg hogy visszagyütt vóna, ha gyühet, meg hogy hol halhatott meg, mer itt a Garamná még ét.

Két nap után, hogy hazagyütt a fogságbó, monta a Mamika, az Öregpapa ekezdett dógoznyi, és akkó olyan lett, mind régen, amilyenre emlékeztem, és akkó megin tuttam őt szeretni, visszagyütt a szaga is, nem vót má halottszaga, mind mikó meggyütt, csak az vót a baj, hogy közbe én má nem vótam az a kisján, aki vótam akkor, amikor ement, abbó az időbő hiányzott, amikó főnyőtem.

Őt embert, kérdeztem. Nem őt. Nem vót olyan, aki embert ő. Olyan vót, aki olyat nem csinát vóna, inkább meghal, de azé jó, hogy nem halt meg, és hazagyütt. Úgy fétünk, ha levél gyütt, hogy mi lesz benne, hogy hősi halált halt, vagy hogy drága kisjányom, édes feleségem épségbe vagyok, remélem tik is. Azé csak megőte valaki azt a sok embert, aki meghat a háborúban, azt az orosz tisztet is, mer azé nem gyütt vissza magáé, mondom, a Mamika meg hallgatott. Mások csinátják, monta, az Öregpapa aszt nem csináta. Őnyi bűn, monta, hogy mennyek e a papho gyónni, mer olyat csinátam, amit

meg kő gyónni, meg hogy jó, ha tuggya az ember, hogy meg kő gyónni, mer akkó nem csiná olyat, mer tuggya, hogy meg kő mondani a papnak, oszt hijába van rács ott a gyóntatószékbe, csak látod, hogy ott a pap, oszt a pap nem olyan, hogy isten, aki nem látszik, a pappa mindennap talákozó, oszt tudod, hogy tuggya, micsinátá. Menny e hozzá, mikó gyóntá utojjára, nem is emléksző, emész, oszt lekközelebb már tudod legalább, hogy mikó gyóntá utojjára, mer azza kő kezdenyi. Ehhő a papho, mondom, aki olyan, hogy végigjárja az asszonyokat, akiknek nincsen uruk a templomuccába, meg azokat is, akiknek ement az ura dógozni, mer a pap egész nap ráér, csak a misén kő ott lenni este, meg ha temetés van, akkó van dolog, ráér, amikó a többi ember nem ér rá, oszt csudákoznak, hogy este az asszon nem akar velük, hogy is akarna, amikó má délelőtt megvót a pappa. Ne mondj ijeket a papró. Mé, a Mamika is tuggya, mindenki tuggya. Tudom, tudom, de akkor is ő a pap, monta a Mamika, e kő fogannyi, hogy ilyen, meg nem a pap a bűnös, hanem azok az asszonyok, akik oszt úgy mongyák litánia előtt a rózsafüzért, mind a szinészek, olyan hangosan. Közbe meg arra gondónak, mondom, hogy mit lehet a pappa csinányi az ágyba. Üdvözlégy, mária, malaszttal vagy teljes, na, nekik mit jelent a malaszt, Mamika? Hát a papot, mert ők a máriák ebbe az imába. Bolond vatte, jánka, oszt nevetett. Ő nem mondott vóna ilyet, mer csúnyát mondani az bűn, de ha én montam, mindig nevetett, nem különbözünk annyira, csak van, aki kimongya, van, aki meg hallgat róla, de gondó rá, pedig rágondónyi is bűn.

Vót olyan, mikó elsőáldozó vótam, lista a bűnökrő, oszt vót benne, hogy szemérmetlent gondótam meg cselekettem, akkó még nem cselekettem, csak gondótam, oszt aszt e kellett mondani, a pap meg megjegyezte. Nevettem én is, oszt montam, hogy én ahho a papho nem megyek. Amikó még vótam nála, emlékezett rám, mer meggyóntam, hogy kisjányként mikre gondótam, még a négerre is, pedig aszt utátam, emlékezett, oszt aszonta, hogy három miatyánk, két üdvözlégy, meg át kő hozzá menni a papházba, akkó lesznek megbocsátva a bűneim, ha átmegyek, ott lesz a végső felódozás. Azt csak te gondolod, hogy azt monta, mer ilyet a pap nem mond senkinek. Hát nem gondótam, montam a Mamikának, mer ténleg

aszt monta, de én nem mentem át a papházba, mer tuttam, mit akar. Három miatyánk, két üdvözlégy, meg mennyek át a papházba. Mi van a fejibe? Hogy nem az isten, az biztos, mer még a gyóntatószékbe is az jut eszibe, hogy mit akar a papházba csinányi velem. Oszt utána meggyónnya egy másik papná, hogy micsinát, a másik pap meg nem csodákozik, mer ő is azt csináta, helyet cserének, osztán az a masik gyón, hogy ő kive. A pap mindenkirő mindent tud, ezé is tuggya, hogy melyik asszonho kő menni, ezé mentek e papnak, nem az isten miatt, ahhoz nem kő papnak lenni, de tunni, hogy melyik asszonho lehet menni, azt má csak egy pap tudhassa.

Én nagyon félek az istentő, főleg mióta édesapám meghat, meg mer laktam a temető mellett a Ragyásmarisná, mer isten a halál, oszt olyan fekete alak, oszt van kaszája, és együn értem, de a pap nem fé, mer ő meggyónnya, oszt má el is van rendezve a bűne. Azt gondóta, hogy mer cigán vagyok, meg mer olyanokra gondótam kisjányként, amiket meggyóntam neki, akkó má mindent megcsinálok, amit mond nekem, mer én olyan vagyok, de nem vagyok olyan, azok a parasztok olyanok, akik beengedik őtet a templomuccába, még messzire se kő menni neki. Azok olyanok, hogy még a pappa is, meg gyereket is szűtek neki, meg a zsidónak is, a Miseknek, aki meg pízt adott érte, meg házat épített nekik, oszt vót, hogy egy asszonnak vót három gyereke is, mindegyik másik apátó. Egy attó, aki meghat a fronton, egy a Misektő, az zsidógyerek vót, meg egy a paptó, mer akkó még az a pap fiata vót, amikó nekem monta, akkó má olyan öreg vót, má nem tudom, mit akart vóna tőlem. Inkább nem is gondolok rá, hogy mit, mer én úgy néztem a papra, mindha nő lenne, mer szoknyába járt, oszt nekem az olyan lett vóna, mintha egy öreg nőve köllött vóna. Inkább nem gondolok rá, hogy mit akart vóna, mer má biztos nem vót mive akarnyi.

Kérdezte is a Mamika, mit akart vóna tőled, má olyan öreg. Nem tudom, mer nem mentem oda, de vót olyan, hogy vót egy ilyen öreg ember, az csak szagógatott, meg a nyelvivel csináta, mer mással má nem tudott. Azé mégiscsak egy büdös kurva vagy te, jánka, hogy ilyeneket csinátá. Köllött a píz, azé csinátam, nem vagyok kurva, az nem, meg szerettem is az öreget, nem vót rossz ember, csak tényleg

azt akarta, hogy kicsit simogassam, neki má az elig vót, meg hogy megfoghasson, meg monta, hogy lihegjek neki, mer aszt is szerette, oszt mi vót ezt megcsinányi, semmi, meg jó vót látni, hogy örű, vót valami jó neki az életibe. Meg azt különben nem is tutta senki, mer azé jártam, hogy rendberakni, hogy más is vót, azt csak én tuthattam, mer az öreg má nem tanákozott senkive. Nem is tudott kimenni, a gyerekeinek, akik azé gyüttek, meg nem merte vóna emondanyi. Csak oszt az vót, hogy a gyerekei ekeztek haragunni rám, mer aszonták, hogy eszedem az öreg pízit, meg megszámóták, oszt hiányzott, de nem szettem e, ő atta oda azé, amit csinátam. Meg hogy vót neki kétmillió a bankba, oszt az se vót meg. Hát én arró nem tuttam, a bankba meg nem is atták vóna oda nekem, hiába vittem vóna meghatalmazást. Cigánnak még meghatalmazássa se aggyák oda a másik ember pízit, mingyá telefonának a gyerekeinek. Ha ténleg vót ott kétmillió, azt valamelyik gyerek vitte e, csak nem szót a másiknak, mer nem akarta megfelezni a kettőt, mer az akkor csak egy, pedig az lopás a másikkal szembe.

Kiabátak velem, hogy mer én eveszem az öreg pízit, mondom, nem veszem e, de azt nem akartam elárúni, mit akart tőlem mindig az öreg, mire fizetett, mer szerettem őtet, nem akartam, hogy a gyerekei tuggyák, nem akartam, hogy rosszat gondójonak róla, mer az az öreg nem vót rossz, csak akart valami jót még az életibe, és ilyet csináni nem bűn, ami jó, az nem lehet bűn, mer az nem rossz, de a gyerekek olyanok, hogy az má nem jár az öregnek, örűjön, hogy enni kap, pedig aszt a dógot mindenki akarja, az is, aki má nem tuggya csináni.

A kétmillió hol van, kérdezte az egyik, a másik lapított, biztos az vette fő. Én nem tudok olyanró, hogy kétmillió, montam, meg mer cigán vagyok, azé nem vagyok tolvaj, nem nyúnék senki dógáho. Nem azé vagy tolvaj, mer cigán vagy, monta most a másik, aki addig lapított, aki eszedte az öreg megtakarítását, hanem azé, mer köll a gyerekeidnek. Köll, de elig, amit megkeresek, mer nekünk nem köll sok, nem akarok semmit, használt ruhát ad az önkormányzat, meg ad mást is, fát a fűtéshö, mer akkor még adott. A gyerek Vácon, az mibő van, mer a Timike akkó má Vácon vót, amikó ez történt. A jánka ösztöndíjjal van Vácon, montam, annak nincs ára, mer ingyen van,

fizeti az állam. Ösztöndíj cigánoknak, kiabáta az egyik gyerek, a tolvaj. Cigánoknak, direkt azé, mer cigánok. Ez aztán jó állam, hogy elig csak cigánnak lenni, hogy ösztöndíjat kapjon, oszt a cigánnak arra van esze, hogy megszerezze, de arra nincs, hogy dógozzon, inkább kéri a segélyt, mer az neki jár, mer cigán, meg ellopja a másikét. Nem montam, hogy jól is köllött tanúni, mert jól köllött, csak akkó fizettek, nem montam, mer akkó má tuttam, hogy merre megy a Timikének az élete, és nagyon fájt nekem, és én is úgy vótam, hogy ténleg nem érdemli meg a cigán azt a pízt, mer mire megy el, hogy annak az oláccigánnak odaadja, hogy szerezzen neki kábítókat.

Ne haggyad, monta a Mamika, hogy az legyen vele, ami lett. Te vagy az annya, meg felelős vagy érte, monta, hogy mennyek utána, meg kő állítani, hazahozni, ha Vácon ekurvú. Osz úgy csinátam, ahogy a Mamika monta, mer igaza vót neki, én nevetem fő, nem hagyhattam, hogy az legyen, ami lett. Mentem utána, mer nem akartam olyan anya lenni, mind aki engem szűt, hogy mindegy, hogy az uccára vagyunk kicsapva meztelen októberbe is. Vót egy rokonom, a Dilo, az ott ét Vácon, mondom neki, hogy nézzük meg a jánkát, az meg monta, hogy nézzük. Oszt kerestük mindenfele, mer má iskolába nem járt, a Dilonak vótak emberek, akik monták, hogy merre látták, mer Vác nem akkora, mind Pest. Oszt odamentünk, amikó kigyütt egy hejrő, hát má nem is hasonlított arra, aki akkó vót, amikó még a nyócadikosokat búcsúztatta, olyan ruha vót rajta, hogy a segge is kilógott, meg tetováva vót a keze. Az a Timike, kérdezte a Dilo. Az, mondom. Oszt otthon a Mamikának is montam, hogy láttuk, de csak messzirő, mer nem mertem köze menni, mer ott vót az oláccigán, és fétem tőle. A jányod fontosabb, mind egy oláccigán, mind az életed! De fétem, hogy a jánkát is báncsa. ha odamegyek.

Néztük a jányt, mesétem a Mamikának, mer másnak nem tuttam emeséni, oszt a Dilo olyan vót, hogy mindig hülyéket mondott, má gyerekkorában is, azé is hítták dilonak, hogy ez a jánka, na, ennek vége, elaggyák az araboknak, kecskékkel fogják együtt tartanyi, csak akkor mosdassák meg, amikor annak az arabnak köll. Az olyan népség, ott nem számít, hogy ez a jánka olyan, hogy tanút, annak neki drogot, oszt jó is érzi magát ott a kecskék között, megtanú

mekegni, és ha kő, odagyukja a seggit, mind a kecskék. Nem igaz, amit mondsz, mondom neki, mindig hülyéket beszété, most is csak olyakot tucc. Pedig ez lesz, vagy elaggya külfődön, soha nem fogod látni, most nézd meg rendesen, mer ez az utolsó alkalom, hogy lássad. Odamegyek, hazaviszem, montam, olyan méreg lett bennem. Nehogy odamenny, monta a Dilo, mer ott az oláccigán, oszt leszúr, mer annak a Timike érték, nem haggya, hogy evidd tőle, má oda is van igérve valakinek, csak még nem gyüttek érte. De odamegyek, montam, oszt az ideg má elöntött, hazaviszem, inkább legyen belőle otthon senki, mind az, ami majd lesz. Nem mehecc, monta a Dilo, és megfogta a kezemet, mer megő. Elríttam magam, oszt montam, hogy legalább ott a másik, a Bernike, az legalább van nekem. Még van, monta a Dilo, de úgy fogsz járni, hogy a másik meg majd meg fog hani, mer akik ott a fejükben olyanok, hogy hibásak, azok rövidebb ideig ének, neked kő majd etemetni, ott fogsz maj rínya, amikó a fődet lapátojják rá, a koporsóján fog dübörögni a főd, oszt egyedű maracc. Hülye vagy, montam neki. Ez a büntetés, monta, mer nem köllött vóna gádzsoho menni feleségű, mindennek van következménye, ennek ez, hogy így fogsz járni. Hogyhogy, mi lesz a jánkával, mondom neki, mé beszész má hülyéket? Mé kőne neki előbb meghani, amikó olyan, mind mink, csak gondókonni nem tud? Mondja, hogy óvasta, mer ő mindig óvasott, benne vót valami egyesületbe, vagy pártba, nem azok között vót, akik ellopták a támogatásokat a cigánoktó, oszt vettek maguknak mercédeszt meg aranyakat, hanem azok között, akik nem lopták el, mer nem is kaptak, azt meg nem lehetett ellopni. Monta, hogy tuggya, kik loptak, oszt megnevezett olyan vezetőket, akik tényleg mercédesszel járnak, meg olyan öltöny van rajtuk, hogy többet ér, mind a házunk, ami az öregasszonytó lett a mienk, hogy az mind abbó van, amit az állam ránk akart kőteni. Őket bízták meg az elosztással, és hát el is osztották. De a Dilo olyan vót, hogy a rendes cigánok között vót, és óvasott mindent, olyan dógokat, amiket nem köllött vóna, arró is, hogy mi lesz a Bernikéve.

Ha óvasta, akkó se köllöt vóna emondani, én se montam neki, hogy mindenki hülyének tarcsa a faluba, akinek csak azé nem ment el az esze, mer meg se gyütt, meg hogy az a jánka, akit feleségű vett,

az má terhes vót, amikó evette, de nem tőle, hanem egy másik embertő, azé nem hasonlít rá az a gyerek, aki elsőnek született, koraszülött, ezt monta a jány, hogy hat hónapra, oszt három kilo fölött vót, a Dilo ehitte, mer senki nem monta neki, mer most csak jobb mindenkinek, ha nem tuggya, mi az igasság, oszt egy életen át szeretheti aszt az asszont, meg a gyerekeket, aszt is, aki nem tőle lett.

Nem hittem el, hogy igaz, amit a Dilo mondott a Bernikérő, de azé csak bántott belű, mer bánt, ha nem is hiszed, má ott van benned. Eccer hazagyütt a Mamika fia külfődrő, oszt hozott nekem sokmindent, mer látta, mennyit törődök a Mamikáva, hogy legyen a gyerekeknek ruhája, mer neki vót, ők olyankó má nem hordanak egy ruhát, ha nem tetszik, hanem vesznek egy másikot, a régit meg kidobják, de most az jó, hogy odaadhassák nekem meg a jányoknak. Na, az mondta, ja, és hozott olyan kávét is, amilyen itt nincs a bódba, csak külfődön van, meg olyan kekszet, hogy má a csomagja olyan vót, hogy finom. Na, akkó mondom, megkérdezem a Mamika fiát, mer az mindent tud, nem csak magyarú, de angalú is, meg németű is, hogy hogy van ez a meghalás a Bernikéné. Akkor aszt monta, hogy lehet, hogy van olyan, de a Bernikének nincs olyan baja, ami miatt olyan vóna. Akkó nagyon megörűtem, mer montam neki, hogy annyira fájt a szivem, hogy a Bernike meghal, és nekem köll etemetni, hogy alunni se bírtam. A Bernikét meg mikor láttam, egy halottat láttam, és akkó is rítam. Minek csinálod, mamika, kérdezte tőlem a jánka, én meg nem mertem mondani neki, hogy látom a koporsóba, hogy ott fekszik, virágok között, hogy én meg feketébe, oszt csak folynak a könnyeim, rá a koporsóra, meg mindenkinek folyik, mer a Bernikét mindenki szereti, mer a Bernike mindenkihö jó. De mosmár jó, hogy nem kő erre gondónyi, meg a Dilo mindig is Dilo vót. Hát az, monta a Mamika fia, mer emlékezett rá még gyerekkorábó, hogy mentek együtt a moziba, mer akkó még vót a faluba mozi, és akkó indiános filmek vótak, és a Dilo monta, hogy a cigánok indiánok, oszt ezt el is hitte mindenki a cigánok közül, mer indiábó származnak, és a parasztok a filmbe a fehérek, a rosszak, mer minden filmbe az indiánok vótak a jók, a fehérek meg marha szemetek, leődösték az indiánokat, még a gyerekeket is, meg a nőköt is, meg a bölényeket is, hogy akik életbe marattak, azok meg

hajjonak éhen. És monta a film után a Dilo a parasztoknak, hogy má megin milyenek vótatok, ha nem fogjátok megbecsűnyi az indiánokat, végetek, mer a végin mi fogunk győzni. Jó, most a filmben vesztettünk, de maj lesz egy rész, az utolsó, amikor az indiánok győznek, és akkó nektek végetek, mindenkit kivégzünk. De nem lett ez a film, az az utolsó rész, mindig csak olyan vót, hogy az indiánokat kiirtották, meg elhajtották a fődjükrő.

Ilyen vót a Dilo, monta a Mamika fia, osztán csomagót, oszt ment vissza Pestre, onnan meg repülővel külfődre, ahol lakott, Amerikába, a gyerekek nem vótak vele, a Mamika unokái meg a felesége se, az otthon maradt, hogy vigyázzon a gyerekekre, meg evigye őket iskolába. A Bernike nem fog meghani, ezé érdemes vót hazautazni neki, mer ezt nekem nagyon fontos vót mondani, mer hiába történik valami, hogy nem lesz senki mellettem, a Bernike akkó is ott lesz. A Mamika is monta, mer nagyon szeretett, és én olyat, ami történt vele, soha nem tuttam vóna csinányi, mer az ember olyat az annyával nem tud, és nekem a Mamika a mamikám vót, ő vót az anyám, nem ő szűt, de mindent tőle tanútam, hogy mit kő csinányi a kukoricáva, meg hogy kő spórónyi, ha van mibő. Ha ő nincs, akkó má én se vagyok, mer annyira köllött, hogy megtámogasson, amikor köllött, amikó az vót, hogy nem vót píz, mer eküttek az almásbó, mer nem kő nekik munkás, mer vót elig, hoztak Romániábó vagy az ukránoktó ócsóbbat, mer még úgy is megérte nekik, hogy szállítás, meg helet anni nekik éjszakára. Hogy érheti meg, mennyit kapnak, mi se kaptunk semmit, akkó ők mennyit kapnak?

Én a Mamikát szerettem. Amikó megtuttam, hogy mi vót, az nem lehet, montam, de lehet, mer az lett, monta az ember, akitő hallottam, oszt akkor nagyon rítam, mer nem gondótam vóna, hogy ilyen lehet, s ha lehet, akkó a Mamikáva lesz, aki mindenkihö jó vót, ahho is, akihö nem köllött vóna, pedig montam, hogy nem vagyunk egyformák, van olyan, aki rossz. Monta, hogy a jó mindenkibe ott van, csak nem gyütt még elő. A rossz van ott, Mamika, a rossz. Minek a rosszra gondónyi, ha lehet a jóra is, monta.

Azt mindenki tuggya, hogy olyat én soha, mer bennem nem vót rossz, meg tuttam, hogy nekem kő a Mamika, mindig kő. Mer ki

csiná a Bernikének tortát? A Mamikának csak azt montam, hogy én nem tudom, hogy kő csináni, a Mamika meg monta, hogy biztos tudod, csak nincs otthon cukor meg tojás, meg liszt. Hallgattam, mer igazat mondott, hogy nincs. Hallgattam, és néztem rá a Mamikára. A Mamika meg nézett rám, nézett, oszt azt kérdezte, liszt se? Liszt se, mondom, de ha vóna, akkó se tunnám, mer nekem azt otthon nem tanították meg, mer amikó köllött vóna, az anyám a börtönbe vót, a Ragyásmaris meg olyan részeg vót mindig, hogy sűttojást se tudott megcsinányi, dőlöngét a sporhelt előtt, a tojás meg égett a lábasba, keverd má meg, kiabát a Mucur, aszt csinálom, te állat, monta a Maris, mer ténleg azt hitte, hogy aszt csináta, a végin én mentem oda, kivettem a kezibő a fakanalat, ő meg csak dőlönkét, és keverte a kezive a levegőt. Akó hozzá legalább a bódbó lisztet meg tojást, monta a Mamika, de mondom, nincs mibő hozzak, Mamika, mer olyan a szeginség, hogy nagyon rossz, mer nincs mibő venni még lisztet se, mer annyi sincs, oszt a Mamikának meg tojnak a tyúkok ingyen, csak azé, mer ott vannak az udvarba. Asziszed, enni nem kő nekik anni, asziszed, az nem píz? Nem píz, mer a kukorica meg ott van a ház mögött a fődön, ott terem magátó, ha meg így van, akkó minek hozzak olyan tojást, ami a gyárbó gyün, oszt nincs is sárgája neki, meg tele van műtrágyáva, meg orvossága, meg a Mamika mindig sok lisztet hoz a bódbó, meg segített is a Bernike hazatónyi a málnáskocsit, azon vót tíz kilo liszt, meg tíz kilo cukor, biztos van még belőle. De az kő nekem is, monta a Mamika, amikó majd gyünnek a gyerekek, akkó sütök nekik piskótát meg méteres kalácsot. De mikó gyünnek, kérdeztem a Mamikát. Amikó ráérnek, sokat kő dógoznyi, ott nem olyan az élet, hogy szabadság, mindig be kő menni, mer a semmibő kő valakinek lenni, olyan helen, ahol senkit nem ismersz, csak úgy néznek rád, hogy ki ez a betolakodó, nem annak annyi pízt, mind azoknak, akik odavalósiak, meg messze is vannak, nem úgy van, hogy a szomszéd falubó hazagyünni, ahonnan még gyalog sincs egy óra. De a Mamika addigra, mire efogy, megin kap pízt, oszt tud venni másik lisztet, a tyúkok meg tojnak. Hát most nem annyira tojnak, nem tudom, mi van velük, ez a hülye hideg idő, nem tudom, hogy lehet még március végin is ilyen hideg, hogy ekeztek kirügyezni a fák, oszt megfagy az egész, arra is

gondónyi kő, hogy idén nem lesz mibő baracklekvárt főzni, ki kő tartani annak, amit tavaly csinátam. Nem kő nekem baracklekvár bele, montam, jó lesz a szilva is vagy a ribizli. No jóvan, akkó fölírom, má annyiva tartozó, hogy soha nem tudod megannyi. A mútkor visszahoztam ötezret, Mamika. De két nap múva meg kérté tízet. Mer efogyott, ha nem adom vissza az ötezret, akkor még maratt vóna. Akkó se maratt vóna. De akkó csak ötöt köllött vóna kérnem. De tucc számónyi, jánka. Jártam iskolába. Hát jártá, de csak ennyit tanútá meg, eszed nem lett több. Azé mindig tanulok, montam a Mamikának, mer figyelek arra, amit a Mamika csiná, abbó tanulok. Akkor fölírom, monta, mer azé nekem sincs ingyen. Jó van, Mamika, eccer, ha majd lesz píz, megadom, ha majd emegy a Csaba dógoznyi. Emegy? Eccer csak emegy. Mé menne, ha eddig se? Ha nem kap enni, csak ekő. Annak van szakmája? Van, hát tanút Gyarmaton valamit. Oszt mit tanút? Nem tudom. Evégezte? Dehogy végezte, mit tud ez evégezni. Oszt mi lett belőle? Naplopó, montam, és akkó a Mamika nevetett, meg hogy ismerte az annyát meg az apját, azok mindig mentek a fődekre, hogy nem az vót, hogy azt látták a gyerekek, hogy nem csinának semmit. Van olyan, Mamika, hogy neki épp az nem teccett, amit az apja meg az annya csinát, mer csak dógoztak, de nem tuttak pízt keresni, ezé köllött Gyarmatró is hazagyünni neki, legalábbis aszt monta, oszt pont azé nem akar olyan lenni, mer látta, micsinának, mer én se akarok olyan lenni, mind az anyám, hogy tolvaj, meg olyan, aki edobja a gyerekeit, és nem is lettem az, mos ne mongya, hogy a pálinka. Nem mondom, monta a Mamika, meg hogy jó kifogtad te, jánka, tényleg nem könnyű, hogy vannak a gyerekek, meg még az az ember is. Ha aszondom neki, hogy verjen be egy szöget, hát olyan, mintha a falnak mondanám, de tán még a falba is több akarat van, oszt előbb beveri magába a szöget, mind az a ganaj ember. Ha addig ejut, hogy kimegy a kamrába a kalapácsé, behozza, oszt leteszi, de nem csinája meg, amit mondtam, hogy csinája, ott hever a kalapács hetekig, má nem is emlékszik, minek hozta be. Oszt este meg akar velem, vagy má nem, de régen még az is vót, hogy akart, hát tényleg, mit mongyak erre. Akart, mer egész nap nem csinát semmit, mondom neki, haggyámá, te ganaj. Há mié aggyam neked oda magam?

Aszongya azé, mer a feleségem vagy. Megvattok házasodva, kérdezte a Mamika. Hát nem. Akkó nem is vagy a felesége. Hát pont ezt montam neki, hogy el se vetté feleségű, hát neki ezen az alapon nem jár semmi, pont csak annyi jár, ami bárkinek járna, aki férfi a falubó. Bárkinek, te hülye, te menné bárkive, mongya, amikó tőlem vannak a gyerekek? Mennék inkább, mind veled. Osztán csak gyütt, mondom, felébred a Bernike, aszongya, nincs is itthon, mer Pesten van, mer akkó má ott tanút, a Timike meg má alutt. Oda is ehajja, hogy mit akarsz. Akkor is kő, mer néha kő. No, jóvan, akkó gyugd be, montam, oszt csinád gyorsan, hogy tuggyak alunni. Nem mondta, hogy így nem akarja, úgy begyukta, oszt egy perc, oszt vége is vót.

Ha csak ennyi, kár vele veszekennyi, monta a Mamika. De kő, mer hátha ettő, akkó még aszt gondótam, hogy ettő, ha nem engedem, másnap beveri azt a kurva szöget, de nem verte be. Ne beszéj csúnyán, jánka. Az, hogy kurva, az nem csúnya, Mamika, csak az csúnya, hogy istenfasza. Hát, de bolond vagy te, jánka, monta a Mamika, oszt ment, hogy fölírja, oszt megsüti a gyereknek a tortát. Nemsokára hazagyün, mer itt a hétvége, oszt akkó elengedik, együn egyedű, mer nem tudok főmenni érte, mer nincs annyi píz. Lemegyek elé a buszmegállóba, tudom, mikor gyün a busz, amive meggyün, előbb megyek, mer bemegyek szembe a megállóba a Karcsiho, ott vannak emberek mindig, oszt hallok dógokot, hogy mi vót a faluba, meg ki hat meg, meg kive ment e a Gabi felesége, hogy a Gabi azóta nem gyün a kocsmába, mer szégyeli, hogy ő így járt, pedig ekapta őket, ott vótak hátú a garázsba, oszt mind a kettőnek everte a hátát egy vascsőve, mer az vót ott, az ember be is kerűt a kórházba, de nem merte a Gabit főjelenteni, mert tutta, micsinát, oszt nem akarta, hogy a felesége is megtuggya, ezt mongyák, hogy a Gabi ezé nem gyün, osz hallom a busz hangját, megyek, mondom, oszt valamelyik utánamszó, hogy nem gyűsz e velem a pincéhö, itt a jánka, mondom, meggyütt. Hazamész, oszt utána. Mennyen haza a feleségihö, mondom az ajtóbó, oszt vigye aszt a pincéhö. Az má nem kő, mongya, oszt iszik, én meg látom onnan az ajtóbó, hogy a Bernike leszá a buszró. Nem vagyok kurva.

A Mamika olyan vót, hogy mindent megmutatott nekem, hogy kő csináni, meg osztán a Bernikének is, mikó má letet az iskola, oszt végleg hazaengették, csak jobb neki itthon, mégiscsak ott vagyok neki én, meg a Mamika, tőle többet lehet tanúnyi, mind Pesten az iskolába. Szegin jánka, nem elig, hogy olyan lett, amilyen lett, még ezé van olyan büntetés is, hogy nem éhet az annyáva meg az apjáva, jó, az apjáva, az mindegy, e kő menni messzire, oda, ahó senkit nem ismer, azé nem is tudott javúni, mer annyira fét. Hogy lehetne úgy tanuni, hogy fész? A Timike nem tuggya, milyen szerencsés, hogy mellettem nyőt fő, ha tunná, nem csinána aszt, amit csiná, ha tunná, milyen vót olyan asszon mellett lenni, mind aki engem szűt, nem csinána azt, amit csiná, de nem tuggya, mer csak a Bernike tuggya, hogy milyen nehéz ekerűni otthonró, hogy nem annya van neki, hanem tanárai, meg nem tesvére, hanem szobatársai. Senkirő nem tutta, hogy kicsoda, meg nem merte megmondani, ha rosszat csinának vele, mer tutta, hogy nem szabad megmondani, mer nekem az rossz, ha mongya, mer így is rossz vót, hogy nem ott nőtt föl, ahó vagyok.

Jó vót, hogy vége lett az iskolának, oszt hazaengettik, mer olyan vót, hogy a Mamika is nagyon szerette, mer segített neki, ahogy tudott, meg a kutya is szerette, meg még az apja is, legalább nem bántotta, az meg má a Bernikének olyan vót, hogy mégiscsak szereti, nem haragudott rá a csoki miatt. Vót olyan, hogy mondom neki, hogy edd meg, amit a Mamikátó kaptá, mer eleszi előled, ha hazaviszed, de monta, hogy maj efelezi az apjáva, mer az is szereti, oszt a felit odaaggya, jó szive vót neki. A Mamika megmutatta neki, hogy mit hogy kő sütni, meg főzni, de nem jegyeztük meg, mer úgysincs otthon tojás, meg liszt, ha meg van, akkó inkább csinálok nokedlit, mer azza jó lehet lakni. A Mamika mindig megcsinája a tortát, csak fölírja a füzetbe, oszt megcsinája, mer van neki szive, meg nem tud másnak csinányi, csak nekünk.

Amikó az Öregmama vót, akkó még neki csinát, de osztán a végin má neki se köllött, mer fét, hogy megmérgezi az az idegen asszony, aki ott van, aki különben a Mamika vót, a saját jánya, de nem ismerte meg. Kinek a felesége vagy, kérdezte, a Mamika meg monta, hogy a Fiatalpapáé. Téged az az ember soha nem vett vóna feleségű, monta

az Öregmama, mer nem tutta, kive beszé, annak egy másik asszon lett a felesíge, téged soha nem vett vóna e, há hogy néző ki, kinek kő ilyen, mind te. Akkó vót az Öregmama születésnapja, ott vót előtte a torta, nézte, hogy nem eszi meg, mer látta a tévébe, mindig a tévé előtt űt akkor má, de nem tutta, mi van benne, hogy ki kicsoda, de azt azé látta, hogy megmérgeznek valakit, oszt hasonlított is az a szereplő a Mamikára, legalábbis az Öregmama olyannak látta, oszt aszitte, hogy a saját jánya az a szereplő a tévébő, aki megmérgezte az annyát, vagy valaki más asszont. Asziszed, meg tucc mérgezni, kérdezte. Ki mérgezné má meg a mamát? Te, monta, láttam a tévébe, hogy hogy csinátad. Egyen, mama, finom. Olyanra kő csinányi, hogy ne vegyem észre, hogy mi van benne, monta, és nem evett. Azé csinátam, mer most kilencvenéves. Kicsoda, én? Hát maga. Én nem, monta az Öregmama, te vagy olyan öreg, nézzé tükörbe, de nem fogsz megmérgezni, oszt letóta az asztalró a kistányért a fődre, ott tört össze a kövön.

A gyerekek se ettek, ha épp otthon vótak, mer aszonták, hogy a vajaskrém nem egésséges, oszt amikor a Mamika pakót nekik, hogy vigyenek magukkal, akkó az egészet kidobták a repülőtéren, ha repülőve köllött menni, mer azza köllött, mer aszonták, nem lehet fővinni, de nem azé dobták ki, mer nem lehet, hanem mer senki nem eszik olyat, amilyet a Mamika csiná, csak mink, mer olyanok lettek a gyerekei, nem csak messze laktak, hanem megenni se bírják azt az ennivalót, amin főnevekettek, amibő ilyen okosok lettek, mer az zsíros, amit a Mamika csiná, meg disznóbó van, ők meg azt már régen nem esznek, az asszony meg még csirkét se, aszongya, hogy az is egésségtelen, hát az egésségtelen, ha szegin az ember, nem a csirke, az egéssegtelen, ha szegin, montam a Mamikának, mikó ezt monta. Kidobták vóna akkó is, ha nem repülőve mennek, gondótam, a repülő csak azé vót, hogy legyen mire fogni.

Jó vót a Mamikának, hogy sütött nekünk, mer mi mindent szerettünk, amikó odatta a tavalyi lekvárt, az is jó vót, mer nem vót annak semmi baja, ha vót rajta kis penész, há leszettük, oszt olyan vót alatta, mind új korába, meg amikó az öreg tyúkot atta, hogy főzzem meg, jó, az rágós maratt, pedig főztem három órát, de azé megettük. Az ember az nem, mer az a csokit szereti, meg azt, ami

édes. Milyen ember, nincs ilyen még egy a faluba, mer az emberek nem szeretik a csokit, hogy lehetne csokira pálinkát innya, inkább megeszik a rágós tyúkot. A parasztok is esznek olyat, nem csak a cigányok, csak a Mamika nem, mer neki nincs má olyan foga, meg a kutyának se. Megeszik, mer az sós, de ez az ember nem evett belőle, csak nézte, hogy mink rágjuk, rágjuk, oszt nagy nehezen lenyejjük. Csoki nincs, kérdezte, nem adott a Mamika a Bernikének? De adott, montam, de megette útközbe, mert tuggya, hogy eszeded tőle, ez még akkó vót, amikó megettük hazafelé a jánkáva a csokit, az máskó vót, hogy a Bernike hazavitte, hogy az apjáva efelezze. Nem tudom, mé szerette őtet a Bernike, hát nem érdemőte meg. Örűt, hogy van neki apja, mer tutta, hogy nekem milyen rossz, hogy nincsen, mert meghat, és ki lett helette. Nem is mondom, mer nem akarok arra az emberre emlékezni.

A Mamika olyan vót, hogy mindent megcsinát, amit kértem tőle, meg én is, amikó vót pízem, hoztam neki csokiskekszet a bódbó, mer tudom, hogy szereti, kicsit cukros, de azé csak megeszi, meg kávét is vettem neki, mikó vót pízem, mer ementem dógozni az öregotthonba, köllött nekik ember, mer bővítettik, annyi az öreg, főleg Pesten, azok soká ének, és az az otthon pestyieknek vót csináva. Na, ott osztán vótak emberek, nem tudom, minek étek, mer semmit nem tuttak csinányi, csak botlogni a kertbe. Azok is úgy ott vótak hagyva, mind a Mamika, mer azokho se gyütt senki látogatni, csak ünnepekkor, oszt akkó is siettek, mer annyi a dóguk, hogy menni kő, meg unták is magukot, mer má nem emlékeztek, hogy azok az öregek vótak a szüleik, akik mindent megcsinátak nekik, amikó még tuttak. Gyorsan efelejt mindent az ember, ami jó vót, csak a rosszat nem felejti, hogy intézet, meg az Öregpapa a háborút. Nem a falubó vótak, pestyiek vótak mind, ha falusi vót benne, az úgy vót, hogy az öreget a rokona, mongyuk, a fia bejelentette pestyi lakosnak, oszt azé má járt neki az otthon. Az asszonyok nagyon kikentik magukot mindennap, vót, aki tanárnő vót, meg olyan is, aki minisztériumba dógozott. Legalábbis aszt monták, hogy mennyi gyereket tanítottak meg írni meg számóni, meg hogy ismertek olyat, aki miniszter vót, vagy valami olyasmi, de má nem dógoztak sehol, má nem vótak, csak az öregotthonba, az vót a dóguk, hogy ott

legyenek, hogy ott várják, hátha ezekbő a gyerekekbő, akiket főnevetek meg tanítottak, meglátogattya őket az egyik. De nem látogatta meg, mer azoknak a gyerekeknek és rokonoknak, mindegyiknek sok dóga vót, nem ért rá vidékre utazgatni, úgy mentek a napok, hogy nem gyütt senki, meg nem csinátak semmit, nem vót olyan jó dóguk, mind a Mamikának, aki azé mindig tutta, hogy van neki mié csinányi a dógokat. Nem vót haszontalan az élete, mind ezeké a pestyieké, haszontalan éveken át. Ecsoszogtak az ebédlőbe, meg osztán a tévé elé, meg beszétek róla, hogy milyen vót a lakásuk, amit odaattak a gyerekeiknek vagy az unokájuknak, meg hogy melyik kerületbe vót, nekem minden kerület egyforma vót, meg hogy merre utaztak, amikor még nem itt vótak az otthonba, mentek a tengerhö, mindegyik vót a tengerné, a Mamika nem vót soha a tengerné, de neki mégis jobb vót, mer neki nem csak az vót, ami régen vót, neki az is vót, ami most vót.

Monta, hogy űtet paradicsomot, oszt űtetett is, monta, hogy az a szép, ahogy megerősönnek a bukrok, oszt elkezd virágozni, oszt lesz rajta kisparadicsom. Láttam én is, hogy az milyen, oszt csak annyi, hogy a kerbő szeded a paradicsomot, oszt onnét viszed be a konyhába, az nem olyan, hogy külfődrő gyün, nem is emberek űtetik, hanem gépek, még ződ, amikó leszedik, oszt a kamionba érik meg, oszt olyan kemin, hogy ha valakit megdobnának vele, meg is hana. Mindig kevesebbet csinát, mer mindig kevesebb vót benne az erő, de csináta, és amit csinát, az jó vót, mer a Bernike meg én is örűtünk neki. Oszt látta, hogy örülünk, oszt neki mindig vót ezé kedve csináni. Ementem takarítani az öregotthonba, meg mosogatni, oszt néztem, milyen rossz ezeknek az öregeknek, mer csak nézik a tévét meg óvasnak, de minek óvasnak, nincs annak má semmi értelme, mer semmi értelme az egész életüknek, csak arró szó, hogy vége legyen, s hogy addig is etejjen valahogy. Én ilyen életet nem akarok, inkább hajjak meg, vagy legyek olyan, mind a Mamika.

Leszeggyük az almát, monta a Mamika, mer ősz vót, le köllött, nem maradhat a fán, mer gyün valami fagy, oszt az egésznek vége, ilyen a fődeken a munka, ha valamit elfelejtesz, oda az egész termés, oszt nincs finom alma télire, meg lekvár, meg hajma, meg semmi, ami abba a kamrába van, monta a Mamika, én meg mentem, hogy

segítek, leszeggyük, vittem létrát is, mer alacsony vagyok ahho, hogy elérjem a fönti ágakot is. Vigyázz, ne ütődjönek meg, monta a Mamika, mer akko megrohad, olyan lesz, mind a Bernike, ütődött. Azé ez nem vót szép a Bernikéve, montam, ő meg, hogy azé csak vigyázzá. Vigyázok, Mamika, nem kő magának itt ányija, oszt nézni, hogy hogy csinálom. De kő, monta, mer nem tudod rendesen, ha beteszed az ütődöttet, a többi is megrohad mellette, maj én mondom, hogy micsináj. Monta is, nem bántam, mer míg szettem, mesét is nekem.

Az az anyám, akit nem tartok anyámnak, nem mesét nekem semmirő, se olyat, hogy mesét, se olyat, ami régen történt. Az apám az mesét, de meghat, olyan régen, hogy nem emlékszem, mirő mesét, a patakkanyarró, biztos arró, ahó laktak a cigánok, hogy milyen vót, amikó este nótáztak meg verekettek, mer valaki ecsábította a másiknak a jányát. De má nem emlékszek, mer régen vót, nem is a jányát, hanem a feleségit, az meg a cigánokná szent, hogy olyat nem lehet csinányi, mer megmurdel, aki ilyet csiná, és vót is ott halál, de a rendőrök nem tanáták a tettest, mer mindenki tutta, hogy megérdemőte, aki meghat. Ez a szabály, ha ezt a szabályt nem tarcsák be, akkó bármi történhet, mindenki összefekhet fűve-fáva. A cigánokná megvan, hogy mit lehet csinányi, oszt minek mi az ára, ha csinálod, mer pont abba szeretté bele, akibe nem vót engedve, mer egy másik ember asszonya vót, addig csináhatod, amíg ki nem derű, oszt meg kő bűnhőnni, nem úgy van, mind a parasztokná, hogy válás, meg emegyek, meggyónom a papná, egyik pap a másik papná.

A Mamika mesét, meg monta, hogy óvatosan fogd azt az almát, utána meg monta az orosz tisztet, azt nagyon szerettem hallgatni, mer tuttam, a Mamika szerelmes vót abba a tisztbe, nem a Fiatalpapába, abba nem vót, mer eccerre kettőbe nem lehet. De vótam, mongya, mer az vót a férjem. Jó, nekem is van férjem, mer azé, mer nem vótunk összeházasodva, azé mégis a férjem vót, tőle vótak a gyerekek, meg egy helen étünk, van, mondom, oszt mégis másba. A te férjed az más, abba nem lehet szerelmesnek lenni, mer mit becsűjé benne, hogy egész nap tud fekünnyi, meg te is olyan vagy, hogy tüzel a valagad. Nevettem, mer tényleg sokszor úgy

éreztem, hogy lángra lobbanok ott a hasam alatt, oda is köllött nyúni, ha nem látott senki, oszt égetett, égette a tenyerem.

Az orosz tiszt, mondom neki, az vót az igazi. Az vót az igazi, aki lett, oszt a végin nem lett senki, hány évet ápótam, mer tönkrement neki a veséje, oszt alig tudott éni, mer az annya nem takarta be rendesen, amikó gyerek vót, az vót az oka, mer neki meg olyan férje vót, a Fiatalpapa apja olyan vót, meséte, hogy mindig veszekedett a feleségive, oszt nem tudott az az anya figyenyi arra a kisgyerekre, mer arra a mocsok urára köllött figyeni, mer az csak monta, hogy neki mennyire rossz az élete, pedig nem vót rossz, olyan vót, mind más emberek élete, de ő azt érezte, hogy rossz, és hogy ez a rossz a felesége miatt van. Oszt minél részegebb vót, annál jobban tutta már, hogy az asszony miatt van, oszt oda is csapott erre az asszonra, meg kidobta a házbó, nem számított, hogy a Fiatalpapa ott rí a kiságyba, meg lecsúszott róla a takaró, és kivót a hidegbe a dereka, oszt megfázott neki a veséje, oszt mikor főnőtt lett, meg is lett az eredménye, hogy ennyire beteg lett, és megis hat, korábban, mind az Öregpapa, meg korábban, mind ahogy köllött vóna. Már régen nem ét a Fiatalpapa apja, de az, amit csinát, hogy megfázott kiskorába a gyerek, az megmaratt. Hiába hal meg valaki, amit csiná, az ott marad, oszt még akkó is szenvednek tőle, amikó má aszittik, végleg megszabadútak tőle. Oszt a Fiatalpapa annya nagyon rítt a temetésen, mer még ő is ét, mikó meghat a Fiatalpapa, hogy mé nem ő hat meg, mer ő vót a soros, meg mer aszt érezte, hogy ő is vétkes vót, mer nem figyet oda akkor, mikor kicsi vót, hatta, hogy az ura aszt csinája, amit csinát, mer fét, hogy agyonveri, mer olyan vót, hogy megcsináta vóna, és nem lökte e, hogy neki ott az a kisgyerek, és neki az mindenné fontosabb, hogy be legyen takarva. Akkor senki nem gondóta, hogy ez lesz abból, ami vót, hogy ennyi idő után. Amikó egybekerűtek a Mamikáva, ez mind nem láccott, csak az, hogy milyen jó néz ki a Fiatalpapa, meg hogy szereti a Mamikát, aki akkó még majnem jánka vót. Nem az van bennünk, ami láccik, mer a Bernikérő se tuttuk, hogy ez lesz vele, ami lett, csak akkó, amikó má később vót, hogy nem úgy alakú, mind más gyerek, és monta a védőnő, hogy baj van vele, amíg szopott, meg amíg a hasamba vót, nem láccott rajta, hogy más lesz.

Monta a Mamika azt is, hogy milyen vót, amikó összekerűtek, hogy olyan szegin esküvő vót, alig vót enni, pedig mindent összeattak, amit lehetett, mer a háború után mindenki szegin vót, de akkó is az vót az ő esküvőjük, oszt ha gondótak rá, nem az jutott eszükbe, ami rossz vót benne, hanem az, ami jó, hogy végre ekezdődik, amit minden jánka akar. Oszt lett az első gyerek, hogy akkó még a Fiatalpapa Pesten dógozott, osztán hazakőtözött, mer nem bírta a cigánéletet. Mondom, lássa, Mamika, a cigánélet marha nehéz, a maga ura se bírta. Oszt hogy amikó má lett vóna valamijük, akkó evettik mindenüket, mer köllött a szövetkezetnek, a fődeket, még a lovakat is, a Lacit meg a Mancit, de azok a lovak soha nem lettek közös lovak, mer mikó berúgott a kocsis, mindig hazagyüttek, mer a ló nagyon okos állat, az életedet is rá lehet bízni. Evettik, monta, evettek mindent. Mer vót mit evenni, mondom neki, tőlünk mit vettek e, semmit, mondom, mer pár tetves ruhán kívű nem vót semmink, az meg még a másik cigánnak se köllött. A cigántó nem lehet mit evenni, a cigánnak nincs semmije, ettő szabad. Dehogynem, mondja a Mamika, amikó ekaptak benneteket, akkó evették az életeteket, mer bezártak a börtönbe, oda is valók vótatok. Én nem, mer engem kényszerítettek, hogy csinájam. Jóvan, jánka, te nem, de az anyád meg a néger, az odavaló vót. Nem az anyám, mondom, nekem a Mamika az anyám, az egy asszon, aki úgy át bosszút rajtam, hogy én más vagyok, hogy a Timikébe elôgyütt a vére.

A végin, monta a Mamika, csak kiengettik őket, mer lejárt a büntetés. Az vót a baj, montam, hogy kiengettik őket, mer visszagyüttek, oszt azt akarták, hogy kezgyük megin, de végű a négerre az anyám összeveszett, mer a négernek má nem köllött az anyám, hanem a tesvérem köllött vóna, de az fönt vót má Pesten, a néger meg ement mekkeresni, azt monta, oszt nem láttuk többet, meg azok a gyerekek se látták, akiket az anyám szült neki, oszt ki lettek vátva az otthonbó. Oszt egy nap az anyám is ement, nem tudom, hova, aszt mongyák valahol talát magának egy másik négert, oláccigánt. Azokot szerette. Ne is lássam mégegyszer, ne is lássam, montam a Mamikának, okádni fogok, ha látni fogom megin. Mégiscsak az anyád, monta a Mamika, az ő véribő is vagy, nem csak

az apádébó. Én meg montam, hogy nem anya az, aki eszt csinája a gyerekeive, én ezt soha nem csinánám a Bernikéve, soha nem, nem is tunnám csináni, mer a Bernikét, olyan lett, amilyen lett, én nagyon szeretem. Az én anyám meg azé tutta csináni, amit csinát, hogy még lopásra is kényszerített, a tesvéremet, meg hogy legyen együtt a négerre, mer nem szeretett minket. Minek szül az ilyen, minek neki gyerek? Szettük az almát, oszt montam a Mamikának, oszt elkeztem rínya, bele a ládába, amibe tettem az almát, mer nekem van szívem, oszt nagyon tud fájni, ha eszembe jut az, ami velem vót, hogy nem is lehettem másmilyen, mind ami lettem, azé, ami történt velem. Osztán bevittem a Mamikának a ládákat a kamrába, tele almáva. Nehéz vót. Monta, hogy vigyek belőle, azokat, amik megütődtek, szatyorba vótak, nagy műanyagszatyorba, azokot kő először megenni, nem kő kidobni, kérdeztem, bolond vagy, dehogy kő, még jó, csak ki kő vágni belőle azt, ahol megütődött, vigyé, mer ezeket gyorsan kő megenni, és én vittem is, mer efogyott, ha vót.

Olyan vót a Mamika kamrája, hogy minden vót benne, jó, szalonna má nem, mer nem vót disznó, de egy póc a baracklevár, egy póc a málnalekvár meg eperlekvár, oszt vót egy kosár tojás is, amikó tojtak a tyúkok, meg nem vitte el a róka, mer a róka olyan vót, hogy nem fét a kutyátó se, begyütt, oszt ekapta a tyúkot, hármat is e tudott vinnyi, mer éheztek a kölkei, oszt ezé bármit megtett vóna, még a róka is külömb, mind az olyan anya, amilyen nekem vót. Meg vótak ott savanyúk, onnan vittünk be, amikor a piacró hoztam a hurkát, uborkát, egy másik pócon ládákba zőccség, hajma, fő vótak kötve a fokhagymák összefonva, mind a mamika haja, mikó fiatal vót, mutatott képet, milyen szép jánka vót, de ez má régen vót, most is szép vót, csak öreg.

A Mamika kamrája az nagyon szép vót, vót benne mérleg is, ha eladott, azon mérte a krumplit, mer akkor még, amirő beszélek, sok krumpli vót, osztán a krumpli is kevesebb lett, meg odaatta a fődeket valakinek, hogy ő má csak egy darabkát tud hasznáni, de ott is vót, azon a darabkán is azé sokminden, mer még sóska is vót. Monta, hogy én is űtessek, mer az olyan, hogy a cigánnak is jó, mer egy kapavágás se kő, oszt nő, de nem űtettem, mer amikó űtettem, efelejtettem, hogy űtettem, oszt akkora gaz nyőtt a kerbe, hogy nem

lehetett semmit megtanányi, honnét tuggyam, melyik a sóska. Kár vót a magé, ami azé a bódbó vót, igaz, hogy a Mamika atta, nekem nem vót pízbe, csak a Mamikának, jó, nem most vette, még régen, és régen fizetett érte, most neki se kerűt semmibe, ha nem aggya oda, akkó csak kárbamegy, oszt végű így is kárba ment. De a Mamikáná a kerbe minden vót, még virágok is, mer monta, hogy neki az a legnagyobb öröm, amikó emegy a hó, oszt mingyá van hóvirág, oszt gyün a többi, a tulipányok, azok nekem is teccettek, a tulipányok nagyon szépek vótak, piros meg sárga, azok vótak a legszebbek, oszt vót olyan virág, amit csak azé űtetett, mer kivitte a Fiatalpapára a temetőbe.

Minek egy halottra annyi virág, mindegy, nem kérdeztem, mentem vele én is, ha monta, hogy mennyek, oda vót írva a kőre a Mamika neve is, de csak az a szám, amikó született, mer még ét. Mé köllött odaírni, kérdeztem, olyan má mindha maga is meghat vóna. A Mamika meg monta, hogy azé, hogy tuggya neki az ura, hogy ő is odafekszik majd, ha együn az idő, melléje. Hogy akkó lesz majd nyugalom az urának is, meg neki is, ha majd ott fekszik, mer az nincs rendbe, hogy most nincsenek együtt, mikó meghat, akkó csak akkó nyugodott meg, mikó arra gondót, hogy majd ő is ott fog feKünnyi, meg amikó edöntötte, hogy mindent maj úgy csiná, ahogy a Fiatalpapa is csinána, ha éne. De semmit nem lehet úgy csináni, mer az má nem lehet ugyanolyan, ha a másik nincs ott.

Semmi nem vót ugyanolyan, monta a Mamika a temetőbe, utána minden másmilyen lett, mer nem ezt terveztik, hogy ilyen lesz az életük, mer azt gondóták, hogy má öregen nem fognak annyit dógozni, mer elég vót egy életen át, és csak jáccanak maj az onokákka. Nem így lett, meg a gyerekek is hová kőtöztek. Ha a papa élt vóna, biztos nem kőtöznek el, monta a Mamika, hogy ő kevés vót ahhoz, hogy itt tarcsa őket. Ki fog kigyünni a síromho, azé is tetettem rá követ a tetejire, hogy ne nyője be a fű. Én kimegyek, Mamika, én majd megrendezem. Dehogy gyűsz, mész te is amerre a hülye fejed visz. Jó, olyan vagyok, de a temetőbe kigyüvök, mer emegyek a Mamikáho is. Mer mindig kő valami, azé gyűsz, monta a Mamika, ha a sírba leszek, má nem tudok anni semmit. Pedig nem azé mentem, hanem mer szerettem, de ha má ott vótam, kértem is

tőle valamit, mer neki annyi mindene vót, ami nekem nem vót, mer nekem semmim nem vót, ami meg vót, azt az a naplopó efogyasztotta, vagy ecseréte olyanra, ami neki köllött.

Mentünk osztán haza, ementünk a Szabó Marinéniék háza mellett, a Marinéni má nem ét vagy húsz éve, a gyerekei is meghatak, mer ittak nagyon, oszt a ház ott maratt az önkormányzatra. Szegin Marinéni, mé ilyen fiai lettek neki, monta a Mamika, arra nem gondót, hogy neki mijen fiai vótak, csak hogy a Marinéninek milyenek vótak, hogy csak szenvedett tőlük, mer ottmarattak a nyakán, meg elittak mindent, mikó az apjuk meghat, az apjuktó fétek, csak akó ittak, amikó az apjuk is, amikó meghat, akkó meg mindig. Nem tehetett róla a Marinéni, montam a Mamikának, olyan születik, amilyen születik. Csak van oka, hogy milyenek lesznek. A vér, mondom a Mamikának, mer én arró nem tehetek, amilyen a Timike lett, arró csak a vér tehet, akkó is ott van, ha má efelejcsük, hogy kitő van. Azé csak számít, hogy mit látnak otthon. Nem számít, Mamika, mer a Timike se aszt látta, amilyen lett, meg én se aszt láttam, amilyen lettem, meg az uram se aszt látta, meg a Fiatalpapa se aszt látta, meg a maga gyerekei se aszt látták, hogy emegy az apjuk meg az annyuk onnan, ahova valók, mer a Fiatalpapa, amikó lett az első gyerek, hazagyütt, nem e.

A Mamika nem szót semmit, mer fájt neki, amikó a gyerekek szóbagyüttek, mer hiányoztak neki, meg olyan messze vótak, hogy nem is tutta eképzeni, milyen az az élet, amit ének, hogy megszólalnak egy idegen nyelven, és nem beszének arró, hogy kicsodák, honnan gyüttek, milyen vót az az ennivaló, amit a Mamika főzött, amin főnyőtek. Hiányoztak, mer mégiscsak azok vótak az övéi, nem én meg a Bernike.

Tótam a málnáskocsit, amibe a virágokat vittük, de má hazafele gyüttünk, mer üres vót, csak az öntözőkanna vót rajta. Kik laknak itt, kérdezte a Mamika, a Marinéni házába, mer vót az udvaron mindenféle dolog, összevissza gépek, meg vasak, meg fák, amik régebben nem vótak ott. Cigánok, montam a Mamikának, most kőtöztek, oszt má szedik a vasakot. Honnét vannak, kérdezte a Mamika. Nógrádbó gyüttek vagy Romániábó, vagy honnét, ezek is ukránok, mind az almásba a többi. Micsinának? Nem tudom,

montam, mer nem tuttam, mer olyan cigánok vótak, akikkel én nem állok szóba, mer láccik rajtuk, hogy nem itteniek, úgy néznek mindenkire, hogy fényi lehet tőlük, hogy azok idegenek, meg azok is úgy néznek rájuk, hogy idegenek, nem úgy, mind a Kaliékra, mer azok nem idegenek, hanem csak cigánok, akik a zsidótemplomba laknak. Nem tudod, micsinának? Nem, mondom, a gazdaságba jártak a fákat mecceni, aszonták, de nem mentek rendesen, mer berúgtak, oszt nem ébrettek fő, mikó a kocsi gyütt értük, oszt nem híták őköt többször, monták a kocsmába, hogy mentek mindenhova, hogy dógoznak, de senki nem akarta, hogy dógozzonak, mer tutták, ha máma gyünnek, hónap nem fognak gyünni, ha pízt kapnak, azé nem, ha nem kapnak, azé nem. Vót, hogy ementek a segély miatt közmunkára. Nekik is jár? Jár, állampolgárok, mer különben magyarok. Ementek, de ott se csinátak semmit, csak cigarettáztak az árokparton, oszt má abba a házba nem maradhattak, amibe eddig vótak, mer fizetni köllött vóna, de nem vót mibő, oszt az önkormányzatba monták nekik, hogy ide mehetnek, ez ingyen van.

Mindenkit befogadunk, monta a Mamika. Mindenkit, még ilyen ukránokat is, montam. Gyerekük van? Csak ketten vannak, maj gyünnek a rokonyok Romániábó, vagy az ukránoktó, maj lesznek többen, mer ebbe a házba eférnek. Minek gyünnének ide, kérdezte a Mamika. Mer tuggyák, hogy itt van hel, mer csak ketten vannak, mer a gyerekeket evitte a gyámügy. Most akkó mégis van nekik? Az asszonnak vót, de evettik tőle, oszt betettik az otthonba, mer olyan anya vót, hogy nem adott nekik enni, meg verte is őket, az apjuk meg a fene se tuggya, hó vót, nem is vót nekik, mer ez az ember nem az apjuk, ez csak azé van mellette, hogy baszni az asszonnal, mer aszonták, azt nagyon lehet vele. Miket beszész, jánka, nem szeretem az ilyen beszédet, tőlem ilyet nem hallottá soha. Csak aszondom, amit hallottam, nem én montam, csak megismétőtem, amit montak a kocsmába. Nem kőne ilyenekrő beszéni, meg a kocsmába se menni, mer nincs ott semmi jó neked, a sok ganaj. Ezek is ganajok, montam, maj mennek a Mamikáhó is kőcsönkérnyi, mer mindenkihő mennek, akitő lehet. Én nem adok nekik, mer nem is ismerem őket, meg nekem van, akinek annom kő, itt vannak a gyerekeim meg az onokáim, tudom, hogy nem sokat ér Amerikába, amit adok, mer ott

minden drága, de valamit. Meg mink is itt vagyunk, montam. Meg tik is, monta.

Ne is aggyon, montam, mer nem kő, hogy ezek magáho járjanak. Dehogy adok, monta, de azé adott nekik, mer hallottam, monták a szomszédba, hogy amikó én dógozni vótam az otthonba, a Mamika beengette az asszont, az meg monta, hogy most nincs neki píze, de éheznek, oszt az ura, aki nem is vót az ura, mer az ura, hó vót, senki nem tutta, ha ura vót, akitő a gyerekek lettek, még az asszon se tutta. Mer az ura, monta arró az emberrő, akive vót, nem birja, hogy üres a gyomra, hogy vóna pár tojása a Mamikának, meg hajma, meg krumpli. Mi van nektek az ebédhö, kérdezte a Mamika, szátok? Nem kapunk munkát, monta az asszon, mer cigánok vagyunk. Nem azé, mer részegek vattok, kérdezte a Mamika, meg nem mentek oda kezdésre, hogy ott várt a kocsi, oszt nem mentetek, monták. Nem, monta az asszon, azé, mer cigánok vagyunk, meg külfődiek. Van nekem kinek annom, monta a Mamika, de az asszon annyira kuncsorgott, hogy a végin a Mamika azé mégis adott neki, mer nem tudott nem anni, mer látta, hogy éheznek, és annyira kérte az asszon. Nagyon tunnak ezek az oláccigánok kérni, nagyon tunnak rínya, hogy nekik milyen rossz, de pízt nem adott. Amikó mekkapta az asszon, mondott mindent, hogy imátkozik a Mamikájé a templomba. Mikó vót templomba, semmikó. Mikó meghallottam, mer a szomszédba emonták, hogy látták a Mamikáná azt az asszont, oszt tele szatyorra ment e, akkó mérges vótam rá.

Hallom, itt vót az a román cigán. Itt vót, monta a Mamika. Oszt minek enged be idegeneket, kiabátam vele, minek? Az a hülye kutya is, má süket is, meg foga sincs, oszt nem tud semmit csinányi, hogy ne gyüjjönek be ezek az oláccigánok, ezek rosszabbak, mind a birinkeiek, mind a néger vót, mer ha legalább a kutya, mer a cigán fé a kutyátó, ekerüli a házat, ha van ott, nem olyan, mind a róka, hogy akó is begyün, ha kutya, de ettő, ami van, még egy cigán se ijed meg, mer nem is tunni, hogy van. Begyütt az asszon, mer tutta, hogy itt kő kérnyi, a Mamika meg nem tudott nem anni. Kiabátam vele, hogy akkó, ha nem aggya oda, akkó ehetnénk jó kis krumplistojást a Bernikéve, amit most megesznek azok az oláccigánok. Mi köze a Mamikának hozzájok, tettek azok valamit a Mamikának, oszt mégis

úgy csiná velük, mind velünk, akikre lehet számítani, mer itt vagyunk a szomszédba, oszt én mindennap begyüvök, meg veszek kávét, amikó fizetés van, meg csokis kekszet? Oszt pízt soha nem fog látni tőlük, mer addig ismerik a Mamikát, amíg ad nekik valamit, utána erre se gyünnek, emennek más faluba, ha má nincs kitő kérni. Maj kifizetik, monta a Mamika. Ki, mibő? Monta az asszon, hogy ki.

Hát ki is fizettik, mer ők vótak, más nem lehetett, csak ők. Pedig montam neki, mikó a temetőbő güttünk haza, hogy ne engeggye be azokot, mer azokot senki nem engedi be a faluba, mer olyanok, hogy nem tuggya senki róluk, hogy milyenek, hogy honnét gyüttek, kik vótak ott. Aki meg ilyen, az lehet bármilyen, mer nincs neki olyan, mind nekem a Mamika, hogy mongya, hogy mit hogyan kő csináni, oszt rámszó, ha valamit rosszú csinálok, hogy kikapálom a kukoricát, meg bejárok a kocsmába. Mongya, hogy lássák rólad, jánka, micsinász, meg mongyák is. Ezeknek nem szó senki.

Mentünk tovább, haza a temetőbő, rántott a kocsin, hogy ne tójam az árokba, figyejjé má arra, amit csinász, oszt monta, hogy a Fiatalpapa mikó meghat, osztán a gyerekek meg ekőtöztek, olyan vót, mindha az élete meg se történt vóna, mer úgy étek ott, hogy az Öregpapa meg az Öregmama meg ő, mind mikó kisjány vót. De má nem vót a Mamika kisján, montam, ő meg, hogy nem érted, amit mondok, nincs eszed, nem érted, hogy etünt minden, ami addig ott vót, ami az én főnőtt életemhö tartozott, csak az maratt, ami má akkó is vót, amikó még kisján vótam, az Öregpapa meg az Öregmama meg én, monta. Oszt az nem vót jó. Jó vót, meg nem is vót jó, mer hiányzott, ami má nem vót, nem a gyerekek, mer azoknak meg kő lennyi a maguk életinek, hanem a Fiatalpapa, má nem is emlékeztem rá, milyen vót a keze, hogy olyan-e valamelyik gyereké. Etünt a rend a műhelybő, mer az Öregpapa semmit nem tudott visszarakni a helyire, nem is emlékezett rá, hogy hol a helye. Temetés után még beszétek róla, oszt má nem is beszétek, etünt, mindha nem is lett vóna, etünt azokkal az évekke, amiket együtt csinátunk. Nem tünt e, mondom, mer azé van minden úgy, ahogy van, mer vótak azok az évek. Az jó vót, monta a Mamika, hogy nem vót kijabálás, mer má nem vót ott a Fiatalpapa, aki miatt vót, nem ő kiabát, hanem azé kiabát mindenki, mer miatta.

Minden úgy lett, mind vót, az Öregpapa megcsináta, amit meg köllöt, meg az Öregmamika is meg a Fiatalmamika is, mindenki csináta a dógát, oszt egyszer azt vettik észre, meséte a Mamika, hogy mennyit nevetnek, mer az Öregpapa vicces ember vót, oszt tudott olyan történeteket mesényi, hogy mindenki röhögött, akárhányszor emonthatta, hogy mikó megszökött a haborúbó, oszt gyütt haza, hát megszát egy háznà, egy faluba, oszt megkérdezte a gazda, hogy tisztúr, hol akar alunni, mer tisztúrnak tisztőték, olyan fess katona vót a Mamika apja, meg ez egy olyan elmaradott hely vót, hogy mindenkit tisztnek néztek, aki katonaruhába vót. Tiszt úr, hol akar alunnyi, a konyhába vagy a bocikáva? Ha lehet választanyi, monta az Öregpapa, akkó inkább a konyhába. Megvetettik az ágyat, ott a sporhelt mellett vót egy sezlony, oszt másnap, mikó fölébrett, gyüt be egy szépséges jány a konyhába, így monta az Öregpapa, mer én is hallottam, meg a Mamika is emeséte, de ő nem tutta úgy, mind az Öregpapa, mesényi, nem mindenki tud, pedig ugyanazt monta, de mégse vót ugyanaz. Szóva belépett ez a jány, oszt mongya az Öregpapának, aki akkó még nem vót öreg, egy fiatal katona vót, nem vót tiszt, de jó nézett ki akkó, mongya a jány, hogy Jó reggelt kivánok, Bocika vagyok, mire az Öregpapa mongya, hogy én meg egy nagy marha vagyok. Hát ezen sokat nevettünk, akkor is nevettem, amiko a Mamika monta, mer arra gondótam, hogy hogy monta el az Öregpapa.

Akkó, ha megszökött, mé ment vissza az oroszokhó, kérdeztem, nem mentem, monta az Öregpapa, hanem vittek, magátó ki menne a pokóba, még az ördög se. Vittek, mer ekaptak, má itt a falu határába vótam, láttam a főggyeinket, láttam, hogy má kinyőtt a vetés, má csak fél óra, gondótam, oszt otthon leszek. Oszt azt is ki köllött birni, hogy má majnem otthon vagy, oszt gyüttek az orosz rendészek, és belöktek egy teherkocsiba, és má mentem is Pestre, evettik a meleg ruhámot, oszt attak olyat, amibe maj megfagytam, oszt be a marhavagonba, monták, hogy Szibériába megyünk, enni nem attak, inni nem attak, az ajtót nem lehetett kinyitni, aszt se tuttuk, hol járunk, egy juk vót a vagon ajján, abba köllött pisányi meg kakányi, oszt ott eresztettünk le egy csajkát, hogy havat vegyünk fő vele, aszt ittuk, olyan fekete vót, mikó megóvatt, mind az olaj. Oszt eccer

monták, hogy ide gyüttünk, de onnan még egy nap vót gyalog, ahova ténleg menni köllött. Hogy ott mi vót, azt jobb, ha nem is mondom e, mer olyan vót, hogy nem jó rágondónyi se, csak a puskatus meg a kiabálás, hogy davaj roboti, davaj roboti, oszt mentek annak a városnak az uccáin, mind az állatok, oszt ott átak az út mellett a népek, oszt kiabátak, hogy fasiszti, fasiszti, mer aszt gondóták, mink vagyunk, akik megőtik a gyerekükköt, meg az apjukot meg a tesvérüköt. Innen élve nem kerülök haza, gondótam, oszt mégis másképp lett, mer eccer oszt monták, hogy indú a vonat, pakónyi kő, oszt aki megmaratt, az mehetett haza, oszt aki nem hat meg útközbe, az haza is ért, oszt sokan otthon hatak meg, mer annyi erő nem vót bennük, hogy az otthoni étet megemésszik, oszt meghatak attó az ennivalótó, amin főnyőtek, amire annyit gondótak messze az oroszokná.

És akkó elképzetem, mer úgy etutta mondani az Öregpapa, hogy e lehetett képzeni, hogy milyen lehetett ott, abba a marha hidegbe, meg ennyivaló nékű, hogy ott oszt nem vót Mamika, aki még az oláccigánoknak is adott tojást meg krumplit meg hajmát. Hogy az ott rosszabb vót, mind amikó intézetbe csuktak, mer ott meleg vót, meg attak enni, vót ágyunk, és vót olyan főnőtt, aki szeretett minket. De azé az intézet is rossz vót, nekem a legrosszabb, mer ott nem vótam, ahol az Öregpapa vót.

Nem, én oda nem kerülök vissza, azé se csináhattam olyat, ami vót a Mamikáva, akkó se csinátam vóna, ha nem olyan nekem, mind az édesanyám, de olyan vót, mer akkó se akartam vóna oda visszakerűni, amire emlékeztem, hogy milyen vót. Ahogy az Öregpapa is monta, hogy kapott jutalomutat a szövetkezettő, hogy Oroszország, oszt bement a szövetkezet elnökéhö, oszt monta, hogy köszönöm szépen, de ő má ott vót, úgyhogy átaggya ezt a lehetőséget másnak, aki még nem vót, mer ő oda, abba a régi emlékekbe soha nem akart visszamenni, ahogyan én se.

Oszt kérdeztik, hogy akkó hol vótam, amikó történt, hát hol vótam, hol vótam vóna. Mikó történt? Monták, mikó. Előtte ott vótam a Mamikáná, és beszégettünk, meg ott vót a Bernike is, meg lehet tőle kérdezni, mer nem annyira hülye, hogy ne tudja azt megmondani, hogy mi vót, utána meg nem vótam ott, mer má előtte

vótam. A Bernike kapott a Mamikátó pilótakekszet, aszt nagyon szereti, én vettem a Mamikának, amikó megkaptam a fizetésem, mer akkó mindig vettem neki valamit, meg vissza is attam pízt, amive tartoztam, nem mindent, csak annyit, amennyit visszatuttam, mer nem fizettek rendesen ott az otthonba, csak annyit, hogy éppen. Bernike ette a kekszet, én meg ittam kávét, olyat, amilyet a gyerekei hoztak külfődrő. Nekik má szótak, kérdeztem akkó a rendőrt, ő meg monta, hogy szótak, és aszt monták, csak én vótam vele kapcsolatba, mer a Mamika nagyon óvatos vót, nem engedett be idegeneket. Hát nem vót az, mer nem csak én vótam, aki tartozott, mer ott vót a szomszédba is egy asszon, na, annak se vót píze, az is a Mamikáho járt, és még a másik uccábó is gyüttek, egy nagy füzetbe vót írva, hogy ki mive tartozik neki, az egész darabbó vótak, mindenki, bárki lehetett, de olyan nem lehetett, aki tényleg ismerte a Mamikát, mer az, aki ismerte, olyat nem csiná.

Megmontam, hogy hol van az a könyv, amibe a nevek, meg a számok vannak, és elővettik, hogy maj mindent megvizsgának, meg hogy pont az az asszon, aki tartozott, monta a szomszédbó, hogy kereste a Mamikát, de nem vót sehó, oszt átment később is, oszt akkó se vót, és má sötétedett, és akkó se vót. No akkó gondóta, hogy hívja a rendőrséget, mer etünt a Mamika. Oszt a rendőrök ki is gyüttek, má lámpákka, kérdeztik a szomszédbó az asszont, hogy mikó látta utojjára, monta, hogy délután még látta, hogy megy ki becsukni a tyúkokot, de utána nem látta, pedig átlát az udvarba, de nem látta, meg nem hallott mozgást se, hogy kimenne a vécére. Oszt átmentem, monta az asszon, az ő neve is elig sokszor benne vót a füzetbe, nyitva vót az ajtó, de nem vót bent, kijabátam, hogy Mamika, de nem szót vissza, oszt hazamentem, hogy maj később megnézem, és akkó később is csak az vót, hogy hó van Mamika, kijabátam, az meg nem szót semmit, oszt máskor ilyen sötétbe má nem szokott kint lenni, meg le is hűtt estére.

A rendőrök mikó kigyüttek, lámpákkal keztek keresnyi, hogy nem maratt-e kint a kamrába, meg az istállóba, a favágató színyalba, meg mindenfelé a tyúkokná, de nem taláták sehó. Oszt eccer az egyik rendőr kiabá, hogy van itt egy domb, milyen domb az, kérdeztik a szomszédot, az meg monta, hogy az a ganajdomb, de má

nem kerü oda ganaj, mer a tehenek má az Öregpapa idejinek a végin se vótak, pedig jó vót, amikó vót még olyan tej, amit ő fejt, az ténleg tej vót, de nem birta má, a disznókot meg a Mamika hatta e má régen, mer az meg a Mamikának vót sok, de ott mindig vót, hogy magasabb vót az udvar, mer azé évekig oda vót víve a trágya. De most ott a friss fődhányás, monta a rendőr, vagy kijabáta, hogy gyüjjönek mások is, oszt hozzonak ásót, és akkor fölbontották a régi ganajdombot. Nem vót má büdös, fődszaga vót, a ganajbó is főd lesz egy idő után, még az urambó is.

Éreztem a szagát, a főd szagát, mer akkó má én is ott vótam, mer monták, hogy valami történt a Mamikáva, oszt azt má nem láttam, csak messzirő, mer nem eresztettek köze, hogy kivettek onnan egy buzászsákot, amibe vót valami, aszonták, hogybefogtam a fülem, de hallottam úgy is, pedig nem akartam hallani, mer tuttam, mit fognak mondani, és én azt nem akartam hallani, azt ne mongyák, mer én nem. Azt mondták, hogy abba vót a Mamika, mer kicsi ember vót mindig, ahogy meg megöregedett, egyre kisebb lett, alig evett, mer nem köllött neki sok, az öregek má ténleg beérik a levegőve is, jó, vannak olyan kövérek is, de az nem is jó, monta eccer valaki, amikó a Virágjulisró beszétek, hogy az azé hat meg, mer olyan kövér vót, oszt nem birták cipenyi a lábai azt a nagy testet, meg a szíve se tutta átpumpáni a vért azokon a nagy zsírokon. Marha kövér vót ténleg, oszt a Földi Janibácsinak meg a Varga Józsibácsinak azé csak köllött, még a feleségük mellé, oszt attak neki érte pízt, annyira megérte, aszonták a kocsmába, hogy olyan, hogy belevesznek a testibe, mindha nem csak a testük egy kicsi darabja lett vóna belegyukva a Virágjulisba, hanem az egész testük, mindenük, még a fejük is. Oszt vót, aki ott a kocsmába öklődött, mer eképzete eszt az egészet, hogy be vannak csomagóva, mind a hurkába a tőtelék, be vannak csomagóva a Janibácsi meg a Józsibácsi a Julisba. De a Mamika olyan kicsike vót, mind egy veréb, nem is lehetett tunni, honnat vót benne mégis annyi erő, hogy megcsináta azt mind, amit nekünk is csinát, meg a kertet is, jó, azé segítettünk neki, meg a Bernike is. Honnat vót annyi erő benne, hogy azt mind megcsinája, ami a kamrába vót, oszt olyan szépen el is rendezze, ahogy az ott e vót rendezve. Most ki

fogja maj a kamrát rendbetartani, a savanyúkot, meg a lekvárokot, gondótam, ki lesz ott a Mamika, ahol eddig a Mamika vót.

Hol vótam, amikor történt, ezt kérdeztik a rendőrségen, mer bevittek, és úgy kiabátak velem, hogy maj beszakatt a fülem, úgy remegtem ott, hogy hánytam is, hogy mit gondónak rólam, hogy milyen ember vagyok, olyan, aki olyat meg tud csináni. Hallottad, mit kérdeztem, hallottad? Montam, hogy hallottam, és montam, hogy hol vótam. Hangosabban mondd, hallod, most legyen nagy a szád, ne a kocsmába, mondd hangosabban, mer ők is jártak a kocsmába, oszt tutták, milyen vagyok ott. Otthon, otthon vótam, kiabátam. Te vótá, kiabát a rendőr, te csinátad? Én olyat nem tuttam vóna, mondom, hogy higgyik el, én a Mamikát bántani nem tuttam vóna, mer olyan vót, hogy anyám, oszt egy cigán tuggya, ki az annya, meg ki a gyereke. Vannak olyan cigánok, mind az anyám vót, aki edobta a gyerekit, meg arra kényszerítette, hogy együtt legyen a négerrel, meg hogy lopjon, de én rendes cigán vagyok, az meg tuggya, ki a csalággya, oszt nem hogy bántaná, de az uccán se hagyja kint, ha van hova behíni. Akik az uccákon vannak Pesten, az a sok koszos, büdös ember, láttam, mikó mentem fő a Bernikéé, mikó vót rá pízem, hogy elémennyek, mer még kicsi vót, hogy egyedű utazzon, hogy ott kéregetnek, hogy aggyá, dógozzá, montam neki, nekem is abbó van, nem attam, mibő attam vóna, oszt monta az a ganaj, hogy büdös cigán, pedig milyenek vótak, hogy néztek ki? Koszos, büdös emberek vótak, de egy se vót cigán, mer a cigán nem haggya az uccán azt, aki hozzá tartozik, mindig van egy kis meleg hely, valahol talá egy vackot a házba, ahó lefeküdhet. Otthon is azé olyan, amilyen, mer az uram nem cigán, hanem paraszt, de csak azé nem az uccán van, mer egy cigán nem dobja ki a házábó az urát, pedig ki kőne, mer csak a levegőt szíja el, meg megeszi a jánka csokiját.

Hol vótá, arra válaszójá, hallod, mást ne mongyá, csak hogy hol vótá, oszt monta megin azt az időt, mikó a Mamikával az lett. Hol lettem vóna, mondom, amikó ementem a Mamikátó, hazamentem, mer haza kő menni, mer ott a jánka, csak a Bernike, mer a Timikéve az történt, hogy egy oláccigán rávette a kábítókra, pedig olyan szépen nevetem, meg a Mamika is segített neki, adott könyveket

neki, odaatta a gyerekei könyveit, amik má nem kőnek nekik, mer külfődön ének, az unokái meg csak azon a külfődi nyelven tunnak óvasni, meg ha fel is óvas belőlük, amikó itt vannak, nem értenek belőle semmit, egy szót se, csak néznek egymásra, meg a nagyannyukra, hogy meddig tart ez még, mikó mehetnek ki, meg mikó indúnak az apjukka haza, mer az annyuk, az oda se tóta a képit, mer neki az nem vót tiszta, ahogy a Mamika ét, mer olyan vót az asztal, hogy hát kopott, meg szaga van a szobának, egyszer emonta a Mamika, hogy az asszon eszt monta. Milyen szaga, mondom, amikó olyan jó süteménszag vót benne, meg ebédszag. Az jó szag, a fokhajmás hús szaga, az jó szag, meg a húsleves szaga, az jó szag, és a Mamika mindig főzött, mer nem tudott úgy lenni, hogy nem csiná semmit, gondót magára, meg ránk is.

Jánka, monta, ha én eccer megállok, akkó meghatam. Nevettünk, mer ténleg úgy vót, mer olyan vót. De hát mié dógozott vóna, ha mi nem vagyunk neki? Mindenbő maratt, oszt a kutya se bírt mindent megennyi, mer az is olyan öreg vót, meg foga se vót, no, a sütemint az is szerette, meg a Mamikát is. A sütemin miatt, monta a Mamika, hogy mikó kimegy regge az udvarba, má alig van ereje, de főke, oszt végigszalad az udvaron, oszt megkergeti a tyúkokot, hogy lássa a Mamika, hogy ő még tuggya a dógát csinányi, hogy megérdemli a sütemint.

Akkó is, mikó meghat, egy hónapja vót, még tél vót, oszt mondja a Mamika, hogy végigszalatt az udvaron, oszt összerogyott a góré mellett, úgy híjuk, hogy a góré mellett, de má nem vót ott a góré, mer erohattak a fák, oszt összedőt, oszt el lett takarítva, ami maratt belőle. Ott összeesett a kutya, monta a Mamika, a góré helye mellett, hogy ez este vót, nem bírta egyedül odahúzni a fal alá, vitt ki neki takarókat, ott betakargatta, monta, hogy úgy nézett rá, olyan vót, mind egy ember, úgy fét, hogy rítak a szemei, oszt ott hatta, mer ő is fázott, oszt reggerre má nem ét. Mentem, oszt ástam neki gödröt az udvarba hátú, mer a Mamika nem birta vóna, kemin vót a főd, én meg erős vagyok. Szegin állat, monta a Mamika, meg hogy most nagyon egyedű lesz, mer azé a kutya mégis ott vót, oszt vót kihö szónyi, hogy takaroggy, legalább, meg meghallgatta, ha monta, mer értette, hogy most kimegyünk ide meg oda, megcsinájuk ezt meg

azt, rendesen értette, még akkó is, amikó má süket vót, és elindút arra, amerre monta a Mamika, hogy menni akar. Most meg nem szóhat senkihö, mer nincs ott má senki. Hozzám, meg a Bernikéhez szóhat, mondom. Szóhatok, de a Bernike olyan, hogy annyit se ért, mind a kutya. Azé mégiscsak emegy a bódba. Emegy, de efelejti mit kő hoznyi, annyi esze nincs neki, hogy megjegyezze, hogy három dógot. A Mamika most olyan, mind az Öregmamika, montam neki, ő meg kicsit eszégyete magát, mer nem akart olyan lenni, mind az Öregmamika. Azé én nagyon szeretem a Bernikét, monta, csak ténleg olyan, hogy nem ért semmit. Én se akarok olyan lenni, mind az az asszon vót, aki szűt, olyan akarok lenni, mind a Mamika, mer tőlünk is függ, hogy milyenek vagyunk, ha az ember lássa, hogy milyen nem akar lenni, akkor nem kő olyannak lenni. Persze aki cigán, mindig cigán marad, monta mindig a Mamika, csak eloptad a pálinkát, én meg hogy nem azé, mer cigán vagyok, hanem a paraszt miatt, aki csak a pálinkáva együtt szeretett.

Kiabát velem a rendőr, hogy hó vótá akkó, én meg montam, hogy hó vótam, montam annak, aki akkó kérdezett. Ki tuggya, hogy ott vótam, ki fogja igazóni? Mondom, az uram tuggya, mer az uram olyan, hogy nem megy e otthonró, nehogy véletlen valamit dógozni kőjön neki. Azt megkérdezik, oszt megmongya, hogy otthon vótam. Otthattak akkó, bezártak, és ementek megkérdezni az uramot, hogy igazat mondok-e. Gyüttek vissza egy óra múva, biztos bementek a kocsmába is, hogy igyonak valamit, mer már regge vót, oszt a kocsma regge kinyit, mind a bót, mer a bótba is mennek, akiknek kő valami, inni is mennek oda is. Jobb azé a kocsmába, mer ott vannak emberek, néha én is mentem, én nem iszok, mer tudom, milyen, amikor valaki részeg. Azé szoktam, de csak keveset, mer nem szép, ha egy asszon részeg, mind a Ragyásmaris vót vagy a Vízike, aki olyan vót, mindha a kocsmába lakna, no, az se vót cigán, oszt hogy ét, hát egy cigán úgy nem. Jó, vannak azok között is olyanok, mind az asszon vót, aki szűt, hogy rohaggyonak meg a belei, má biztos meg is rohattak, mer aszt se tuttam, él-e vagy nem, mer nem is érdekőt. Visszagyüttek, oszt monták, hogy az uram megerősítette, hogy én vele vótam. Mondom, mer vele vótam, oszt ha nem aszt mondja, akkó azé mongya, hogy rosszat okozzon nekem, hogy

börtönbe kerűjek, de van annyi esze, hogy tuggya, ha én börtönbe kerülök, akkó neki vége, vagy e kő menni dógozni, oszt aszt nem akar.

Akó hazamehetek, kérdeztem. Haza, monta a rendőr, oszt én mentem kifelé, és montam, hogy má a gondolat is, hogy én rosszat tettem a Mamikának, má az is olyan vót, hogy fájt, mer én a Mamikának semmi rosszat, mer én tuttam, hogy milyen ember vót, és majd megbűnhődik az, aki ilyen jó emberre, mind a Mamika, kezet emet, oszt ráadású annyira bántani, hogy meg is hat. Mer van isten, monta a Mamika is, hogy attó, hogy olyan a pap, hogy aszt csinája, amit csiná, hogy asszonyokkal, nem csak özvegyekke, hanem olyanokka is, akiknek ura van, csak dógozni ment, még a sekrestyébe is, ha máshó nem lehetett. Mennek a népek, oszt mongyák, hogy hoztam az oltárra egy csokor kardvirágot, oszt tegyed csak, Ilonkám, bele a vázába, oszt amikó visszagyün, hát má nincs a kezibe virág, oszt mindent tud csinányi, és a pap is csinája ott, ahol tarcsák a miseruhákot meg a füstülőt, és csak egy ajtóra van az oltár, az az ajtó is nyitva van, mer minek becsukni, a templom üres, legfejjebb isten van ott, de az a papnak nem számít, mer meggyónja, ott csináják. De monta a Mamika, akármilyen is, attó még isten van. És az tuggya, hogy mi az igasság, és meg is cselekszi az igasságot. Nem lehet ebújni előle, mer olyan a szeme, hogy mindent lát, és ő tuggya, mi a bűn, és a Mamikát bántani, az bűn, oszt majd a Mamika a mennyországbó fogja nézni, ahogy azokat a román meg ukránbó való cigánokat égetik a pokóba.

Mentem haza, má világos vót, nem aluttam egész éjjel, mer a Mamika miatt, meg a rendőrök se hattak vóna, oszt odaszónak a népek, hogy te vótá, jánka, te vótá, mi? Nem én vótam, mer a Mamikáva olyat én nem csinátam vóna. A rendőrök is elengettek. Akkó ki vót? Nem tudom, de maj ki fog derűni. Biztos te vótá, mongya egy másik ember, akkó má a bódot is ehagytam. Nem én vótam. Ki tudott vóna bemenni, ott vót a kutya, csak téged ismert. A kutya má nem él, montam, mer megdöglött. Akkó még attó se köllött fényi, hogy megugat. Engem ismert, nem ugatott meg, meg má öreg is vót, süket, nem ugatott meg senkit. Oszt valaki azt monta, kikiabát az udvarbó, még csak elindútam a patika mellől, hogy te

vótá meg a bolondjánka, tik csinátátok. Az én jányom nem tunna egy légynek se rosszat csinányi, olyan ártatlan, mind egy bárány. Te meg a jánka, vagy a jánka, csak nem mondod meg. Te vótá! Te vótá! A jánka vót! Te vótá! A jánka vót meg te! Kiabátak mindenhonnan. Má tejjesen kivótak az idegeim. Má alig vártam, hogy hazaérjek, mer mindenki úgy nézett utánam, hogy itt megy a gyilkos, és nem jó, mikor gyilkosnak néznek, akkor se jó, ha nem vagy gyilkos, mer én nem vótam az.

Mikó hazaértem, leütem a konyhába, mer annyira fáratt vótam, hogy még bemennyi a szobába, oszt köszönnyi a Bernikének se vót erőm. Csak űtem ott, remegtem az idegességtő, a fejembe ott vót a parasztok hangja, hogy te vótá, te meg a jánka, meg arra gondótam, hogy nincs má Mamika, nem mehetek át hozzá, hogy Mamika, micsinájak, aszongyák, hogy én őtem meg a Mamikát. A ganaj ember meg még az ágyba vót, visszafeküött, mikor ementek a rendőrök, onnan nézte a tévét. A Bernike is ott vót, de má ruhába, mer megtanúta az intézetbe, hogy amikó regge van, fő kő őtözni. Kigyütt, amikor hallotta, hogy meggyüttem, kigyütt a konyhába, jó vagy, mamika, mer így hívott, miko nem vót ott az igazi Mamika, mosmá mindig így hívhat, mer igazi Mamika má nincsen. Jó. Mi lett a Mamikáva? Megőtik. Megőtik? Kik, kérdezi a jánka. Nem tudom, mondom neki, biztos az oláccigánok a Szabó Marinéni házábó. Maj a rendőrök megmongyák. A jánka át ott, nem tutta, hogy hogy kő rínyi, de ott ritt, hogy a könnyei nem csurogtak, csak a szemin meg az arcán láccott, hogy rí, mind a Mamika kutyája, mielőtt meghalt. Emegyek a bódba, mamika. Csak kenyérre van píz. Akkó hozok kenyeret, mamika. Vette a szatyrot, meg nálunk vót a Mamika biciglije, minek lett vóna neki, nem mert már ráűni, meg mostmár ténleg minek, a jánka meg tudott biciglizni, mer úgy nem vót hibás.

Elindút má, mikó a ganaj ember kigyütt a szobábó. Elengettek? E, mondom neki. Azé, mer azt montam. Mit? Hogy itthon vótá. Mer itthon vótam. Mé mondod, mikó nem vótá itthon. Akkó mé montad, hogy itthon. Mer miattad, nem akartam, hogy börtönbe kerűj. Nem kerülök börtönbe, mer nem én vótam. Akkó hol vótá éjjel? Lementem az emberhe a Szobi útra. Ne hazuggy. Nem hazudok. De hazudsz, mer oda te má nem jársz, mer nem visző pálinkát, pálinka

nékű meg nem köllesz neki, a pálinkát szereti, nem téged. Most vittem. Honnét vitté vóna, honnét? Kértem a Misko Janibácsitó. És adott? Adott. Mikó? Még tennap. Oszt ehiggyem? E kő, mer ez az igasság. Nem ez az igasság, nem ez az igasság, nem ez az igasság, monta, én meg, hogy haggya abba, haggya abba, mer má kivótam nagyon, de a ganaj csak monta, hogy az az igasság, hogy te ott vótá a Mamikáná. Nem vótam, mer együttem, mind mindig, mer nem szoktam akkó má ott lenni, mer akkó má a Mamika lefekszik, vagy nézi a tévét hálóingbe. Nem szoktá, de most ott vótá. Nem vótam ott. De ott vótá, oszt megőted, agyoncsaptad a baltával. Nem, nem, kiabátam és ekesztem ott rínya a konyhába, csak úgy dőtek belőlem a könnyek. Nem, én a Mamikát soha nem tunnám bántani. Montam má a rendőröknek, hogy nem, montam a faluba, hogy nem, hogy nem, nem, nem, nem, én a Mamikáva olyat, ami neki rossz, nem tuttam vóna. De tudom, milyen vagy, hogy micsinátá a román nőve, meg milyen anyád vót. Haggyad az anyámat, mer nekem a Mamika vót az anyám, most meg nincs anyám, mer meghat. És mosmá teljesen árva vagyok. Hiába kiabász, hiába csinász úgy, hogy rísz, én tudom, mi az igasság, hogy nem adott pízt, hogy vegyé pálinkát az embernek, tudom, mi vót. A rendőrököt átverheted, de engem nem tucc! Haggyá má, nem érted, haggyá, nem látod, mi van velem, hogy mennyire fáj. Nem köllött vóna megőni, oszt nem fájna, nem köllött vóna, de te nem bírtá az ember nékű lenni. Nem őtem meg. A rendőrök ehittik, de én nem. Megőted, mer nem adott több pízt. Nem őtem meg. Gyilkos, monta, oszt akkó hirtelen a kutács ott vót a sporhelt mellett, jó vaskutács vót, még az Örzsinéni hatta ott, azt akkó főkaptam, nem őtem meg, montam, oszt ütöttem, nem köllött, csak két ütés, má a fődön vót. Haggyá má, kiabát, hallod, haggyá má, engem is meg akarsz őnyi? Nem őtem meg, mondom, és vertem, mindenit vertem, ütöttem, ömlött a vér, má nem szót semmit, de nem tuttam abbahagyni. Nem őtem meg, kiabátam, nem őtem meg, és ütöttem, annyiszor ütöttem, amennyiszer kiabátam, hogy nem őtem meg, nem, nem, nem, nem. Az meg má nem adott hangot, nem monta má, hogy micsinátam, ott hevert a fődön a konyhába, oszt gyütt a kenyérrel a Bernike, oszt ott át az apja mellett, át, mi van az apukával, mi van vele? Meghalt az apuka, meghalt, kiabát, oszt úgy

rítt, hogy nem gyütt könnye, csak az arcáva meg a szemive, oszt rámnézett, oszt monta, hogy olyan vagy, olyan vagy, mind az anyád vót, monta, olyan vagy, az anyád vére vagy: gyilkos.